

DE GEUS

MAGAZINE VRIJZINNIGE ACTUALITEIT OOST-VLAANDEREN

Kunstpaus in het hol van de leeuw

DANY VANDENBOSSCHE SPRAK MET JAN HOET

Kinderen en seksualiteit

WAAR LIGT DE GRENS

VAN DE REDACTIE 3

PLAKKAAT

De parabel van de man die zonnepanelen kocht 4

ACTUA

Sylvain Peeters 1 jaar voorzitter deMens.nu 6

Gemaakt om te winnen ... waarom is
doping bedreigend voor de sport? 10

Henri La Fontaine.
Portret van een Belgische Nobelprijswinnaar 14

MENSELIJK, AL TE MENSELIJK

Grensoverschrijdend seksueel gedrag 16

FILOSOF OVER FILOSOF

Het liberale testament van Karl Popper 20

VRAAGSTUK

De (kunst)paus kwam naar het hol van de leeuw
Dany Vandenbossche in gesprek met Jan Hoet 22

COLUMN

Angsthazerij 27

FORUM

Armoedebestrijding absoluut geen topprioriteit 28

De toekomst van onze welvaartstaat in gevaar? 28

De maatschappelijke betekenis van het determinisme 29

DE STEEN IN DE KIKKERPOEL

Quota vrouwen in raden van bestuur

Wapen in de strijd tegen het glazen plafond? 30

CULTUUR

Het Nadar Ensemble en nieuwe muziek 32

PODIUM

Zorn at 60 op Gent Jazz 34

BOEKENREVUE

Vroeger was er later. Vera Marynissen 36

FILM

Anna Karenina 38

Renoir 39

POËSTILLE

Het iksein van het wit. Hedwig Speliers laat vleugels zingen 40

CODA

Er zijn zo van die rotdagen ... 41

NIEUWSBRIEF

42

COLOFON

52

Sinterklaas, doping en cynisme

Sinterklaas komt uit Spanje, met zijn boot, en niet uit de hemel! Het is een grappige quote van Sylvain Peeters, die we interviewden naar aanleiding van zijn eenjarig voorzitterschap van deMens.nu. De uitspraak sloeg op een campagne van bpost, niet die waarin een postbode een brief aan de overleden opa post door die brief aan een ballon de 'hemel' in te sturen, maar een campagne waarin ze leerlingen uit het basisonderwijs aanspoorden om een brief te sturen aan Sinterklaas. Niet in Spanje, waar hij volgens de voorzitter vandaan komt, maar in de hemel. In welke mate moeten we daar nu als vrijzinnige gemeenschap een punt van maken? Volgens Peeters moeten we meer ruchtbaarheid geven aan deze gevallen, want ze gebeuren al te vaak, en als we niet reageren zal het alleen maar erger worden.

Toeval of niet, een week na het interview kwam ons op de redactie van De Geus een werkmap onder ogen met lesmateriaal om jongeren te sensibiliseren rond verkeersveiligheid. De map ('... en plots is alles anders') is een uitgave van de Vlaamse overheid en stond onder supervisie van het Vlaams Ministerie van Mobiliteit en Openbare Werken. Al gauw tref je er een hoofdstuk in aan met de welluidende titel: 'De farizeeër in ieder van ons?' In de inleiding lezen we:

'Hoewel de titel godsdienstig klinkt, is deze les niet voorbehouden voor godsdienstleerkrachten (de inhoudstafel geeft dan ook aan dat de les geschikt is voor de vakken godsdienst, zedenleer en Nederlands, n.v.d.r.). 'De farizeeër in ons' wil de leerlingen meenemen in de dualiteit die in iedere mens schuilt. [...] Samen met de leerlingen lezen we het fragment uit het Nieuwe Testament [...]. We starten de opdracht door een stuk evangelie te lezen, [...] door middel van een verhaal maakt Jezus de omstanders iets duidelijk over hun gedrag. In het verhaal waarschuwt Jezus ons voor onze hoogmoed. Wie zichzelf beter vindt dan de ander, sluit zich van de ander (en hier; van God) af.'

Van een uitgave van de Vlaamse overheid, bedoeld voor alle onderwijsnetten, mogen we toch een zekere neutraliteit verwachten, of tenminste een pluralistische aanpak als er dan toch voor een levensbeschouwelijke invalshoek wordt gekozen, niet? Zoeken we 'spijkers op laag water' als we ons hierover druk maken? We laten het aan de lezer over om zelf een oordeel te vellen. In ieder geval is het interview met Sylvain Peeters een aanrader voor iedereen die geïnteresseerd is in waar deMens.nu naartoe wil. U vindt het in onze Actua-rubriek.

Op de redactie van De Geus speelden we al een tijdje met het idee om in onze februari-editie, met de voorjaarsklas-

siekers in het wielrennen voor de deur, aandacht te besteden aan de dopingproblematiek in de sport en de ethische kwesties die daarbij komen kijken. We vroegen aan Ellen De Wolf, met haar scriptie over doping de eerste laureaat van de scriptieprijs 'De Maakbare Mens', om een artikel. Hierin neemt ze het paternalisme, het normatieve karakter en de ondeugdelijkheid van de gebruikte argumenten van het (falende) antidopingbeleid op de korrel.

Ze begint haar tekst met de vaststelling dat de morele verontwaardiging die gedopeerde topsporters teweegbrengen enorm is, terwijl er geen haan kraait naar studenten die rilatine gebruiken om beter te kunnen blokken, of CEO's die bètablokkers nemen om kalmer te blijven tijdens een presentatie. In ons dagelijks leven, zo schrijft ze, aanvaarden we dat mensen therapieën volgen en geneesmiddelen gebruiken om beter te functioneren. De extreme verontwaardiging als een vergelijkbare praktijk bij topsporters aan het licht komt, zegt iets over hoe wij naar sport kijken. Dat werd eens te meer bewezen door de bijzonder giftige toon in de reacties van sportjournalisten op het dopinggebruik van Lance Armstrong, een man die ze voorheen idoliseerden als een halfgod.

Blijkbaar is cynisme de belangrijkste eigenschap als je het wil maken in de topsport, of in de wieljournalistiek. Ach ja, geldt dat niet voor alle carrières die je ook maar kan ambiëren? Op cynisme stuit je immers in alle lagen van de samenleving en in alle aspecten van het moderne leven (politiek, economie, sport, onderwijs, geneeskunde, ambtenarij ...).

Over het cynisme dat gepaard gaat met de politiek rond de implementatie van hernieuwbare energie, schreef Alex Polfliet een treffend Plakkaat: 'De parabel van de man die zonnepanelen kocht.' Polfliet is de oprichter van Zero Emission Solutions, een studie- en consultancybureau op vlak van hernieuwbare energie. Hij weet waarover hij het heeft, en zijn verhaal stemt niet meteen vrolijk.

Gelukkig biedt deze Geus ook wat tegengewicht voor al dat cynisme: onder meer een sympathiek tweegesprek tussen Dany Vandenbossche en Jan Hoet dat bol staat van levensvreugde en liefde voor kunst, een Coda over eieren én twee gouden tips voor muziekliefhebbers: John Zorn in Gent en de avant-gardistische hedendaagse klassieke muziek van het Belgische Nadar Ensemble.

De redactie

De parabel van de man die zonnepanelen kocht

Er was eens een man die elke dag de auto naar het werk nam. Net zoals vele anderen. Zéér vele anderen ... De man zat daarom elke dag in de file en deed er een uur over om de vijftien kilometer van huis naar het werk te overbruggen. En 's avonds idem dito, vice versa.

Elke dag luisterde de man, stilstaand in de auto, naar het radionieuws. Op zekere dag zei de nieuwslezer: 'Dit zijn de hoofdpunten voor vandaag: ons land wordt door de Europese Commissie beboet vanwege het overschrijden van de minimumnorm voor fijn stof. En volgens het IPCC staat ons land mondiaal op de achtste plaats inzake CO₂-uitstoot. Door het autosalon is het extra druk op de ring. En het blijft uitzonderlijk warm voor de tijd van het jaar. Dat waren de hoofdpunten.'

Het was die dag inderdaad extreem druk en de man wond zich daar enorm over op. Nochtans had zijn dokter hem gewaarschuwd dat niet meer te doen. De man parkeerde zijn auto in de buurt van het werk, net voor de etalage van een fietsenwinkel. Plots kreeg de man een idee: 'Weet je wat, ik koop me een fiets!'

En de man fietste voortaan elke dag naar het werk. Het ging sneller, was goedkoper en gezonder. Hij vertelde aan ieder die het horen wou hoeveel geld hij uitspaarde en hoe goed dat was voor het milieu. Enkele collega's volgden zijn voorbeeld en namen ook de fiets naar het werk. De directeur van het bedrijf waar de man werkte, stelde vast dat zijn fietsende werknemers elke dag op tijd op het werk waren, minder ziek werden en veel energiekeker waren. En dus beloofde hij een premie aan iedereen die met de fiets naar het werk kwam.

En hij vertelde dat aan een bevriend politicus, de lokale schepen van verkeer. Die zag er een kans in om zich te profileren en loofde een premie uit voor iedereen die zich een nieuwe fiets aanschafte. Dat kwam ter ore van de minister van Mobiliteit. Die wou niet onderdoen en maakte een decreet waardoor elke fietser voor het woon-werkverkeer een vergoeding per gefietste kilometer zou krijgen. Die vergoeding zou betaald worden door een heffing op de benzine- en dieselprijs. De minister van Financiën wou niet achterblijven en maakte de aankoop van een fiets fiscaal aantrekkelijk.

En honderden, duizenden, tienduizenden mensen gingen voortaan met de fiets naar het werk omdat het goed voor het milieu en de portemonnee was. Al gauw waren er 200.000 mensen die met de fiets naar het werk gingen. En elke fietser keek na elke rit met grote voldoening naar z'n fietscomputertje: 'Weer tien kilometer erbij!'

En de fietsenindustrie begon te bloeien als nooit tevoren. Dra werkten er 6.000 mensen in fietsfabrieken en fietswinkels. Als je ook nog eens de fietsherstelplaatsen, de bandenfabrieken en zadelfabrieken meetelde, dan ging het al snel om 10.000 jobs. En bij elke opening van een nieuwe fietsfabriek of fietsenwinkel kwamen de ministers graag mee het lintje doorknippen. En door de grote vraag naar fietsen werd de productie van fietsen steeds efficiënter en steeds goedkoper.

Na een tijdje werd het effect op het milieu ook duidelijk: het land scoorde steeds beter op het vlak van fijn stof en CO₂-uitstoot. Op de wereldranglijst van fietsen per inwoner kwam het land op nummer 2 te staan.

En dan was er nog het vreemde fenomeen dat de benzine- en dieselprijs begon te dalen. De petroleumboeren werden door de moordende concurrentie van de fiets namelijk verplicht om in hun marges te snijden. Dat had de petroleumlobby niet graag. En ook de auto-industrie begon te morren, want zij verkochten minder auto's. En de wegenbouwers zagen met lede ogen dat de wegen minder snel versleten en er dus minder beton kon worden gestort ...

Daarom bedachten ze een duivels plan: ze zouden de niet-fietsers opzetten tegen de fietsers. Ze lanceerden een campagne onder de titel 'U betaalt de fietsvergoeding van uw buurman!' De automobilisten werd verteld dat de brandstofprijs hoger werd door de steeds groeiende heffing ter betaling van de fietsvergoeding. De arme mensen werd verteld dat al die subsidiëring van fietsen alleen maar goed was voor wie zich een fiets kon permitteren. En dat de gemeentebelasting verhoogde door de subsidies voor fietsers. En omdat de fietsers nog steeds een minderheid waren, draaiden de politici hun kar en trokken nu plots fel van leer tegen de overgesubsidieerde fietsers.

- ALS DIE BELASTING OP GEBRUIK VAN DE ZON ER KOMT GA IK VOOR HÚN EXTRA VIERKANTE METERS ÉCHT NIET MEEBETALEN!

© Norbert Van Yperzeele

De gemeenten stopten de ene na de andere met het geven van premies bij de aanschaf van een fiets. De minister van Financiën maakte de fiscale aftrek ongedaan, zelfs voor zij die al een fiets hadden besteld. En de minister van Mobiliteit verminderde jaar na jaar de kilometervergoeding voor fietsers. Maar doordat de kostprijs van fietsen en banden steeds sneller daalde, bleven de mensen maar fietsen. En dus werd de kilometervergoeding elk kwartaal verlaagd tot er helemaal geen ondersteuning meer was. 'Geen probleem', zei de sectorfederatie van de fietsfabrikanten: 'De fiets is het goedkoopste transportmiddel, goed voor het milieu en sneller dan de wagen.' En dus bleven de mensen fietsen en fietsen kopen.

De autolobby beet zich de nagels stuk. En de petroleumbonzen vloekten. En de betonboeren tierden. Samen gingen ze naar de minister en sloegen op tafel: 'Die fietsers gebruiken de openbare weg en betalen helemaal geen verkeersbelasting!' En de minister knikte en greep in. 'Voortaan zullen fietsers ook moeten betalen voor het gebruiken van de weg, dat is niet meer dan fair.' Maar de verkeersbelasting voor fietsers was 30 maal hoger dan de verkeersbelasting voor automobilisten.

En dus stopten de mensen met fietsen. En ging iedereen

weer braaf met de auto in de file staan. En werd er weer massaal petroleum uit het buitenland geïmporteerd. En steeg de CO₂-uitstoot van het land. En huldten de steden zich in smog. En groeiden de uitgaven in de gezondheidszorg ...

En de fietsfabrieken en fietsenwinkels gingen de ene na de andere failliet. En toch daalde de verkeersbelasting niet. En de prijs voor benzine en diesel steeg weer.

De autolobby, de petroleumbonzen en de betonboeren lachten in hun vuistje en keerden zichzelf een nieuwe recordbonus uit. En de politici klopten zichzelf op de borst en zeiden: 'Dat probleem hebben we toch maar mooi opgelost.'

Alex Polfiet

‘Sinterklaas komt uit Spanje,
niet uit de hemel!’

Sylvain Peeters een jaar voorzitter van deMens.nu

In maart 2012, exact een jaar geleden dus, werd Sylvain Peeters verkozen tot voorzitter van deMens.nu. Als ex-voorzitter van het Willemsfonds, ondervoorzitter van Lichtpunt/Het Vrije Woord en de Oud Studenten Bond van de VUB, is hij geen onbekende voor de meeste lezers onder u. In zijn nieuwe functie bij deMens.nu wachten hem geen makkelijke taken. De organisatie werkt momenteel hard aan de toekomst. Hoog tijd voor een interview.

MAN MET EEN MISSIE

U hebt een goedgevulde carrière bij de openbare omroep en de Vlaamse Opera achter de rug. Hoe kwam u erbij om dit te combineren met vrijwillig engagement binnen de vrijzinnigheid?
Ik heb geen zittend gat, zo gauw ik tijd heb ga ik me met van alles bezighouden. Naast mijn werk voor de VRT gaf ik les op een avondschool van het Willemsfonds, een school waarvan

ik later directeur ben geworden. Toen die instelling werd opgedoekt ben ik als afgevaardigde in de algemene vergadering en later de raad van bestuur van deMens.nu (toen nog UVV) terechtgekomen. Niet als bezigheidstherapie, maar om te kunnen ijveren voor de scheiding van kerk en staat. Dat is altijd mijn voornaamste drijfveer geweest.

U laat inderdaad geen kans onbenut om te pleiten voor een meer consequente scheiding tussen kerk en staat. Wat zou volgens u, op dit vlak, een ideale situatie zijn voor België?

Dat religie, of levensbeschouwing, helemaal wordt teruggedrongen tot waar het thuishoort: de persoonlijke sfeer. In het openbare, maatschappelijke leven zou het nergens tot uitdrukking mogen komen. Begrijp me niet verkeerd, ik heb er niets op tegen als een religie de behoefte voelt om zich te uiten en van alles wil organiseren, maar dan zonder inmenging en ondersteuning van de overheid of de belastingbetaler. Geen belastingsgeld voor religie, en daarmee uit.

Zit u dan als voorzitter van deMens.nu niet in de paradoxale situatie dat u tegen uw eigen winkel pleit?

Dat zou je zo kunnen beschouwen, ja, maar de gelijkberechtiging is een heel ander aspect. Je moet je geen illusies maken: die volledige terugdringing van levensbeschouwing tot de privésfeer is een ideaal dat in de praktijk eigenlijk niet realiseerbaar is. Vooral omdat de katholieke kerk erg veel middelen uit de gemeenschap naar zich toe zuigt. Als je als maatschappij echt niet anders kan dan religies ondersteunen, dan moet je de gelijkberechtiging waarborgen en ervoor zorgen dat wij evenveel krijgen.

Als we die ideale situatie buiten beschouwing laten en de zaak pragmatisch bekijken, wat zou er dan in de praktijk op korte termijn moeten veranderen?

Dat de vastgelegde plannen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd, vooral de tweede fase van de uitbreiding van de dienstverlening. Er moeten nog een aantal centra via Koninklijk Besluit in het leven worden geroepen (bijvoorbeeld in Diest en Aarschot). Als ik dat vergelijk met de uiterst gezwinde wijze waarop de katholieke zuil pastorale medewerkers kan laten aanstellen door de minister van Justitie, dan weet ik wel hoe laat het is voor wat de gelijkberechtiging betreft.

Mijn motto is 'op iedere slak zout leggen', en dat wordt me niet altijd in dank afgenomen. Het gaat mij echter om het principe. Zo reageerde ik enige tijd geleden op een spotje van bpost (waarin een postbode een brief van een kleinkind aan de overleden grootvader 'post' door de brief aan een ballon te hangen en zo naar 'de hemel' te sturen, n.v.d.r.). Men verweet mij, ook in de raad van bestuur van deMens.nu, dat ik spijkers op laag water zoek. Maar wat blijkt? De post, die zelf zegt de neutraliteit braafjes te respecteren, had een actie op touw gezet waarbij schoolkinderen werden aangespoord om een brief te schrijven aan Sinterklaas. Niet aan de Sint uit Spanje, maar in de hemel. Maar die man komt wel uit Spanje, hé, met zijn boot, en niet uit de hemel! Daaraan zie je dat het niet klopt wat ze

bij de post zeggen.

Een ander voorbeeld: de penningmeester van deMens.nu vulde een enquête in van de post over hun dienstverlening. Nu ging het daarin enkel over communiefeesten, alsof er geen andere feesten bestaan. Daaruit blijkt dat ze bij de post een heel andere opvatting hebben over hoe de wereld in elkaar zit dan ikzelf. Op zich is dat niet erg, maar die opvattingen mogen op geen enkel moment doorklinken in hun openbare dienstverlening. Als je daar niet op reageert zal het blijven gebeuren en alleen maar erger worden.

EEN JAAR VOORZITTERSCHAP

U bent nu één jaar voorzitter van deMens.nu. Hoe kijkt u terug op uw eerste jaar?

Het was zoals ik op voorhand had ingeschat. Omdat ik gepensioneerd ben, kan ik mijn voorzitterschap als een volwaardige professionele activiteit invullen. Ik steek er dan ook al mijn tijd in.

Het viel me op dat de voorzitter van deMens.nu weliswaar het eerste en laatste woord heeft voor wat betreft de in- en uitstroom van personeel, maar dat hij daar verder niet bij betrokken wordt. Dat is raar: ik wil niet alleen de contracten tekenen, maar ook echt kennismaken met het nieuwe personeelslid en hem of haar de gelegenheid geven om kennis te maken met mij. Hopelijk zal zo de betrokkenheid tussen voorzitter en organisatie groeien en de band hechter worden. Ik wil dat het personeel weet waar de voorzitter mee bezig is, maar ik wil ook weten met welke problemen mijn personeel geconfronteerd wordt.

Wat is volgens u de voornaamste troef van de georganiseerde vrijzinnigheid?

Dat we beschikken over professionele medewerkers. Bovendien zijn we grondwettelijk erkend, waardoor we de maatschappij en de overheid kunnen verplichten om het vrijzinnig humanisme te accepteren.

We beschikken dus over mogelijkheden om die acceptatie af te dwingen, maar hebben daar tot nu toe niet echt gebruik van gemaakt. Ik wil daar verandering in brengen. Kijk, als je een bisschop met alle égards behandelt, moet je dat ook doen met de co-voorzitter van de Centrale Vrijzinnige Raad (deMens.nu representeert de Vlaamse vrijzinnige gemeenschap, het Centre d'Action Laïque doet dat voor Wallonië. De Centrale Vrijzinnige Raad overkoepelt beide organisaties en is de officiële gesprekspartner van de federale overheid, n.v.d.r.). Gebeurt dat niet, dan is er een probleem. Het gaat niet om mijn persoon, maar opnieuw om het principe: als je een protocol volgt voor een bepaalde levensbeschouwing, dan moet je dat doen voor alle levensbeschouwingen.

En wat is de voornaamste bedreiging?

Het debat rond de financiering van de eredienssten. Kijk, iedereen vindt het bijvoorbeeld maar normaal dat er overal kerken staan die niet afgebroken mogen worden en geen andere bestemming mogen krijgen. Daardoor dreigt heel het systeem onbetaalbaar te worden, en krijg je te ma-

Sylvain Peeters: 'Mijn motto is 'op iedere slak zout leggen', en dat wordt me niet altijd in dank afgenomen.' © Gerbrich Reynaert

ken met die preciaire discussie over de financiering. Welk systeem moeten we daarvoor gebruiken? Onlangs hoorde ik Gwendolyn Rutten het in een debat opnemen voor een *Kirchensteuer* zoals in Duitsland. Dat systeem is in mijn ogen echter niet opportuun omdat het uiteindelijk neerkomt op neuzen tellen, hetgeen nog weinig met echte overtuiging te maken heeft.

Maar wat is het alternatief?

De status quo is volgens mij de te bewandelen weg. Je kan niet zomaar afscheid nemen van de huidige situatie, vergeet niet dat er intussen zo'n tweehonderd personeelsleden van deMens.nu hun dagelijks brood mee verdienen.

TOEKOMSTPLANNEN

Er beweegt heel wat binnen de vrijzinnigheid. Laten we het even hebben over het veelbesproken strategisch plan van deMens.nu.

Veelbesproken, ja, maar ik wil eerst eens duidelijk stellen dat die strategische nota al tijdens het voorzitterschap van mijn voorganger werd goedgekeurd door de algemene vergadering van deMens.nu. Het is de bedoeling om dat verder te finaliseren en te vertalen naar een nieuw beleidsplan. Nu pas komen bepaalde lidverenigingen tot de vaststelling

dat er een aantal zaken in staan waarmee ze zich onmogelijk kunnen verzoenen. Wel, ik vind dat rijkelijk laat. We zitten hier wel met een serieus probleem: blijkbaar heeft men binnen sommige lidverenigingen de basis onvoldoende geraadpleegd.

Een rode draad in het plan is dat we 'alle handen op één buik' moeten krijgen en meer met één stem moeten spreken om gehoord te worden. Is dat een oproep tot meer centralisatie?

Iedereen zal het wel eens zijn met het streven om als één, meer herkenbaar geheel naar buiten te treden en zo de stem van de vrijzinnigheid duidelijker te laten horen. Maar vanaf het moment dat je zegt dat daarvoor een zekere mate van centralisatie nodig is, krijg je negatieve reacties. Het een kan helaas niet zonder het ander.

Is de vrees dan ongegrond dat zo'n strategie zal ingaan tegen de autonomie van de lidverenigingen?

Zeker! Ik zie geen spanningsveld met de autonomie van de verenigingen, wel integendeel. Ik ben voorstander van de werkwijze van onze Franstalige collega's: we zouden voor een heleboel onderwerpen werkgroepen in het leven moeten roepen. Binnen die werkgroepen of denktanks kunnen we komen tot een levendige interne debatcultuur. Wanneer we dan als vrijzinnige gemeenschap een standpunt naar buiten willen brengen in een maatschappelijk debat, kunnen we ons baseren op het werk van deze studiegroepen. Over veel onderwerpen zullen we nooit een eenduidig verhaal kunnen brengen, maar dat is op zich niet erg. Het is juist dé sterkte van de vrijzinnigen, maar dat maakt het er niet eenvoudiger op. Ik stel maar vast dat – hoewel veel katholieken er een eigen, afwijkende mening op nahouden – de stem van de paus altijd wordt gehoord. Die van de vrijzinnigheid niet.

Zegt u daarmee dat de verscheidenheid of de versnippering van de vele vrijzinnige verenigingen een rem vormt op de groei en verspreiding van ons gedachtegoed?

Neen, neen, met die vertaling ben ik het absoluut niet eens. Integendeel, die verscheidenheid moet zeker gestimuleerd worden. Maar wat is het probleem? Als de pers bij ons aanklopt, wordt die geconfronteerd met een pléiade aan meningen zodat bij journalisten de reflex is ontstaan dat er bij ons geen brood te halen valt. Daarom is het noodzakelijk dat we werken met een volwaardige woordvoerder, hoewel ik weet dat niet iedereen binnen de vrijzinnigheid daar happig op is.

'Jongeren eerst' is een andere rode draad in de toekomstplannen van deMens.nu. Welke initiatieven wil u zeker ontplooien om meer jongeren te bereiken?

'Jongeren eerst' is slogantaal, waarmee je in één zin een complex gegeven probeert uit te drukken. Ook buiten de vrijzinnigheid ziet het verenigingsleven zich geconfronteerd met een verouderingsproces. Dat is bij ons niet anders. Om het met een boutade te zeggen: als er op een vrijzinnige activiteit een driejarige binnenloopt kan je zeggen dat de

gemiddelde leeftijd van de aanwezigen met één jaar daalt.

Als je ziet hoe andere religies of levensbeschouwingen hun jeugdwerking uitbouwen, dan is er bij ons nog heel wat werk aan de winkel. We hebben enkel HUIJ en dat is het zowat. Daarom moeten we eerst en vooral bepalen wat jongeren zijn en wat ze willen. Misschien is de manier waarop wij aan mensen appelleren niet de juiste weg om ook jongeren te bereiken. Die analyses moeten en zullen gemaakt worden. Gelukkig hebben we wel een erg jeugdige personeelsbestand, waarop we kunnen bouwen om meer jongeren vanuit hun leefwereld te bereiken.

CONTROVERSE

Nu we het toch over de jeugd hebben: is het echt de bedoeling dat de Feesten Vrijzinnige Jeugd en de Lentefeesten worden opengesteld voor kinderen uit het katholiek onderwijs?

Aha, hét grote knelpunt. Het openstellen van de Feesten staat letterlijk in het strategisch plan zoals dat door de algemene vergadering werd goedgekeurd. Achteraf zijn daar een aantal lidverenigingen over gevallen, maar men moet goed voor ogen houden dat deze aanbeveling geen verplichting is. Hoewel het zo werd geïnterpreteerd door de feestcomités, is het echt niet de bedoeling van deMens.nu om te dicteren hoe de lokale comités hun feest moeten organiseren en invullen. Die comités verschillen onderling heel erg qua aanpak, invulling en toelatingsvoorwaarden ... daar is niets mis mee. De manier waarop we dit in de strategische nota hebben geschreven is misschien wel betwistbaar, maar het was onze bedoeling om de zaken eens helder en duidelijk te stellen. Als je dat doet, dan schieten mensen natuurlijk wakker. Het enige waarvoor we een lans hebben willen breken is het afstappen van een bepaalde orthodoxie. Het rabiëte dat in deze materie vaak aan de dag wordt gelegd, is ook niet echt vrijzinnig.

Je moet naar de context kijken. Er zijn nu eenmaal veel echtscheidingen en nieuw samengestelde gezinnen. De ene ouder wil dat het kind naar het gemeenschapsonderwijs gaat, terwijl de ander zijn of haar kind naar een katholieke school wil sturen. Vaak volstaat zo'n meningsverschil om de poppen aan het dansen te krijgen, en zo kan het gebeuren dat een kind een vrijzinnige opvoeding heeft gehad maar toch in het katholiek onderwijs zit. Moet je een kind dan de toegang tot het Feest ontzeggen? Je moet die gevallen individueel en genuanceerd bekijken en beoordelen. Soms zal een aanvraag worden afgekeurd, maar men kan ook tot de conclusie komen dat zo'n kind het verdient om zijn Feest Vrijzinnige Jeugd te vieren.

Een ander controversieel punt is de denk-piste om vrijzinnige afscheidsplechtigheden te laten verzorgen door uitvaartondernemers zelf. Kunt u dat even toelichten?

Begrafenisondernemers hebben niet altijd de reflex om zich tot een moreel consultant te wenden. Bij een katholieke begrafenis is het voor hen simpel: ze spreken de pastoor

aan en ze zijn ervan af. Probleem is dat veel uitvaartondernemers onze dienstverlening gewoonweg niet kennen. We moeten hen dus in de eerste plaats bewerken zodat ze de reflex hebben om zich tot ons te wenden.

Natuurlijk kan een begrafenisondernemer niet zelf, op eigen houtje, een vrijzinnig-humanistische plechtigheid verzorgen. Waarom zou je niet een soort draaiboek maken, rituelen uitschrijven waarbij je plaats laat voor een persoonlijke invulling? Mits hij of zij onze instructies opvolgt, staat niets een uitvaartondernemer in de weg om zelf een vrijzinnige afscheidsplechtigheid te verzorgen.

Moreel consultants zien daarin een bedreiging voor de exclusiviteit of het belang van hun functie. Maar ik hoor evenveel geluiden van consultants die zich overbevraagd voelen ... Als vrijzinnige plechtigheden nog aan populariteit blijven groeien, zal dit voor problemen zorgen waarvoor je vooral een praktische oplossing nodig hebt.

TOT SLOT: HOOP EN ERGERNIS

Wat zou u zeker nog willen bereiken om aan eind van uw termijn te kunnen terugkijken op een geslaagd voorzitterschap?

Dat bij elk maatschappelijk relevant probleem ook de stem van de vrijzinnigheid wordt gehoord. Nu gebeurt dat eigenlijk nooit, in de media komen we helemaal niet aan bod. Vandaar het belang van een woordvoerder. Of dat nu de voorzitter zelf zal zijn of een andere professionele kracht, moeten we nog bekijken.

Waarvan ligt een voorzitter van deMens.nu anno 2013 wakker?

Het overwicht van het katholiek onderwijs. Dat is in mijn ogen een groot probleem, want ze manipuleren en indoctrineren! Zeg je dat met zoveel woorden dan voelen ze zich aangevallen, maar het is wel zo. Immers, als hun levensbeschouwelijke accenten enkel in de godsdienstles naar boven zouden komen, dan heb je geen katholiek net nodig. Mensen denken hier gewoonweg niet meer bij na, daarom moeten we dat duidelijk en expliciet uiten. Dat doen vrijzinnigen in het algemeen veel te weinig, er is nood aan meer reflectie en we moeten meer ruchtbaarheid geven aan de dingen die ons ergeren. Dat kan gaan over hele concrete dingen, zoals woordgebruik (men blijft maar spreken van een kerstvakantie, terwijl het eigenlijk wintervakantie zou moeten zijn), maar ook over bredere problemen. Voorbeeld: Geert Bourgeois is op dit moment bezig het K.B. Galle (dat de vrijzinnige gemeenschap in staat stelt om subsidies aan te vragen voor de vrijzinnige centra) onderuit te halen. En wat doen de vrijzinnigen? In plaats van het aan te kaarten en op de agenda te zetten, lijken ze ernaar te kijken als een koe in de wei die een trein ziet voorbijrazen! We moeten daar werk van maken, en we zijn er ook mee bezig. Maar het dreigt vechten tegen de bierkaai te worden.

Griet Engelrelst en Thomas Lemmens

Gemaakt om te winnen ...

Waarom is doping bedreigend voor de sport?

Lance Armstrong bekent na jaren van speculatie zijn dopinggebruik bij Oprah Winfrey. Consternatie alom. De media schreeuwen moord en brand en eisen dat hij zijn titels inlevert. Maar is het dopingdebat wel zo zwart-wit als wordt voorgehouden? Volgens Ellen De Wolf alleszins niet. Met haar masterproef *Ethische analyse van het dopingdebat in de sport met als speciale casus genetische manipulatie*, waarin zij een lans breekt voor een sereen debat, behaalde zij in 2008 de allereerste scriptieprijs De Maakbare Mens.

Bijzonder en tegelijk heel triest is dat er de afgelopen tijd in de media meer aandacht is besteed aan het dopingverleden van Lance Armstrong dan aan de dood van een grensrechter uit Nederland. De wanverhouding in de mediaberichtgeving vertelt ons iets over hoe we naar sport kijken. Blijkbaar is de hang naar spektakel en sensatie over gevallen helden in de sport groter dan de morele verbolgenheid over een moord. Topsport is het toneel waarnaar we met een selectieve ethische bril kijken.

Sport is bij uitstek het domein dat winnaars scheidt van verliezers. Van topsporters wordt er verwacht dat ze grenzen verleggen, dat ze steeds opnieuw sneller, hoger en sterker presteren. Topsporters gaan tot het uiterste om hun doel te bereiken en gebruiken daarvoor alle middelen die hun prestaties bevorderen. Elke atleet die aan de top wil meetellen, laat zich fysiek, psychisch en medisch begelei-

den door experts. Hij kiest de geschikteste materialen om zijn discipline uit te oefenen en zoekt voortdurend naar de beste trainingsmethoden. Een atleet die verdacht wordt van dopinggebruik, wordt beschouwd als een valsspeler en zelfs een bedrieger. Bijzonder is ook dat atleten schuldig worden geacht tenzij het tegendeel wordt bewezen.

De drift om onszelf voortdurend te veranderen en aan te passen aan de omstandigheden, is een fundamenteel deel van onze menselijke natuur

Echter geen haai die kraait over het feit dat een CEO een bètablokker neemt net voor een presentatie om zijn stress te verminderen en dus beter te presteren. Er zijn genoeg studenten die rilatine gebruiken om zich beter

te concentreren tijdens het studeren. Dergelijk gedrag wordt niet als problematisch beschouwd. Integendeel, we leven in een sociaal-culturele context waarin het wordt aanvaard dat we medische therapieën en geneesmiddelen gebruiken om ons beter te voelen of om beter te functioneren. De drift om onszelf voortdurend te veranderen en aan te passen aan de omstandigheden, is een fundamenteel deel van onze menselijke natuur. Vanwaar dan toch die dubbelzinnige houding als het gaat om topsporters?

FAIR PLAY EN DE MENSELIJKE NATUUR

De ambitie om onszelf steeds te verbeteren, grenzen te verleggen en persoonlijke doelen te bereiken zijn inherent aan onze menselijke natuur. Sportcompetities zijn wat dat betreft een schouwtoneel van normaal, menselijk gedrag. Bijzonder aan sport is echter dat er enerzijds wordt gestreefd naar excessen en de ambitie om steeds betere prestaties te leveren, en anderzijds dat er de drang is tot matigheid en tot inperking door middel van regelgeving en een ethisch discours. Deelnemen aan de competitie houdt in dat de regels gekend zijn en gerespecteerd worden. Wie de regels overtreedt, krijgt een sanctie. Bovendien is er in sport ook een heersende gedragscode die de regels overstijgt, namelijk *fair play*.

Het begrip *fair play* komt voort uit het traditionele, 19de-eeuwse sportethos. Sport had een belangrijke, educatieve functie. Goed zijn in een discipline

was dus niet voldoende, er was ook de verwachting dat atleten een voorbeeld waren voor anderen. Het ideaal van *sportsmanship* veronderstelde dat atleten zich als 'goede' winnaars en verliezers horen te gedragen en dat ze karaktereigenschappen ontwikkelen waarnaar kan worden opgekeken. Atleten zijn gewone mensen die buitengewone fysieke prestaties leveren en worden helden als ze gedrag stellen waarnaar kan worden opgekeken. Brood en spelen, sport blijft een spektakel waarbij het publiek verlangt naar catharsis.

DE MORELE KRUISTOCHT VAN HET ANTIDOPINGBELEID

De geschiedenis van de hedendaagse sport kent een complexe verhouding met prestatieverbeterende middelen, therapieën en doping. Sport is niet los te koppelen van de ontwikkeling van nieuwe, wetenschappelijke kennis en inzichten. Of het nu gaat over het gebruik van materialen, technieken of geneesmiddelen, topsporters zijn altijd geneigd om tot het uiterste te gaan in hun discipline.

Omgekeerd zijn atleten evenzeer geschikt en bereidwillige proefkonijnen bij tal van wetenschappelijke onderzoeken. Op veel vlakken hebben sportwetenschappelijke inzichten ervoor gezorgd dat er vooruitgang is geboekt op andere domeinen. De Formule 1-sport heeft bijvoorbeeld een belangrijke invloed gehad op de ontwikkeling van veiliger auto's. Eenzelfde lijn kan je trekken wat betreft het gebruik van prestatieverbeterende middelen en van doping. Pas sinds enkele wielrenners tijdens wedstrijden overleden, is er meer aandacht gegaan naar doping en de noodlottige gevolgen hiervan op de gezondheid.

In het licht van de eeuwenoude geschiedenis van het gebruik van stimulerende, roesverwekkende en verdovende middelen door mensen is de antidopingstrijd relatief recent. Doping zoals we het nu kennen veronderstelt het illegitiem gebruik van prestatieverhogende, lichaamsvreemde of kunstmatige middelen in sportcompe-

tities. Het gaat voornamelijk over het immorele gebruik van farmaceutische middelen door gezonde sporters. De idee dat door het gebruik van doping onze menselijke natuur wordt aangetaast en onherroepelijk wordt gewijzigd, verklaart grotendeels de angst en de emotionele, afkeurende reacties. Wat ook meespeelt, is de culturele tweeslachtigheid tegenover het gebruik van drugs.

In geen ander maatschappelijk domein wordt er zo paternalistisch, moraliserend en criminaliserend opgetreden tegenover personen die 'verdacht' worden doping te gebruiken. Integendeel, de ideeën van maakbaarheid, zelfbeschikking en vrije keuze zijn belangrijke peilers in onze westerse samenleving. Zolang het anderen niet kwetst of onrecht aandoet, is er veel mogelijk in naam van de individuele vrijheid. Bijzonder aan sport is dat een overheersende instantie in het algemeen belang oordeelt dat de keuze om bepaalde prestatieverbeterende middelen te gebruiken wordt verboden. Er wordt een standpunt ingenomen

tegen doping op basis van fundamentele principes vanuit het ideaal van een schone sport.

NATUURLIJKHEID, GEZONDHEID EN FAIRNESS

De morele weerstand is gebaseerd op de schijnbare tegenstelling tussen het natuurlijke en het onnatuurlijke. Sport 'natuurlijk' beoefenen, betekent de regels respecteren en sportactiviteiten vrijwaren van kunstmatige verbeteringen. Prestatiebevorderende middelen worden opgevat als een bedreiging voor het wezen van de sport en zouden bijgevolg immoreel zijn. Het onderscheid tussen het natuurlijke en het onnatuurlijke is heel vaag en dubbelzinnig, denk maar aan bloed doping. Het is daarom ontoereikend als argument om een verbod te rechtvaardigen.

Het is niet bewezen dat het gebruik van onnatuurlijke, kunstmatige middelen immoreel zou zijn. Kunstmatige ledematen worden immers zowel in de sport als in het dagelijks leven gebruikt. Sterker nog, personen zonder benen geen protheses geven, zou immoreel zijn. Een interessant geval is

Topsport is het toneel waarnaar we met een selectieve ethische bril kijken. © N.P. Thompson

Oscar Pistorius. Deze atleet heeft met zijn cheetah-protheses deelgenomen aan de Olympische Spelen in Londen. Zijn deelname riep enorm veel weerstand op. Er werd geargumenteed dat hij door zijn protheses iets groter zou zijn dan wanneer hij zou zijn opgegroeid met twee benen. Hij zou dus dankzij zijn protheses een grotere sprongkracht hebben en op die manier over een oneerlijk voordeel beschikken ten opzichte van andere deelnemers. Als jong kind zijn de benen van Pistorius geamputeerd en heeft hij leren lopen met protheses. Dat hij zich uiteindelijk tot een topatleet heeft weten te ontwikkelen is een buitengewone en bewonderenswaardige prestatie. Zijn verhaal maakt sport alleen maar boeiender en waardevoller, want een atleet zonder benen heeft de kans gekregen om te wedijveren met atleten zonder handicap.

Onze drang naar koffie in de ochtend of een wijntje in het weekend is verre van immoreel te noemen, maar wordt beschouwd als normaal, menselijk gedrag. Er is genoeg bewijs om aan te nemen dat we als mensen een instinctieve behoefte hebben aan stimulerende en narcotische middelen. In die zin is het gebruik van doping door atleten ook wel te kaderen als een fundamentele drang om de normale, metabolische toestand van het eigen lichaam te overschrijden.

Voornamelijk in geval van duursporten is het gebruik van voedingssupplementen en geneesmiddelen te verantwoorden om voldoende te herstellen en om blessures te voorkomen. Op die manier houden atleten hun lichaam zo goed mogelijk op peil tijdens extreme fysieke inspanningen. Doping en sport zijn inherent met elkaar verbonden. De atletische ambitie om steeds beter en sterker te worden, zorgt ervoor dat topsporters zich meer bereid voelen om verder te gaan en meer geneigd zijn om risico's te nemen dan recreatieve sporters, ook wat hun gezondheid betreft. Sport is een manier om gezond te leven en tegelijk wordt de gezondheid van een atleet nergens zo expliciet en vrijwillig geriskeerd als tijdens sportactiviteiten en competities. Het is dus

merkwaardig dat het antidopingbeleid een algemeen verbod op gebruik van doping uitspreekt op basis van het gezondheidsargument. Dit terwijl andere veiligheidsmaatregelen, zoals bijvoorbeeld het dragen van beenbeschermers of een helm, eerder sportspecifiek zijn. De bezorgdheid om de gezondheid van de atleten is terecht, maar het paternalisme dient gerechtvaardigd te worden.

Het is niet bewezen dat het gebruik van onnatuurlijke, kunstmatige middelen immoreel zou zijn

Sportorganisaties laten deze verantwoordelijkheid en keuzevrijheid niet over aan individuele atleten. Er is weinig aandacht voor autonomie en met de *whereabouts* is een atleet zelfs buiten competitie enorm beperkt in zijn persoonlijke vrijheid. Bovendien is het kort door de bocht om het gebruik van schadelijke middelen te categoriseren als immoreel gedrag. Roken is evenzeer schadelijk, maar daaruit valt niet af te leiden dat roken immoreel zou zijn en dat een algemeen rookverbod gerechtvaardigd is. Het is wel degelijk om sportactiviteiten spannend en waardevol te houden en tegelijk ook de veiligheid en de gezondheid van atleten zo goed mogelijk te garanderen en te vrijwaren.

Fairness in sport is een fundamentele waarde en is ook een begrip dat wordt gebruikt om het antidopingbeleid te rechtvaardigen. Het betekent dat een competitie moet gaan tussen atleten van gelijke speelsterkte en dat elke deelnemer over gelijke winst- en startkansen dient te beschikken. Doping wordt verboden omdat prestatiebevorderende middelen een onfair voordeel zouden geven. Dit is echter betwistbaar en het is opnieuw de algemene inperking van de keuzevrijheid die beargumenteerd moet worden.

Deze vorm van paternalisme wordt gebaseerd op de argumenten van dehumanisatie en bedrog. Het gebruik van prestatiebevorderende middelen zou de menselijke natuur van de atleten

aantasten en atleten dus vanuit die optiek minder mens maken. Dit is een essentialistische visie op menselijkheid. Er wordt geredeneerd vanuit de idee dat er een wezenlijke kern is die onaangeroerd moet blijven en die ons definieert als mens. Vanuit evolutionair perspectief is het wezenlijke aan ons mens-zijn dat we inventief en creatief omgaan met technologie en op die manier ons voortdurend aanpassen aan de omstandigheden. Het is onwaarschijnlijk dat technologie ons kan ontmenselijken, maar dit betekent uiteraard niet dat we als mensen geen schadelijke, immorele en criminele daden verrichten.

Het argument van bedrog is een cirkelredenering. 'Het gebruik van prestatiebevorderende middelen is bedrog en omdat bedrog fout is, is een verbod aanvaardbaar.' Dergelijke middelen

Oscar Pistorius zou dankzij zijn protheses een grotere op die manier over een oneerlijk voordeel beschikken

moeten dus verboden worden omdat het tegen de regel is. Dit is bijgevolg een ongeldige redenering. Integendeel, op basis van het argument van *fairness* kan er ook omgekeerd geargumenteed worden. Er is immers een dubbelzinnige spanning tussen eerlijke sport en ongelijke verschillen in talent. Gelijkheid in sport is een streefdoel, geen startpunt.

MAAKBAARHEID EN HET WEZEN VAN DE SPORT

De discussie over doping gaat over in hoeverre middelen, methodes en technologieën invloed hebben op het wezen van de sport. Sport dient een uiting te zijn van menselijke creativiteit, inzicht, keuzevrijheid en atletisch vermogen. In essentie heeft deze discussie betrekking op de ideeën over onze menselijkheid. Wat maakt onze mensensoort uniek? Welke wezenlijke kenmerken zijn

bepalend voor ons mens-zijn?

In het verleden werd de helft van de wereldbevolking uitgesloten en gediscrimineerd omdat vrouwen niet aan competities mochten deelnemen. Rechtvaardigheid en gelijkheid zijn fundamentele principes uit het traditionele sportethos, nochtans zijn er genoeg voorbeelden waarbij atleten op basis van geslacht, huidskleur en fysieke kenmerken werden gediscrimineerd. Het toelaten van al deze abnormale atleten heeft het wezen van de sport niet ondermijnd, wel integendeel. Deze revoluties hebben sport meer gelijk, spannender en rechtvaardiger gemaakt.

De schoonmaakwoede van het antidopingbeleid is eerder conservatief en normatief en het sluit niet aan bij de realiteit van topsport

Biologisch gezien is elke mens uniek, ook topatleten. Sportcompetities zijn elitair in die zin dat het verschil tussen winnaars en verliezers wordt gemaakt door iets toevalligs zoals de genetische constitutie van een atleet. Het is ondermijnd voor de wedstrijdwaarde dat zo iets onvoorspelbaar als het lot invloed heeft op de resultaten. Op deze manier kan op termijn de mogelijkheid tot genetische modificatie als moreel aanvaardbaar worden beschouwd om sport meer gelijk, spannender en waardevoller te maken. Prestatiebevorderende middelen en genetische modificatie zijn moreel toelaatbaar indien ze de irrelevante ongelijkheid van genetische variatie gelijkschakelen. Dit betekent niet dat iedereen gelijke aanspraak kan maken op het winnen van elitewedstrijden. Het gaat erom dat er een verschil wordt gemaakt tussen atleten die niet goed genoeg zijn en diegene die genetisch worden weerhouden om te winnen.

TO DOPE OR NOT TO DOPE ... THAT'S THE QUESTION

Middelen en methoden worden verboden en gecategoriseerd als doping op basis van drie criteria: indien het een

prestatiebevorderend effect teweegbrengt, het de gezondheid van een atleet in gevaar brengt en het de geest van sport ondermijnt. Het huidige antidopingbeleid besteedt volledig terecht veel aandacht aan de beoordeling welke middelen en methoden toelaatbaar en verwerpelijk zijn in sport. Het probleem is echter dat het beleid de antidopinggedachte zo rigide hanteert en dogmatiseert, dat er wordt vergeten te rechtvaardigen waarom ze dit repressieve en controlerende beleid voeren. In plaats van een morele kruistocht te voeren na elk nieuw dopingdebacle moeten er fundamentele accenten in het beleid veranderen. De dopingcontroles en de sancties zijn zinvol maar moeten gekaderd zijn in een ruimer beleid. De schoonmaakwoede van het antidopingbeleid is eerder conservatief en normatief en het sluit niet aan bij de realiteit van topsport.

Topsporters zijn professioneel met hun sport bezig en worden financieel beloond wanneer ze wedstrijden winnen. Dat maakt dat het traditionele sportethos weinig invloed heeft op het beslissingsgedrag van een beroepsatleet. Er staat voor topatleten veel meer op het spel waardoor ze geneigd zijn meer risico's te nemen dan gewone mensen. Het zou realistischer en constructiever zijn als het antidopingbeleid meer aandacht besteedt aan hoe topsporters hun discipline kunnen beoefenen op de best mogelijke manier. Dus met aandacht voor de preventie van blessures en met aangepaste, medische begeleiding op maat van de atleet om zo goed mogelijk te functioneren. De veiligheid in het algemeen belang moet voorop staan, maar er moet ook voldoende aandacht en respect zijn voor de autonomie van individuele atleten. Dit kan met realistische reglementen en beleidslijnen die rekening houden met alle factoren en de praktijk van topsport. Het gebruik van prestatiebevorderende middelen kan niet bij voorbaat als immoreel worden beschouwd. De moraalridders in naam van de schone sport zouden zich beter op andere zaken concentreren.

Ellen De Wolf

e sprongkracht hebben en
© Washingtonpost

Henri La Fontaine

(1854-1943)

Portret van een Belgische Nobelprijswinnaar

Eind vorig jaar werd in de Senaat Henri La Fontaine (1854-1943) gehuldigd. Freddy Evers, oud-vrederechter en oud-voorzitter van het Humanistisch Verbond Gent, had de eer om uitgenodigd te zijn. De Geus vroeg hem om even stil te staan bij deze opmerkelijke humanist. Want hoewel hij honderd jaar geleden de Nobelprijs voor de Vrede kreeg, is La Fontaine – ook in vrijzinnige kringen – blijkbaar een nobele onbekende. Volkomen ten onrechte. Hij speelde immers een voortrekkersrol op tal van actieterreinen die later ook die van de vrijzinnigen zouden worden.

Henri La Fontaine kreeg de Nobelprijs vanwege zijn inzet voor de vredesbeweging. Hij was van 1907 tot 1943 voorzitter van het Bureau International de la Paix (BIP) en steunde diverse vredesbewegingen of richtte ze mee op. Als jurist (La Fontaine studeerde in 1877 aan de ULB af als advocaat) was hij ervan overtuigd dat het internationaal recht de beste garantie voor de wereldvrede is. Hij was een belangrijke pleitbezorger van de idee dat conflicten tussen staten door verplichte arbitrage moeten worden opgelost en streed voor de oprichting van de Volkenbond, voor een Internationaal Gerechtshof dat de vrede en de naleving van de mensenrechten zou

garanderen, en voor een wereldregering. Hij stichtte in 1889 de Belgische afdeling van de International Peace and Arbitration Organisation (Société Belge de l'Arbitrage et de la Paix).

POLITIEKE CARRIÈRE

Sinds hij in 1895 senator werd, nam hij ook actief deel aan de conferenties van de Interparlementaire Unie. Als gedreven vredesactivist hield hij lezingen in binnen- en buitenland en trachtte hij de vredesbewegingen te coördineren. Tijdens de eerste wereldoorlog week hij uit naar de Verenigde Staten, waar hij in 1916 de *Magnissima Charta* publiceerde. Met

dit manifest werd de basis gelegd voor de oprichting van een wereldregering die de vrede zou handhaven. In 1919 werd hij technisch directeur van de Vredesconferentie in Parijs die besliste tot de oprichting van de Volkenbond (waar hij de Belgische vertegenwoordiger werd).

Zoals in die tijden niet abnormaal was, schipperde hij aanvankelijk tussen de progressieve liberalen en de socialisten. Dat hij in 1894 lid werd van de Belgische Werklieden Partij was te danken aan zijn vriendschap met Emile Vandervelde, met wie hij het alpinisme beoefende. Vandervelde was de man die in datzelfde jaar

© Centre d'archives de la Fédération Wallonie-Bruxelles & Espace d'e

Expositions Temporaires - www.mudaneum.org

aan de basis lag van het *Charter van Quaregnon*, dé doctrinaire basistekst voor de Belgische socialistes die tot in 1979 onveranderd bleef.

Het jaar daarop werd La Fontaine senator. Als politicus speelde hij een actieve rol in de strijd voor het algemeen stemrecht, zowel voor mannen als voor vrouwen. Hij zette zich in voor een seculier onderwijs voor iedereen, betere arbeidsomstandigheden, het Brusselse Volkshuis, de coöperatieven én een verzekering voor de arbeiders. Zijn visie op het socialisme schreef hij neer in de brochure *Le Collectivisme*. Uiteraard hield hij zich bezig met internationale kwesties en de

vredeproblematiek. Het verbaast dan ook niet dat hij voorzitter werd van de commissie Buitenlandse Zaken.

VOORUITSTREVENDE VRIJMETSELAAR

Henri La Fontaine werd in 1882 lid van de Brusselse vrijmetselaarsloge Les Amis Philantropes: het maçonnieke ideaal van broederschap sprak hem aan. Hij was bovendien zijn tijd (en de huidige discussies) ver vooruit en pleitte voor de opname van vrouwen in de loge. Samen met anderen zorgde hij er in 1912 voor dat de gemengde vrijmetselaarsorde Le Droit Humain ook in België werd opgericht. Consequent als hij was, werd hij er later ook lid van en richtte in 1928 de loge La Paix op.

Henri La Fontaine was ervan overtuigd dat een gebrek aan kennis een fundamenteel obstakel vormt voor duurzame vrede

Ook in dit milieu verdedigde hij zijn standpunten over vrede, democratie en vrouwenemancipatie, en stichtte een maçonniek actiecomité tegen de oorlog. La Fontaine vond dat de vrijmetselarij zich niet binnen de muren van haar tempels mocht opsluiten maar samenwerking moest zoeken met anderen, om zo haar ideeën te verspreiden. Zowel in binnen- als buitenland werd hem dat streven naar openheid niet in dank afgenomen ... Binnen de vrijmetselarij organiseerde hij op internationale fora werkgroepen om vrijmetselaars te verenigen rond het vredesideaal en zo invloed uit te oefenen op individuele maçons die betrokken waren bij vredescongressen.

VROUWENRECHTEN

Al in 1879 werd La Fontaine secretaris van de Association pour l'enseignement professionnel des filles. Hij kwam op voor de zaak van Marie Popelin, de eerste vrouwelijke doctor in de rechten, aan wie de toegang tot de balie in 1888 werd

geweigerd vanwege haar vrouwelijke natuur en de bijbehorende sociale rol. Het zou nog tot in 1922 duren tot de eerste vrouwelijke advocate de eed zou afleggen. La Fontaine was niet alleen een voorvechter van het stemrecht voor vrouwen; hij maakte ook deel uit van de eerste Belgische feministische organisatie, de Ligue Belge du Droit des Femmes, die los van ideologische discussies ijverde voor eenheid binnen de vrouwenbeweging in hun strijd voor emancipatie.

KENNIS, INFORMATIE, KUNST EN MUZIEK

Henri La Fontaine was ervan overtuigd dat een gebrek aan kennis een fundamenteel obstakel vormt voor duurzame vrede. Samen met Paul Otlet, die wordt beschouwd als een van de vaders van de documentatie- en informatiewetenschappen, riep hij in 1895 de eerste Internationale Conferentie voor Bibliografie bijeen. Dit leidde tot de oprichting van een internationaal instituut dat de opdracht kreeg een universeel bibliografisch repertorium samen te stellen dat de verwijzing naar alle publicaties over alle mogelijke onderwerpen ter wereld zou bundelen (tussen 1895 en 1930 werden zowat zestien miljoen verwijzingen opgetekend). Samen ontwikkelden ze, op basis van een systeem van de Amerikaan Melvil Dewey, de universele decimale classificatie die later wereldwijd door talloze bibliotheken werd overgenomen. Ze richtten ook een Unie van Internationale Organisaties op, met als doel de vredesacties van niet-gouvernementele organisaties te coördineren.

La Fontaine vond ook nog de tijd en de energie om piano te spelen, werk van Wagner te vertalen en lezingen te geven over zijn favoriete componisten. Ook kunst en muziek waren een middel om de internationale vriendschap, en dus de vrede, te bevorderen. Hij richtte zelfs mee de Belgische Alpinistenclub op en publiceerde reisverhalen ... kortom, een onwaarschijnlijk interessante figuur die eindelijk de eer te beurt viel die hem toekomt.

Freddy Evers

Spelen we doktertje?

Elke ouder wordt op een dag geconfronteerd met vragen rond morele opvoeding. Het is niet altijd eenvoudig om hiermee om te gaan. Wat zeg je als je kind bang is voor de dood? Hoe reageer je als je kind geen dieren wil eten? En wat doe je als je zoontje een berisping krijgt op school omdat hij zijn pie-mel aan een klasgenootje heeft getoond? We leven in drukke tijden, ouders gaan meestal beide uit werken, kinderen blijven na school in de opvang.

Toch is het belangrijk om tijd vrij te maken en stil te staan bij hun morele ontwikkeling. Gelukkig bestaan er instanties zoals Sensoa (het Vlaams expertisecentrum voor seksuele gezondheid), die ouders – maar ook leerkrachten, opvoeders, kortom: iedereen die met kinderen te maken heeft – een antwoord bieden op prangende vragen, in dit geval over seksualiteit. Wat is bijvoorbeeld aanvaardbaar en wat is grensoverschrijdend seksueel gedrag? Hoe maak je hen dit duidelijk?

Je kinderen komen regelmatig in aanraking met seksualiteit. Op internet, op tv ... Ze zijn ook volop hun eigen lichaam en seksualiteit aan het verkennen en ontdekken. Ze spelen doktertje, ze worden verliefd, ze kussen, ze praten erover met leeftijdsgenootjes ... Dit is perfect normaal. Bovendien leren ze ervan. Ze krijgen er een beter beeld van seksualiteit door en al doende leren ze wat ze wel en niet prettig vinden, leren ze hun eigen wensen en grenzen beter kennen.

Betekent dit dan dat je je kinderen hun gang maar moet laten gaan? In geen geval. Vergelijk het met het verkeer. Iedereen vindt het logisch dat je kinderen de verkeersregels aanleert en verkeerssituaties helpt inschatten voor je ze alleen het verkeer instuurt. Is het dan niet even logisch dat je kinderen wegwijst in het relationele en

seksuele verkeer? Natuurlijk wel, want ook daar gelden regels en codes waar je ze best van op de hoogte brengt.

WEL OF NIET OKÉ

Wat je je kinderen zeker kan aanleren is welk seksueel gedrag oké is en welk seksueel gedrag dat minder of helemaal niet is. En dan gaat het niet alleen over kussen, vrijen of andere vormen van fysiek seksueel contact. Ook gluren, chatten over seks of naar porno surfen zijn voorbeelden van seksueel gedrag. En ook daarvan horen je kinderen te weten in hoeverre en in welke gevallen dit gedrag oké is of niet.

Dat je je kinderen het onderscheid helpt maken tussen aanvaardbaar en grensoverschrijdend seksueel gedrag, is erg belangrijk. Omdat de kans dan

Kinderen verkennen en ontdekken volop hun eigen lichaam. Ze spelen doktertje, ze worden verliefd, ze kussen, ze praten erover met leeftijdsgenootjes ... Dit is perfect normaal. Bovendien

groter wordt dat ze de grenzen van anderen respecteren. Je maakt ze er ook weerbaarder door, want hoe groter de kans dat ze grensoverschrijdend seksueel gedrag herkennen, hoe groter de kans dat ze erop reageren.

VLAGGENSYSTEEM

Maar de vraag is dan: hoe doe je dat? Hoe maak je kinderen duidelijk welk seksueel gedrag wel of niet door de beugel kan? Dat doe je door je kinde-

lichaam en seksualiteit.
praten erover met
en leren ze ervan.

ren stapsgewijs bepaalde waarden en normen mee te geven, maar ook het 'Vlaggensysteem' kan daarbij helpen. Dit systeem onderscheidt zes criteria voor gezond seksueel gedrag. Door je kinderen vertrouwd te maken met die criteria, breng je ze de spelregels voor seksueel gedrag bij. Dan weten ze waar ze rekening mee moeten houden zodra er seksualiteit in het spel is.

Het 'Vlaggensysteem' helpt je bovendien om seksueel gedrag juist te

beoordelen en er gepast op te reageren. En dat is belangrijk. Omdat kinderen ook uit je reactie kunnen afleiden welk seksueel gedrag al dan niet gepast is. Nog een manier om ze dat onderscheid aan te leren, is zelf steeds het goede voorbeeld te geven. Want ook uit wat je doet en niet doet, leiden kinderen gedragsregels af.

DE SPELREGELS

Net zoals in het verkeer zijn er ook in het seksuele verkeer enkele regels die je aan je kinderen kan meegeven. We onderscheiden zes criteria voor gezond seksueel gedrag. Met behulp van die criteria kunnen jongeren zelf inschatten of seksueel gedrag wel of niet acceptabel is. Als aan alle criteria voldaan is, is het seksueel gedrag oké. In alle andere gevallen niet. De criteria zijn dus alle zes even belangrijk.

Toestemming

Seksueel gedrag is alleen aanvaardbaar als alle betrokkenen ermee akkoord gaan en zich er prettig bij voelen.

In kindertaal: als we het allebei willen en prettig vinden, dan is het oké. Als ik niet wil, dan moet ik dat duidelijk zeggen. Als mijn vriendje of vriendinnetje niet wil, dan mag ik niet aandringen.

Vrijwilligheid

Er mag bij seksueel gedrag geen vorm van beloning, misleiding, druk of dwang in het spel zijn.

In kindertaal: ik doe het alleen omdat ik het zelf wil. Niet voor een beloning, om iemand een plezier te doen of te vermijden dat die boos wordt. Ik mag niet aandringen als mijn vriendje of vriendinnetje niet wil.

Gelijkwaardigheid

Seksueel gedrag kan alleen tussen gelijkwaardige partners. Die gelijkwaardigheid moet er zijn op vlak van leeftijd, kennis, intelligentie, aanzien, macht, levenservaring, rijpheid, status ...

In kindertaal: seksuele spelletjes met iemand die veel ouder, sterker of slimmer is of met iemand die veel jonger of zwakker is, zijn niet oké.

Ontwikkeling

Bij elke ontwikkelingsfase hoort seksueel gedrag dat typisch is voor die fase, en dus niet hoeft te alarmeren. Ook seksueel gedrag dat niet bij een bepaalde leeftijd of ontwikkelingsfase past, zou dus grensoverschrijdend kunnen zijn.

In kindertaal: alles op zijn tijd. Ik doe niets waar ik nog te jong of al te oud voor ben.

Context

In de ene situatie gelden andere regels voor seksueel gedrag dan in de andere. Gezond seksueel gedrag is aangepast aan de situatie of omstandigheden.

In kindertaal: ik houd rekening met mijn omgeving en stoer of choqueer niemand met mijn gedrag.

Zelfrespect

Soms kan seksueel gedrag fysieke, emotionele of psychische schade veroorzaken. Dit is niet de bedoeling. Aan seks hoor je een goed gevoel over te houden.

In kindertaal: ik doe niets dat schade-lijk kan zijn voor mezelf. Ik denk na over de gevolgen van mijn gedrag en neem geen risico's.

JUIST INSCHATTEN, GEPAST REAGEREN

Uit je reacties op seksueel gedrag kunnen kinderen afleiden welk gedrag wel en niet aanvaardbaar is. Dat geldt voor je reactie op seksueel gedrag van mensen op straat of tv, voor je reactie op seksueel gedrag dat ze zelf stellen, en voor je reactie op verhalen waarin zichzelf of vrienden met seksueel gedrag te maken kregen. Laat het trouwens nooit bij een reactie alleen.

Probeer van de gelegenheid gebruik te maken om een gesprek met je kind aan te knopen over seksueel gedrag. Daarbij kan je dan verwijzen naar de zes criteria voor gezond seksueel gedrag. Geef in zulke gesprekken ook aan hoe ze kunnen reageren als ze met seksueel (grensoverschrijdend) gedrag van anderen te maken krijgen. Dan hebben ze een reactie klaar als de situatie zich in de toekomst zou voordoen.

CRITERIUM				
TOESTEMMING	ok	Onduidelijk	Geen	Geen
VRIJWILLIGHEID	ok	Lichte dwang of druk	Gebruik van misleiding, chantage, macht	Afgedwongen door dreigementen, agressie of geweld
GELIJKWAARDIGHEID	ok	Lichte ongelijkwaardigheid	Grote ongelijkwaardigheid	Grote ongelijkwaardigheid
ONTWIKKELING	ok	Gedrag van iets oudere/jongere kinderen	Gedrag sluit niet aan bij leeftijd en ontwikkeling	Past totaal niet bij leeftijd en ontwikkeling
CONTEXT	ok	Licht ongepast voor context, bv. onbeleefd	Niet contextadequaat	Niet contextadequaat
ZELFRESPECT	ok	Kan schade veroorzaken	Kan fysieke, emotionele of psychische schade veroorzaken	Veroorzaakt ernstige fysieke, emotionele of psychische schade

Groene vlag

Seksueel gedrag dat perfect aanvaardbaar is, verdient een groene vlag. Dit betekent dat je het gedrag benoemt én bevestigt of er bewust niet op reageert. Seksueel gedrag krijgt een groene vlag wanneer de betrokkenen gelijkwaardig zijn, er duidelijk wederzijdse toestemming is en er geen enkele vorm van dwang of druk gebruikt werd. Het gedrag moet ook aansluiten bij de ontwikkeling en mag niet storend of schadelijk zijn.

Voorbeeld: je passeert de badkamer en ziet je dochter van vijf kijken hoe haar neefje van zes plast. Ze zijn allebei aan het lachen en hebben er duidelijk plezier in. Dit is typisch gedrag voor vijfjarigen en er is sprake van gelijkwaardigheid. Uit het feit dat ze aan het lachen zijn kan je afleiden dat ze er allebei mee instemmen, dat het vrijwillig gebeurt. Het gedrag is bovendien niet schadelijk en aangepast aan de omstandigheden: ze doen dit in de beslotenheid van de badkamer. Het gedrag voldoet dus aan alle criteria. Er niet op reageren zou in dit geval een gepaste reactie zijn. Zo geef je de boodschap dat er niets mis is met wat ze doen. Wat je in zo'n situatie ook kan doen, is het gedrag benoemen en bevestigen. Je zou je dochter bijvoorbeeld al glimlachend kunnen vragen of ze het interessant vindt om te zien hoe jongens plassen.

Gele vlag

Licht grensoverschrijdend seksueel gedrag komt veel voor. Kinderen experimenteren en gaan soms licht over de grens. Zo leren ze. Op licht grensoverschrijdend seksueel gedrag reageer je met de gele vlag. Dit betekent dat je het gedrag benoemt en begrenst. Verbieden is niet nodig, uitleggen waarom je begrenst wel. Bij kleine kinderen hoef je dit soort gedrag zelfs niet te begrenzen. Bij hen kan het volstaan ze even af te leiden. Seksueel gedrag krijgt de gele vlag als er geen duidelijke wederzijdse toestemming is, als er lichte dwang of druk gebruikt wordt of als er sprake is van lichte ongelijkwaardigheid tussen de betrokkenen. Ook onbeleefd gedrag, gedrag van iets oudere of jongere kinderen en gedrag dat schade kan veroorzaken, krijgt een gele vlag.

Voorbeeld: je tienerzoon komt je vertellen dat ze 'waarheid, durven of doen' aan het spelen waren en dat hij de opdracht kreeg de borsten van een vriendin aan te raken. Hij wou het niet doen, maar heeft het toch gedaan omdat iedereen riep dat hij niet flauw moest doen. Er is in dit geval sprake van lichte druk (geen vrijwilligheid) en van onduidelijke wederzijdse toestemming: je weet niet of het meisje heeft toegestemd. Gele vlag dus. Vraag hoe hij er zich bij voelt en of dat meisje het leuk vond. Zeg hem dat hij zich niet

mag laten dwingen om iets te doen dat hij niet wil. 'Als de groep je onder druk zet, is dat niet goed. Het is dus oké als je de volgende keer nee zegt op die opdracht.' Zo geef je het signaal dat het soms nodig is om nee te zeggen.

Rode vlag

Op ernstig grensoverschrijdend seksueel gedrag reageer je met de rode vlag. Je confronteert het kind met zijn of haar gedrag, maar in plaats van te begrenzen, ga je het gedrag verbieden. Seksueel gedrag krijgt een rode vlag als er geen toestemming is van de betrokkenen, als er gebruik gemaakt wordt van misleiding, chantage of macht of als er sprake is van een grote ongelijkwaardigheid tussen de betrokkenen. Seksueel gedrag dat beledigend of kwetsend is voor anderen, gedrag dat fysieke, emotionele of psychische schade veroorzaakt en seksueel gedrag dat niet bij de leeftijd en ontwikkeling aansluit, krijgt ook een rode vlag.

Voorbeeld: Je zestienjarige dochter chat met een jongen van wie ze weet dat hij elf is. Ze vraagt hem zijn penis te laten zien voor de webcam. Er is hier geen gelijkwaardigheid, want het zijn geen leeftijdsgenoten. Je kan je ook afvragen in hoeverre er sprake is van toestemming en vrijwilligheid. Beseft de jongen wat de implicaties kunnen zijn van zijn gedrag (toestemming en zelfrespect)? En in hoeverre voelt hij zich onder druk gezet door je dochter (vrijwilligheid)? Voor alle duidelijkheid: het is je dochter die in de fout gaat hier. Zij nam het initiatief, niet de jongen.

Je confronteert je dochter met haar gedrag, maar in plaats van te begrenzen, ga je het gedrag verbieden. Bijvoorbeeld: 'Je mag iemand niet vragen om iets te doen waar hij of zij nog niet aan toe is of wat kwetsend kan zijn. De jongen is nog maar elf. Bovendien kan het riskant zijn voor de jongen, want met een webcam kan je opnames maken. Als je je niet gedraagt op internet, zal je tijdelijk niet meer op de computer mogen. Het zou goed zijn dat je de jongen je excuses aanbiedt.'

Zwarte vlag

Op zwaar grensoverschrijdend sek-

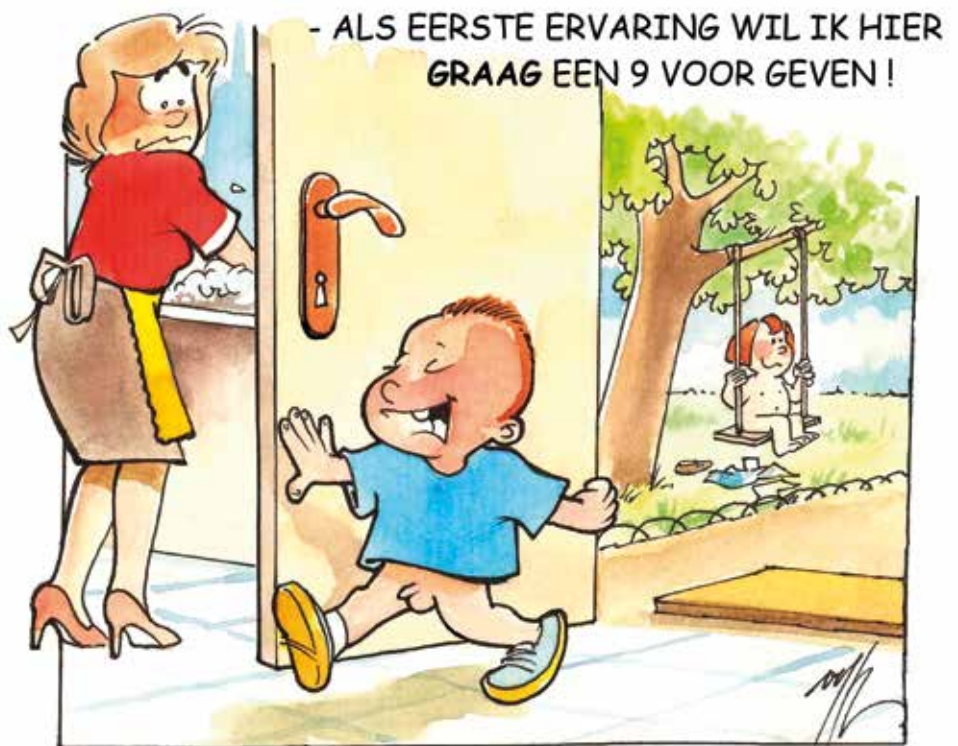
sueel gedrag reageer je met de zwarte vlag. Bij de zwarte vlag verbied je niet alleen, maar straf je ook en leg je uit waarom je straft. Als het gedrag op een onderliggende problematiek lijkt te duiden of als het kind door het gedrag in de problemen kan komen, schakel je hulp in. Seksueel gedrag krijgt een zwarte vlag als er geen wederzijdse toestemming is, als het seksueel contact wordt afgedwongen met dreigementen, agressie, geweld of als er een grote ongelijkwaardigheid is tussen de betrokkenen. Ook gedrag dat choquerend is, zware schade veroorzaakt of totaal niet past bij de leeftijd en ontwikkeling, krijgt de zwarte vlag.

Voorbeeld: je buurvrouw beschuldigt je zestienjarige zoon ervan haar veertienjarige dochter tot seksuele spelletjes gedwongen te hebben. Als je je zoon met dit verhaal confronteert, geeft hij toe. Hij had gedreigd gemene roddels over haar te verspreiden als ze zich niet uitkleedde. Bovendien bekent hij dat zijn beste vriend er ook bij was.

Dit is een geval van zwaar grensoverschrijdend gedrag omdat er in deze situatie geen sprake is van toestemming en vrijwilligheid. Er was evenmin sprake van gelijkwaardigheid – één tegen twee – en de kans bestaat dat het buurmeisje hier emotionele schade aan overhoudt. Zeg je zoon dat dit absoluut niet kan omdat het meisje dat niet wou en dat zij klacht kan indienen voor aanranding. Maak duidelijk dat dit nooit meer mag gebeuren. Vertel hem ook welke stappen je gaat ondernemen: dat je een gesprek met het meisje en haar mama gaat hebben en dat je de ouders van zijn beste vriend op de hoogte zal brengen. Laat hem ook zijn excuses aan het meisje aanbieden en leg hem bijvoorbeeld voor een bepaalde periode huisarrest op. Schakel eventueel hulp in.

HET GOEDE VOORBEELD

Niet alleen door wat je zegt, maar ook door wat je doet (en niet doet), geef je aan wat wel en niet oké is. Daarom is het belangrijk dat je als ouder zelf

© Norbert Van Yperzeele

steeds het goede voorbeeld geeft. Want ook dáár kunnen kinderen veel uit afleiden. Maar wat houdt dat in, zelf het goede voorbeeld geven? Dat is vooral een kwestie van zelf ook grenzen aan te geven en te respecteren, je aan de spelregels te houden en discreet te zijn.

Grenzen aangeven

Als je wil dat je kind later zelf zijn grenzen aangeeft, is het belangrijk dat je dat zelf ook doet. Als iemand in aanwezigheid van je kind over je grens dreigt te gaan, is het zaak dit duidelijk aan te geven. Zo leert het kind niet alleen dat er grenzen zijn, maar ook hoe het kan duidelijk maken dat die overschreden dreigen te worden.

Grenzen respecteren

Als je wil dat je kind de grenzen van anderen respecteert, dan hoor je dat zelf ook te doen. Stop dus met kietelen als je kind aangeeft dat het niet leuk meer is (toestemming). Doe je dat niet, dan kan je kind daaruit afleiden dat grenzen niet gerespecteerd hoeven

te worden of dat grenzen stellen geen zin heeft.

Spelregels toepassen

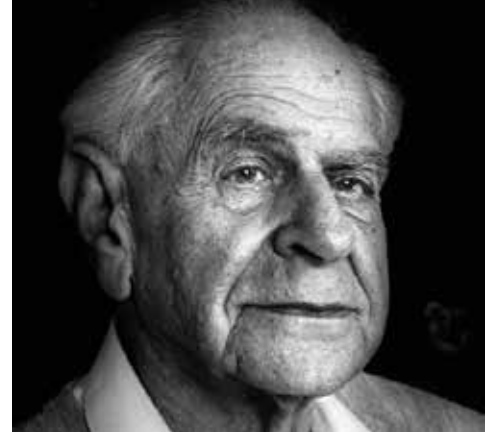
Je relatie met je kind kan innig en lichamelijk zijn, je kan knuffelen en stoeien, in elkaars armen liggen, zoenen of samen onder de douche staan ... Zolang een kind zich hier oké bij voelt en jij geen seksuele gevoelens ervaart, is dat prima. Maar op een seksuele manier met kinderen omgaan is uit den boze. Want dan overtreed je zelf één van de spelregels (gelijkwaardigheid).

Discreet zijn

Je kinderen hoeven niet met je seksleven geconfronteerd te worden. De reden is dat volwassen seksualiteit voor kinderen moeilijk te begrijpen kan zijn. Natuurlijk mogen ze getuige zijn van je liefde en affectie voor je partner, maar ze zijn liever geen getuige van een vrijpartij (context).

Thierry Franck,
Erika Frans en Els Van Decraen

Het liberale testament van Karl Popper

Karl Popper (1902-1994)

In deze reeks belichten toonaangevende filosofen het gedachtegoed van hun filosofische helden. De focus ligt op de betekenis die hun ideeën vandaag de dag nog hebben.

Het werk van de Oostenrijks-Britse filosoof Karl Popper vormt een belangrijke bron van inspiratie voor het liberalisme. Als joodse student filosofie, wiskunde en psychologie groeide hij op in het sociaal onrustige Wenen. Als scholier was hij nog een overtuigde marxist maar dat veranderde snel. Op het einde van de jaren dertig ontvluchtte hij de extreemrechtse dreiging van de nazi's, keerde zich tegen elke vorm van totalitarisme, verwierp de communistische ideologie en werd met zijn boek *The Open Society and Its Enemies* een vurig pleitbezorger van een liberale en democratische 'open samenleving'. Een samenleving van vrije burgers die het beleid van de staat kunnen toetsen, wijzigen en hun regeerders zonder bloedvergieten kunnen afzetten. Daarbij keerde hij zich tegen profeten als Plato, Hegel en Marx die een statische maatschappij voorstaan, wat onvermijdelijk uitloopt op onderdrukking van mogelijke veranderingen. Volgens Popper berust de vooruitgang in de maatschappij en de groei van kennis op vrije discussie en een stapsgewijze hervorming van de samenleving. Het is een duidelijk liberaal standpunt en dat beklemtoonde de spraakmakende filosoof ook. 'I am a liberal', zo verklaarde hij in een van zijn laatste interviews.

ONFEILBAARHEID, FUNDAMENTALISME EN DOGMATIEK

Hoewel de totalitaire staat niet deugt, is onbeperkte vrijheid voor ieder individu volgens Popper eveneens onwenselijk. Hij redeneert als volgt: vrijheid betekent de vrijheid om alles

te doen wat je wilt. Wie vrij is om alles te doen wat hij wil, is ook vrij om andere mensen van hun vrijheid te beroven. Ongelimiteerde vrijheid leidt dus tot slavernij. Om de vrijheid te beschermen moet de vrijheid aan banden worden gelegd. In feite keert Popper zich tegen elke vorm van dogmatiek en derhalve tegen absolute uitspraken als zekerheid, waarheid en onbeperkteheid. Voor hem zijn alle stellingen en visies hooguit hypothesen. Een stelling houdt maar stand voor zover ze niet wordt weerlegd door een tegenvoorbeeld.

Popper waarschuwde dat diegenen die ons het paradijs op aarde beloven nooit iets anders hebben voortgebracht dan de hel

Zo blijft de stelling dat alle zwannen wit zijn maar overeind tot het moment dat er een zwart exemplaar opduikt. Hier ligt de basis van zijn falsificatietheorie die ook toepasbaar is op de politieke filosofie. Daarom staat Popper steeds wantrouwig tegenover mensen die stellen dat ze 'heilig en definitief overtuigd zijn' van iets. In die zin zat Francis Fukuyama er in zijn boek *The End of History* dan ook compleet naast toen hij het liberalisme beschouwde als de enige en finale overwinnaar op het ideologische front. In een interview met *Der Spiegel* in 1992 klasseerde Popper de uitspraken van Fukuyama als volgt: 'Dit zijn slechts onzinnige uitspraken.'

Popper verwierp elk politiek en filosofisch denken dat uitging van haar eigen onfeilbaarheid. Leaders van totalitaire en fundamentalistische systemen baseerden zich op de absolute zekerheid van hun denken en handelen. Denk aan communistische partijvoorzitters als Lenin, Stalin, Mao en Pol Pot, aan fascistische heersers als Mussolini en Hitler, aan ayatollah Khomeini in Iran en zelfs aan de paus in het Vaticaan. Die laatste kreeg zijn onfeilbare status zelfs letterlijk op het Eerste Vaticaanse Concilie in 1870. Onfeilbaarheid bestaat vooral binnen gesloten gemeenschappen waarin elke kritiek gesmoord wordt in naam van een hoger gezag en waar mensen leven zonder vrijheid van meningsuiting, zonder vrijheid van (on)geloof en zonder vrijheid van vereniging. Fundamentalisme en vermeende onfeilbaarheid gaan steeds hand in hand, waarbij men geen oog heeft voor de misstanden die dit voortbrengt van inwoners tot gevolg heeft. Popper waarschuwde dat diegenen die ons het paradijs op aarde beloven nooit iets anders hebben voortgebracht dan de hel. Kritiek is voor Popper de belangrijkste weg om gevestigde ideeën door betere te vervangen. Niet dat we daarmee de ideale samenleving kunnen vestigen, maar wel om sociale misstanden te detecteren en op te heffen.

Zijn afkeer voor elke vorm van onfeilbaarheid zou Popper vandaag ook in het geweer hebben gebracht tegen het huidige marktfundamentalisme. Zogenaamde neoliberalen en libertariërs 'geloven' dat de vrije

markt, de absolute vrijheid en een onaantastbaar eigendomsrecht steeds en altijd leidt tot betere resultaten voor de mensheid. De realiteit heeft echter aangetoond dat dit niet klopt. *'A free market without intervention does not and cannot exist'*, aldus Popper.

Het onvoorwaardelijke geloof in de vrijheid en de vrije markt leidt vaak tot onverschilligheid voor mensen die omwille van ziekte, ouderdom of handicap niet mee kunnen in de samenleving, en zelfs tot een regelrechte aantasting van diezelfde vrije markt ingevolge monopolievorming. Een sterke overheid is nodig om de vrije markt te behoeden voor monopolies, oligopolies, trusts en prijsafspraken. Een sterke overheid is nodig om de rechtstaat te verdedigen en de veiligheid en dus de vrijheid van de burgers te waarborgen. Een sterke overheid is nodig om te zorgen voor een systeem van herverdeling zodat zieken, senioren en gehandicapten geholpen worden en kinderen alle onderwijskansen krijgen om hun talenten te ontwikkelen. Popper streefde alvast naar die noodzakelijke verbinding tussen de individuele en collectieve belangen.

In zijn lezing *The History of Our Time: An Optimist's View*, die Popper op 12 oktober 1956 hield aan de Universiteit van Bristol, somde hij een lijst op van pijnpunten die volgens hem als eerste uit de wereld moesten worden geholpen. Dat waren in deze volgorde: armoede, werkloosheid en andere vormen van sociale onzekerheid, ziekte en pijn, wreedheid in het strafrecht, slavernij en andere vormen van afhankelijkheid, godsdienstige discriminatie en rassendiscriminatie, gebrek aan onderwijsmogelijkheden, strenge klasse-onderscheidingen en oorlog. *'We must construct social institutions, enforced by the power of the state, for the protection of the economically weak from the economically strong'*, schreef Popper. Daarmee gaf hij duidelijk aan dat de basis van een democratische rechtstaat zowel vrijheid als rechtvaardigheid inhoudt, een stelling die later verder werd uitgewerkt door liberale denkers als John Rawls, Amartya Sen en Martha Nussbaum. Popper

stond enorm kritisch tegenover elke overheid die beweerde de waarheid in pacht te hebben. Niet voor niets ontvluchtte hij het aanstormende nazi-geweld in Oostenrijk om zich te vestigen in Nieuw-Zeeland. Maar daarmee keerde hij zich niet tegen het bestaan en de noodzaak van een efficiënte overheid.

De mens kan uit zijn fouten leren. Juist daarom – alleen al door de bereidheid tot trial and error – groeit onze kennis, vordert de wetenschap, aldus Popper

OPTIMISME ALS MORELE PLICHT

Ook zijn boek *The Poverty of Historicism* vormt een belangrijke bijdrage tot het liberalisme. Hij keerde zich met volle kracht tegen de theorie dat de geschiedenis zich onwrikbaar en onvermijdelijk ontwikkelt naar een bepaalde eindsituatie (zoals het marxisme voorhield), en dit volgens vaste wetten die bovendien kunnen worden ontdekt. Daarmee ging hij regelrecht in tegen filosofen en politici als Antonio Gramsci, Jean-Paul Sartre en Marcus Bakker. Het historicisme leidt volgens Popper tot een opstand tegen de rede en in die zin keerde hij zich ook tegen revoluties. 'Het streven om de mensheid gelukkig te maken is heel gevaarlijk, zodra een aantal mensen het erover eens is over de manier waarop dat moet gebeuren', aldus Popper. 'Als we de wereld niet opnieuw in het ongeluk willen storten, moeten we onze dromen over het gelukkig maken van de wereld opgeven. Maar we moeten desondanks toch wereldverbeteraars blijven – maar bescheiden wereldverbeteraars. We moeten ons tevreden stellen met de nooit eindigende taak het lijden te verminderen, vermijdbaar kwaad te bestrijden, misstanden op te ruimen; en daarbij moeten we steeds de ogen open houden voor de onvermijdelijke ongewilde gevolgen van ons ingrijpen, die we nooit geheel kunnen voor-

zien en die maar al te vaak de balans van onze verbeteringen passief doet staan.' De mens kan uit zijn fouten leren. Juist daarom – alleen al door de bereidheid tot *trial and error* – groeit onze kennis, vordert de wetenschap, aldus Popper. Hij droeg zijn boek trouwens op 'ter herinnering aan de talloze mannen en vrouwen van alle geloofsovertuigingen, naties en volken, die het slachtoffer zijn geworden van het fascistische en communistische geloof in de Onverbiddelijke Wetten, die de loop van de geschiedenis zouden bepalen'.

Dit inzicht is heel belangrijk. Het 'kritisch rationalisme' van Popper keert zich tegen elk ondemocratisch en onkritisch denken zoals we in de vorige eeuw hebben meegemaakt onder het communisme, het fascisme en het eng nationalisme. Het zou zich vandaag ook keren tegen het religieuze fanatisme en tegen het marktfundamentalisme. Popper erkende dat de toekomst niet kan worden voorspeld. 'De toekomst hangt af van wat wij doen. Wij dragen alle verantwoordelijkheid. Dus het is onze plicht, niet om het kwaad te voorspellen, maar om te vechten voor een betere wereld.' Dat betekent niet dat hij de armen liet hangen, integendeel. *'Optimism is a moral duty'*, zo luidde zijn levensdevies. Daarmee bedoelde hij dat de toekomst open ligt, dat we er samen voor verantwoordelijk zijn en dat we er samen iets kunnen van maken. *'So we have a duty, instead of predicting something bad, to support the things that may lead to a better future'*, verklaarde hij in 1992. Wie streeft naar meer vrijheid en rechtvaardigheid in deze wereld doet er goed aan de boeken van Popper te lezen. Nergens heeft hij gezegd dat zijn ideeën te nemen of te laten waren. Daarvoor was hij te kritisch en bij zijn dood hoopte hij dat zijn eigen ideeën verder aan de grootst mogelijke kritiek zouden worden onderworpen. Dat is inmiddels al veel gebeurd. Maar alsnog blijft zijn hypothese, dat de 'open samenleving' de beste is voor eenieder, standhouden.

Dirk Verhofstadt

JAN HOET

- Volgde een kunstopleiding
- Startte zijn loopbaan in het onderwijs
- Werd in 1975 aangesteld als directeur van het Museum voor Hedendaagse Kunst in Gent en bleef in deze functie werken tot 2003
- Organiseerde grote evenementen met als doel de kunst dichterbij het volk te brengen
- Werd beroemd door zijn flamboyante persoonlijkheid en zijn gedurfde uitspraken en kreeg al gauw de bijnaam 'Kunstpauze van Vlaanderen'
- Geniet internationaal veel aanzien in de kunstwereld

De (kunst)paus kwam naar
het hol van de leeuw

Dany Vandenbossche in gesprek met Jan Hoet

Jan Hoet ken ik al van toen ik nog student was, maar mijn eerste rechtstreekse contact met hem situeert zich ergens in het begin van de jaren tachtig. Hij kwam toen voor de legendarische wijkclub van Luc Van den Bossche een voordracht geven over het Museum voor Hedendaagse Kunst (toen nog gevestigd in het Museum voor Schone kunsten in Gent) met wat in die tijd nog gebruikelijk was: een diavoorstelling. Geen saaie projectie zoals we in die dagen gewoon waren, maar een boeiende en flamboyante uiteenzetting over de hedendaagse kunst die zich in het museum bevond. Ik was meteen verkocht en verknocht aan het Museum voor Hedendaagse Kunst en de intrigerende curator van dit kwaliteitshuis.

Ik leerde hem pas echt goed kennen toen ik midden jaren negentig Schepen van Cultuur werd in Gent en de kunstpaus, zoals hij weleens genoemd wordt, een vriend werd voor het leven. Dat de man in de verkiezingen van 1994 even op de toenmalige CVP-lijst was gaan staan, vormde geen enkel obstakel om een fijne vriendschappelijke relatie op te bouwen die tot op de dag van vandaag is blijven standhouden. De uren die ik met Jan doorbreng, zijn - zoals Minne dat zo mooi omschreef - momenten van zeldzame weelde.

ANARCHISTISCH EN GELOVIG

In onze contreien worden mensen al gauw geklasseerd in hokjes. Als men het over Hoet heeft, wordt daar vaak de term 'tsjeef' opgeplakt, gelet op zijn korte politieke carrière bij de toenmalige CVP. Velen vergeten daarbij dat het hele project voor de oprichting van een Museum voor Hedendaagse Kunst in Gent mee gedragen werd door de toenmalige voorzitter van de Vrienden van het Museum voor Hedendaagse Kunst, Karel Geirlandt, die een notoir liberaal was en die samen met Hoet voor de basis van de collectie van het huidige S.M.A.K.

heeft gezorgd. Een beetje moeilijk dus in zijn geval, dat hokjesdenken. Hij is in de eerste plaats een ruimdenkend persoon, met over alles een zeer uitgesproken mening die hem niet altijd in dank wordt afgenomen. Op dat vlak hebben we dus iets gemeenschappelijks.

Jan Hoet is back in
town en we zullen het
geweten hebben

Vrijzinnig is hij in elk geval niet, Jan is gelovig op zijn manier en zijn soms anarchistische wijze van handelen zaait nog al eens verwarring. Bezeten van en geëngageerd voor de hedendaagse kunst is hij alleszins, en de gesprekken die ik nu al 20 jaar met hem heb gevoerd, bewijzen voor mij één ding: hij is een van de meest onafhankelijke mensen die ik ken. Voor diegenen die nu zouden denken dat het Geuzenhuis voor hem onbekend terrein is, vergissen zich. Ik kwam vele malen met hem in De Geus van Gent, hij behoort tot de intimi van Motte.

Voor dit interview begaven we ons naar De Geus van Gent met deze ongelooflijke overlever en wandelende encyclopedie van de hedendaagse kunst, die hij nog steeds op de voet volgt en waarvan hij nog veel ten-

toonstellingen in het internationale circuit cureert. Zo is hij curator van de eerste online Biënnale.

Wellicht zou ik met hem ook een gesprek kunnen voeren over de medische wetenschap, want hij is een wandelend medisch wonder. Elke keer dat

leeuw noemde. Wij dus weer naar dat hol van de vrijzinnigheid, zoals het door de buitenwereld weleens wordt bekeken. Tussen haakjes: enkele jaren terug was ik te gast in het parochiaal centrum 'culturele kring Sint-Paulus' in Jan Hoets' wijk en ervaarde daar geen vijandigheid. Integendeel, men

'Ik ben gelovig maar niet praktiserend. Het gaat niet om het instituut Kerk, want om eerlijk te zijn, die Ratzinger zint mij helemaal niet'

wij ons ernstige zorgen maken over zijn fysieke toestand en vrezen voor zijn leven, rijst hij weer op, alerter dan ooit en nog altijd met de energie van een Duracell-konijn. Jan Hoet is *back in town* en we zullen het geweten hebben. Of zoals onlangs in Terzake werd gezegd, *he is alive and kicking*.

Een columnist schreef ooit dat hij met ons een gesprek voerde in De Geus van Gent, dat hij het hol van de

was eerder geboeid door de wijze waarop een goddeloze als ik tegen de wereld aankeek.

DE WONDERJAREN VAN HOET

U werd geboren in Geel, in een katholieke familie. Ik weet dat uw vader een belangrijke rol heeft gespeeld in uw gedrevenheid voor de kunst in het algemeen en de hedendaagse kunst

in het bijzonder. Hoe ging dat?

Ik werd niet in Geel geboren, maar in Leuven. Al vrij vlug na mijn geboorte kwamen wij door het beroep van mijn vader in Geel terecht. Wij vestigden ons niet zo ver van de inrichting voor geestelijk gehandicapten, met name in de dokterswoning die aan de instelling is verbonden. Mijn vader was er hoofdgeneesheer en thuis vingen wij een vijftal patiënten op. De psychiatrische instelling in Geel, overigens een rijksinstelling, staat bekend voor zijn psychiatrische gezinsverpleging. De geschiedenis van het OPZ Geel (Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum), dat nu een extern verzelfstandigd agentschap van de Vlaamse Gemeenschap is, gaat terug tot de zevende eeuw en de heilige Dimpna, patrones van de geesteszieken. Mijn vader studeerde in Leuven en in Gent en was tijdens zijn studententijd actief in het KVHV. Hij was dus duidelijk een praktiserend katholiek. Moeder was zeer godsvruchtig en beiden gingen naar de mis. Al moet gezegd dat

Dany Vandenbossche: 'De uren die ik met Jan doorbreng, zijn - zoals Minne dat zo mooi omschreef - momenten van zeldzame weelde.' © Gerbrich Reynaert

mijn vader tijdens de mis voortdurend in slaap viel en moeder altijd handen-vol werk had om hem wakker te houden. Ik ben nog steeds zeer gehecht aan mijn ouders. In zekere zin ben ik verwend opgegroeid: ik kon me vrij voelen omdat ik altijd de beschermende hand van vader en moeder voelde. We leefden in een stabiel gezin.

'Met mijn vader bezocht ik de ateliers van Permeke, Malfait en vele anderen, en vooral na de oorlog was het in ons huis de zoete inval voor kunstenaars. Zo geraakte ik in de ban van de kunst'

Vader was ook een verwoed kunstverzamelaar. Hij begreep kunst vanuit een zeer persoonlijk gevoel, zonder diepgaande kunsthistorische kennis. Met mijn vader bezocht ik de ateliers van Permeke, Malfait en vele anderen, en vooral na de oorlog was het in ons huis de zoete inval voor kunstenaars. Zo geraakte ik inderdaad in de ban van de kunst. Het dient gezegd dat ook mijn moeder een *feeling* voor kunst had, zo kocht ze ooit een werk van de toen nog volslagen onbekende Luc Tuymans, voor tienduizend frank.

Ik begon zelf te schilderen, maar al vlug kwam ik tot het besef dat ik geen kunstenaar ben. Ik studeerde regentaat plastische kunsten aan de Rijksnormaalschool in Gent en later behaalde ik de licentie kunstgeschiedenis en oudheidkunde aan de Rijksuniversiteit Gent. Tot in de jaren zeventig stond ik in het onderwijs. In 1975 werd ik conservator van het Museum voor Hedendaagse Kunst in Gent.

(Toch zijn de tekeningen van Jan Hoet niet slecht, enkele werden zelfs gepubliceerd. Lang geleden maakte hij voor de Vooruit, samen met Rony Heirman, stripverhalen zoals 'Professor Peeh en de voesjesmannen', die enkele jaren terug werden heruitgegeven. Dany VDB)

PAUS ALS PERFORMER

Hoe belangrijk is geloof voor u?

Zoals u weet, ben ik gelovig maar niet praktiserend. Vergis u niet, het gaat niet om het instituut Kerk, want om eerlijk te zijn, die Ratzinger zint mij helemaal niet. De vorige, de Pool Woytila, dat was een echte performer. Ik heb veel kunstenaars erop gewezen dat ze eens moesten kijken naar die Woytila, want wat performance betreft konden ze nog iets van hem leren.

Ik geloof in het universum en het uitgangspunt dat niets verloren gaat. Ik zal ook nooit vergeten wat er zich tijdens de oorlog afspeelde: het waren vooral de onderpastoors – die hun parochie kenden – die Joodse mensen hielpen. Niet de bisschoppen, kardinalen of de paus, die zich in stilzwijgen hielden of zelfs een soort instemmingsgedrag vertoonden.

Kunst werd in het verleden gemaakt in opdracht van kerken en koningen ...

Daar kun je natuurlijk in de kunstgeschiedenis niet naast kijken. Het leverde overigens geniale werken op, denk maar aan het *Lam Gods* van de gebroeders Van Eyck.

'Of iemand gelovig is of niet, zegt weinig of niets over die mens zelf. Het biedt u zeker geen garantie op de goedheid van de mens'

Mijn grootste bewondering gaat echter uit naar Vermeer van Delft, die ik wat zijn thema's betreft als een eerder seculiere kunstenaar beschouw. Ik sta daarin heus niet alleen, in het alom bekende *A la recherche du temps perdu* van Marcel Proust speelt het werk van Vermeer, die overigens niet zoveel heeft gemaakt, een hoofdrol. Proust beschouwde Vermeer, die ook wel de *sfinx* van Delft wordt genoemd omdat er zo weinig over zijn privéleven bekend is, als de beste schilder aller tijden. Wat mij zo aan Vermeer boeit, is dat hij veel intieme burgerlijke taferelen afbeeldde en niet zozeer

religieuze taferelen. Hij roept met zijn werk ook vragen op, zoals: wat doet een ontdekkingsreiziger of soldaat bij een jong meisje in de kamer? *Het meisje met de parel*, ooit verkozen tot het mooiste schilderij van Nederland en te zien in Den Haag, gaf aanleiding tot meerdere boeken waarin men probeerde te achterhalen wie dat meisje zou kunnen zijn. Hoewel hij seculiere thema's behandelde, doet hij vragen rijzen over heiligheid of zonde.

'Mijn grootste bewondering gaat echter uit naar Vermeer van Delft. Hoewel hij seculiere thema's behandelde, doet hij vragen rijzen over heiligheid of zonde'

LEVENSBSCHOUWING IN RELATIES

Kent u de vrijzinnigheid?

Kennen wel, maar laat ons eerlijk zijn, de structuren zijn nogal ingewikkeld en voor buitenstaanders moeilijk te vatten. Vandaar wellicht dat voor mensen die zich niet in die structuren verdiepen de verwarring met de vrijmetselarij ontstaat. Uiteraard heb ik niets tegen hun organisaties of het feit dat ze zich organiseren, alleen moet men voor zichzelf uitmaken of men als een vrijzinnige gemeenschap georganiseerd wil zijn.

Hoe belangrijk is religie voor u in relaties met kennissen en vrienden? Vraagt u zich af of diegene waarmee u omgaat al dan niet gelovig is?

In relaties met vrienden en kennissen speelt dat helemaal geen rol. Of iemand gelovig is of niet zegt weinig of niets over die mens zelf. Het biedt zeker geen garantie op de goedheid van een mens. Overigens dient gezegd dat de vooruitgang die in Gent werd geboekt voor de realisatie van het S.M.A.K. grotendeels aan vrijzinnigen te danken is: Rudy Van Quaquebeke, uzelf, Frank Beke en Sas van Rouvoiroij. Een bewijs te meer dat de

vraag over het al dan niet gelovig zijn zelden aan bod komt in mijn en jullie relaties. Ik moet er zelfs op wijzen dat Karel Geirlandt samen met mij gevochten heeft voor de realisatie van het Museum voor Hedendaagse Kunst en de opbouw van een gesmaakte collectie. En ja, ook Karel was een vrijzinnige.

Laat ons respectvol omgaan met elkaars religie en overtuiging, dat is de ingesteldheid waarmee onze samenleving moet functioneren. Geen indeling in hokjes. Een godsdienst wordt door de gelovige op zijn of haar manier ingevuld, laten we dus in geen geval in veralgemeningen vervallen en een scheiding maken tussen goeden en kwaden op basis van religie of overtuiging.

KUNST EN COMMERCE

Over naar de hedendaagse kunst. Hoe is de kunstscène in België de laatste jaren geëvolueerd?

De wereld van de hedendaagse kunst en het museale gebeuren is sterk geëvolueerd, en niet altijd ten goede. Er zijn wel meer middelen dan vroeger voor de hedendaagse kunst vrijgekomen, waardoor het S.M.A.K. eindelijk de deuren kon openen in 1999. Tegelijkertijd is er een evolutie merkbaar waarbij men soms de essentie van kunst uit het oog verliest. In musea staat niet altijd het product, om een lelijk woord te gebruiken, op de voorgrond. Soms ligt de focus eerder op het aantrekken van publiek of het uitbouwen van een educatieve dienst. Deze evolutie moet in het oog moet worden gehouden, wil men niet vervallen in oppervlakkige benaderingen. Sommigen willen een cafetaria oprichten en daar een museum rondzetten om de mensen te entertainen. Ik ben voor een eerder volkse benadering van de kunst, als een missionaris heb ik Vlaanderen rondgetrokken om de mensen aan te sporen om naar kunst te kijken. We hebben dat trouwens nog een tijdje samen gedaan met Siegfried Bracke als gespreksleider.

Het is niet mijn bedoeling om de huidige curatoren van musea de les te

spellen. Ik wil niet overkomen als een ouwe zak die het allemaal beter weet. Ik heb afstand genomen van mijn kind, het S.M.A.K., en probeer mij er niet meer mee te bemoeien. Maar zoals u mij kent, weet u dat dit voor mij niet makkelijk is. Ik ben het vaak niet eens met de gang van zaken, maar ik hoed mij ervoor om dat zomaar te gaan verkondigen. Het is aan jullie om over de evolutie van het S.M.A.K. te oordelen.

(De veelgehoorde kritiek dat het huis eerder een Kunsthalle geworden is en dat de door Hoet opgebouwde collectie – toch van wereldniveau – te weinig te zien is, wordt overigens door velen in de kunstwereld gedeeld. Dany VDB)

‘De essentie van kunst wordt soms uit het oog verloren. Men focust soms eerder op het aantrekken van publiek of het uitbouwen van een educatieve dienst’

Zijn de verzamelaars niet te machtig geworden en wordt kunst niet te veel beschouwd als een goede investering?

Ik wil niet in veralgemeningen vervallen, maar je kunt natuurlijk niet naast de vaststelling dat de macht van het geld is toegenomen en dat bepaalde verzamelaars, die overigens onmisbaar zijn voor de hedendaagse kunst en kunstenaars, zeer speculatief te werk gaan en dat vaak ook willen etaleren. De schroom is weg, zo werd vorige week nog gezegd dat het investeren in kunst een goede belegging vormt. Meteen rijst dan de vraag of ook hier de essentie verloren is gegaan.

Zijn bepaalde kunstenaars niet zelf commerciële bedrijven geworden, die mee verantwoordelijk zijn voor de ‘vermarkting’ van de kunst?

Sommige kunstenaars werken als bedrijven, dat klopt. Dat vormt voor mij niet echt een probleem zolang de eerlijkheid van hun kunst bewaard wordt, en het maken van kunst niet vervalt in een soort van marketing.

Ik beschouwde het S.M.A.K. ook als een bedrijf dat dagelijks moest gerund worden.

In Frankrijk vind je in elke stad of dorp een museum rond een plaatselijke kunstenaar, bij ons niet of toch niet zo frequent. In België wordt zo iets meteen geïnstitutionaliseerd, zoals het Raveelmuseum in Machelen-aan-de-Leie of het Felix De Boeck museum, waardoor de spontaneïteit van dergelijke musea verdwijnt.

Tot slot: Vlaamse, Waalse of Belgische kunst?

De pers heeft voor wat zich in het andere landsdeel afspeelt weinig of geen interesse. Dat is met de beeldende kunst niet anders dan met pakweg de podiumkunsten. Natuurlijk kennen wij wel een aantal Waalse kunstenaars zoals Charlier of Marthe Wéry, maar toch is dat zeer weinig. We kennen de Duitse en Amerikaanse *artscene* beter dan de Waalse, slechts op enkele kilometers hiervandaan. Het heeft veel langer geduurd om culturele relaties tussen Wallonië en Vlaanderen te institutionaliseren dan zeg maar een internationaal cultureel akkoord af te sluiten met enig ander land. We kennen met andere woorden het andere gewest en gemeenschap niet meer en zo groeien we natuurlijk steeds verder uit elkaar. Of willen we dat juist?

Dany Vandenbossche

Wie maar niet genoeg van Hoet krijgt en meer wil weten, moet beslist ‘Jan Hoet. Tussen mythe en werkelijkheid’ van René De Bok lezen (Meulenhoff/Manteau, 2003). Laurens de Keyser en Rony Heirman stelden een fantastisch fotoboek samen, ‘Jan Hoet. LXV’ (Ludion, Vrienden van het S.M.A.K., 2001), naar aanleiding van zijn vijftenzestigste verjaardag en het verlaten van het S.M.A.K. Na het interview vernamen we het overlijden van Raveel, waarmee Jan Hoet samen met Roland Jooris zeer hechte banden had.

Jan Hoet en Roland Joris komen op vrijdag 15 maart 2013 naar het Geuzenhuis om over Raveel te spreken, wees welkom!

Angsthazerij

Beste lezer,

Laat me asjeblief met de deur in huis vallen: ik ben een angsthaas. Altijd al geweest. Hoewel ik het verband niet zie met hazen, dat zijn bij mijn weten absoluut geen angstige wezens.

Het is begonnen met de geboortean angst: het was goed en warm en veilig daarbinnen en toch werd ik eruit getrapt, vraag me niet waarom. Als peuter stond ik doodsangsten uit toen men mij, wellicht met de beste bedoelingen, voor het eerst op de WC-bril liet zitten. Daaronder gaapte het zwarte gat, dat voelde je zo. Dus, met parelend angstzweet op die WC-pot zitten, beide handjes stevig geklemd om de rand van de bril. Later kwamen daar de schoolangst (eigenlijk verlatingsangst) bij, de faalangst, de angst voor de evenwichtsbalk bij de turnles, de angst voor het andere geslacht, de angst voor de gekruisigde Christus. Een voorlopig hoogtepunt werd bereikt met de lectuur van Søren Kierkegaards *Het begrip angst*. Wat een engerd, die Kierkegaard! De angst voor het Niets, de verborgen aanwezigheid van de angst in de geesteloosheid van de massa, het demonische van de angst voor het goede, de angst die verlossing brengt door het geloof.

Nu ik na al die jaren dacht bevrijd te zijn van angsten, steekt een nieuwe angstgolf de kop op. De media, de weerberichten, de reclame! Zag je ook dat spotje voor Dove? 'Bedenk eens wat zeep met je huid kan doen.' Concurrerende zeppen worden voorgesteld als terroristische belagers die op de kortste keren je tere huid wegvreten. En het Calgon-spotje: kalkaanslag belaagt ons iedere dag opnieuw en herleidt je koffiezet en nieuwe wasmachine genadeloos tot schroot. Of het spotje voor Elsève shampoo: droog of beschadigd haar - je échte nachtmerrie! 'Hoe kuist jij uw poep af?' vragen marketingenquêteurs op straat aan argeloze voorbijgangers. Hoe kan je blijven leven met een stinkende adem, wetend dat dit duidt op zwavelgassen in de mond?

Wie ook een flinke duit in het zakje doet, is het KMI. Sabine Hagedoren kondigt de grootste klimaatrampen altijd met een brede onschuldige lach aan, maar bij Frank Deboosere kan je de kwaadaardige glitter in zijn ogen zien als hij met een grijns waarschuwt dat er fijn stof op komst is. Kankerangst! Of windstoten tot 100 kilometer per uur. Stormangst! En telkens opnieuw ook: de angst voor CO-vergiftiging. En angst omdat er na de krakende vorst een heuse dooiaanval op komst is.

Vandaag vernam ik ook dat één koppel op twaalf vreest voor een lelijk kind. Angst dat hun baby er lelijker zal uitzien dan gehoopt. (Volgens dit Britse onderzoek hopen de ouders hoe dan ook dat hun baby lelijk zal zijn.) Ook nog vandaag gelezen dat wie verwacht slecht te zullen slapen, inderdaad ook slecht zal slapen. Slaapangst! Prachtige titel voor het

Edvard Munch - de schreeuw

proefschrift van VUB-student Johan Wuyts: 'Expecting a bad night: the impact of presleep expectations on sleep quality'.

Bij al die angsthazerij spant Miel Degreef de kroon. Miel verschaft via De Standaard Online gratis beleggingsadvies en ik ben daar met veel plezier ingelopen. Vorig jaar bestookte hij me met e-mails die de definitieve ondergang van de euro aankondigden. Spaar- en beleggingsangst deden mij op grond van zijn advies besluiten om al mijn valuta om te zetten in goud. Voortaan kon een etentje op restaurant enkel nog met puur goud betaald worden. En toen sloeg de goudangst toe. Miel Degreef waarschuwde dat de goudmarkt op instorten stond. Weg, verderfelijk goud! Terug naar de Belgische frank, hoe waardeloos ook, een hoopvol baken in deze bange tijden.

Tot ik een laatste mail ontving met als angstaanjagend onderwerp 'De volgende crisis?' Enkele bloedstollende fragmenten:

'Deze beurs maakt me nerveus. Het voelt gewoon niet goed aan. We zitten al 480 dagen zonder correctie van 10%. Zo iets creëert een vals gevoel van veiligheid. Beleggers hebben al lange tijd geen terugval meer gezien en dan denken ze al snel dat de bomen tot in de hemel groeien. Jim Rogers zegt al jaren dat we in 2013 een crisis van jewelste gaan krijgen. 2012 was immers een verkiezingsjaar en dat is steeds een goednieuwsshow. De verkiezingen liggen nu achter ons en dan komt de realiteit weer piepen. Vanwaar moet de volgende crisis dan komen, vraag je? Altijd moeilijk om daarop te antwoorden. Als ik echt iets zou moeten zeggen, dan hou ik het op Japan. Japan is de tweede grootste schuldenaar in de wereld. Het land heeft één quadriljoen Yen aan schulden. Ooit gehoord van een quadriljoen? Ik ook niet. Ben het moeten gaan opzoeken. Om het simpel te houden: dat is een één met 24 nullen. In euro uitgedrukt is dat ongeveer 8.200 miljard.'

Who the hell is Jim Rogers?

Willem de Zwijger

ARMOEDEBESTRIJDING ABSOLUUT GEEN TOPPRIORITEIT

Graag enkele bedenkingen rond het in het laatste nummer van De Geus (januari 2013) verschenen artikel 'Armoedebestrijding: het verhaal van de wortel en de stok' van het Netwerk tegen Armoede.

De auteurs stellen vast dat de Vlaamse regering bij haar aantreden armoedebestrijding als een topprioriteit heeft uitgeroepen. Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding stelde niet minder dan 194 acties voor om de armoede terug te dringen (waarvan er al in 2011 niet minder dan 181 zouden sneuvelen). Inmiddels blijft de armoede toenemen en worden de goede voornemens niet hard gemaakt. 15% van de Belgen leeft op of onder de armoedegrens.

Het klinkt allemaal erg *déjà vu* en *déjà entendu*. Dertig jaar geleden al (1987) lanceerde de Koning Boudewijnstichting ruim honderd voorstellen 'voor een beleid tegen armoede en bestaansonzekerheid in België'. Nog eens tien jaar later (1994) verscheen – op vraag van de regering – het groots opgezette Algemeen Verslag over de Armoede. Een heus 'mobilisatierapport' waarbij de armste burgers zelf aan het woord kwamen en in dialoog met talloze andere actoren niet minder dan driehonderd veranderingsvoorstellen formuleerden. Niet voor niets werd het rapport ingeleid met een citaat van Leo Apostel: 'Wie gelukkig is leeft in een wereld van mogelijkheden.' De rode draad die doorheen het Armoederapport liep is dat wie arm en uitgesloten is, per definitie in een wereld van gemiste mogelijkheden leeft.

In de media werd dit rapport warm onthaald: het moest en zou een mijlpaal worden in de armoedebestrijding. Alle levensdomeinen kwamen aan bod: gezin, welzijn en gezondheid; arbeid en sociale bescherming; wonen en leefomgeving; kennis, cultuur en onderwijs. Armoede en uitsluiting werden voor het eerst ook erkend als een schending van de mensenrechten. Alleen een doorgedreven

integrale en structurele aanpak kon het probleem op termijn oplossen.

We staan inmiddels bijna twintig jaar verder. In 2012 verdienden de honderd rijkste bewoners van deze planeet 180 miljard dollar, een bedrag dat volgens Oxfam volstaat om de armoede wereldwijd vier maal uit te roeien. De conclusie van het jaarlijks rapport van Oxfam ('De prijs van ongelijkheid', 2013) is duidelijk: de extreme concentratie van welvaart staat het indijken van de armoede niet alleen in de weg, bovendien zijn het de superrijken die de politiek controleren. Zelfs in moderne democratieën leidt deze fundamenteel onrechtvaardige situatie tot een beleid dat de allerrijksten blijft bevoordelen ten nadele van de arme meerderheid.

Bij dit alles dient natuurlijk opgemerkt dat het begrip 'armoede' relatief is. In het rijke Westen is er nagenoeg geen sprake meer van absolute armoede. Maar de traditionele generatiearmen (de zogeheten Vierde Wereld) worden steeds meer vervoegd door de nieuwe armen: zij die in permanente bestaansonzekerheid verkeren.

Of armoedebestrijding ooit een topprioriteit wordt, valt sterk te betwijfelen. Zolang het fenomeen niet tot grote maatschappelijke chaos en onveiligheid leidt, beperken de beleidsverantwoordelijken zich tot het proberen onder controle houden van de situatie. Onvermijdelijk leidt dit tot een slechts symptomatische aanpak van het probleem. Het streven naar een echte rechtvaardige samenleving vraagt bovendien om een sterk maatschappelijk draagvlak en ook dat ontbreekt. De parallel met een ander beleidsdomein (justitie, meer bepaald het gevangenis- en reclasseringsbeleid) is opvallend. Ook daar kondigt men al decennialang hervormingen aan en wordt de situatie alleen maar hopelozender.

Pierre Martin Neirinckx

DE TOEKOMST VAN ONZE WELVAARTSTAAT IN GEVAAR?

Volgens Koen Schoors komt de toekomst van de welvaartstaat in het gedrang, met als belangrijkste reden de vergrijzing (De Geus, november 2012). De auteur is hoogleraar Algemene Economie aan de UGent, en tevens medewerker van de denktank Itinera. Om de vergrijzing betaalbaar te houden moeten we meer mensen aan het werk krijgen én houden: allochtonen, laaggeschoolden, vrouwen ... ook moeten ouderen langer werken.

Ik hoop dat professor Schoors ook aan de pas afgestudeerden en aan de werklozen denkt, want die hebben de grootste nood aan werk. Maar tot hier kan ik hem volgen: méér jobs compenseren vlot de verwachte kosten van de sociale zekerheid.

Maar werk is niet alleen nodig om de gepensioneerden te betalen, maar voor de werkenden zelf, en voor creatie van welvaart, en van koopkracht, die op haar beurt de bedrijven klanten oplevert. En voor het zelfrespect en ontplooiing van de mensen.

Toch kan het langer werken van ouderen ook een pervers resultaat opleveren: er komen trager arbeidsplaatsen vrij voor jongeren. In Frankrijk heeft de hogere pensioenleeftijd, ingevoerd onder Sarkozy, tot een stijging van de werkloosheid geleid.

Maar Schoors zegt ook te weten wat we moeten doen: de loonlasten moeten omlaag, de anciënniteitsverhogingen

moeten afgeschaft worden, vrouwen en allochtonen moeten naar jobs geleid worden. Maar waar moeten die honderdduizenden nieuwe jobs vandaan komen?

Schoors suggereert dat die automatisch voortvloeien uit lagere loonkosten. Dat is een axioma dat in de huidige crisis niet bewezen is. Hoeveel werkgevers zetten hun handtekening voor hoeveel bijkomende arbeidsplaatsen? Waarom zouden bedrijven mensen aanwerven die ze niet nodig hebben? Integendeel, er worden overal mensen afgedankt. Bedrijfsleiders streven naar zo weinig mogelijk personeelsleden, want dat verhoogt de winsten, wat het doel is van de onderneming. Aanwervingen zijn maar renderend op voorwaarde dat de bestellingen blijven stijgen, tot ver boven de maximum productiecapaciteit. En voor stijgende bestellingen is meer koopkracht nodig, en meer bestedingen door de overheden.

Dat verlaging van de loonkosten leidt tot jobcreatie, wordt door de feiten weerlegd. We weten allen dat Ford zijn vestiging in Genk gaat sluiten. In 2010 onderhandelden de vakbonden een inlevering van 12% op de personeelsuitgaven, in ruil voor werkzekerheid tot voorbij 2014. De vakbonden hebben nu Ford gedagvaard, wegens contractbreuk. In de voorbije twee jaar maakte Ford zijn grootste nettowinst ooit.

Het bedrijfsmodel van Schoors zullen we op Belgisch niveau kunnen uittesten. Immers, de regering heeft een loonblokkering afgekondigd. Benieuwd hoeveel nieuwe arbeidsplaatsen dat zal opleveren. Het zal zeker de winsten verhogen.

Frank Roels

NAAR AANLEIDING VAN HET INTERVIEW MET JAN VERPLAETSE OVER VRIJE WIL: DE MAATSCHAPPELIJKE BETEKENIS VAN HET DETERMINISME

Met de verdediging van de stelling dat de mens geen vrije wil heeft, gaf Jan Verplaetse blijk van grote moed, want je maakt zo geen vrienden. Ik hoop dan ook dat hij niet zal verguisd worden, zoals Freud in bepaalde kringen, of vergeten, zoals de encyclopedisten. Freud merkte inderdaad op dat we geen baas zijn in eigen hoofd en bestudeerde het onbewuste, waarnaar trouwens ook Verplaetse verwees.

Blijkbaar hebben nogal wat mensen problemen met de betekenis van straf en beloning, gerecht en verantwoordelijkheid in een deterministisch perspectief. Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid betekenen in feite: het kunnen aangesproken worden (door betrokkenen) over je daden, het kunnen antwoorden op vragen erover, kunnen uitleggen waarom je iets deed.

Een principe van de organisatieleer stelt dat verantwoordelijkheid moet samenvallen met bevoegdheid. Je kunt immers slechts aansprakelijk gesteld worden voor situaties en gebeurtenissen waar je zelf vat op hebt. Doe je het dan goed, dan krijg je een pluim; maak je fouten – kom je als kind bijvoorbeeld toch aan het strijkijzer en doet dat pijn – dan wordt je (hierdoor) gestraft. Wanneer het om een pijnlijke ervaring gaat – een grote boete bijvoorbeeld – zul je wel twee keer nadenken voor je een bepaalde daad opnieuw stelt. In beschaafde landen bepalen rechtbanken wat desgevallend een passende straf is.

Het punt is dus dat straf en beloning zelf determinerende factoren zijn – je moet dus zelfs geen beroep doen op de factor plichtsbef. Het niet bestaan van 'de vrije wil' sluit dus geenszins verantwoordelijkheid, straf en beloning uit – wat Verplaetse trouwens ook niet doet. Fundamenteel in deze kwestie is dat niet alleen onze genen en ons milieu ons gedrag bepalen, maar ook wat we in de loop van ons leven leren, ook uit vonnissen van een rechtbank.

De stelling van Verplaetse, Freud, de (vergeten) encyclopedisten enzovoorts heeft niet alleen waarde voor de wetenschap, maar ook in grote mate voor de samenleving. Men kan immers na een eventuele veroordeling (of, integendeel, een grote beloning) onderzoeken welke factoren dit/ons gedrag bepalen, en in het bijzonder het ethisch en onethisch gedrag.

De determinerende factoren kunnen individueel van aard zijn – een letsel in de hersenen bijvoorbeeld – of maatschappelijk, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het Deense initiatief een halve eeuw geleden om de pornografie te liberaliseren. Dit resulteerde in een aanzienlijke daling van het aantal zedenmisdrijven – in tegenstelling tot de voorspellingen van bepaalde conservatieve lieden. Het is precies omdat we weten dat we gedetermineerd zijn (en de vrije wil een illusie is), dat het minstens zinvol is om bij pijnlijke, evenals bijzonder leuke gebeurtenissen, dieper te graven, oorzaken en mechanismen te zoeken, met andere woorden, verder te gaan dan alleen maar te straffen en te belonen.

Wetenschappelijk onderzoek kan leiden tot doeltreffende preventie. Door te zoeken naar de psychologische en maatschappelijke factoren, die bepalend zijn voor ons gedrag, en vervolgens de nodige maatregelen te treffen, kan men een beslissende bijdrage leveren tot de opbouw van een samenleving, waarin politie en rechtbanken minder nodig zijn, met andere woorden, een vriendelijker samenleving.

Jan-Pieter Van Gent

© Met toestemming van de auteur

Sofie De Graeve is woordvoester van het Vrouwen Overleg Komitee, een kritische en progressieve denktank die jaarlijks de Nationale Vrouwendag op 11 november organiseert. www.vrouwendag.be

Quota voor vrouwen in bestuursraden van bestuur

Wapen in de strijd tegen het

Quota zijn uitermate geschikt om trage leerlingen te dwingen een versneling hoger te schakelen en een gezond evenwicht tussen vrouwen en mannen te realiseren in domeinen waar dat anders tergend traag gaat. Het is geen toeval dat vrouwen in België opvallend beter vertegenwoordigd zijn in de politiek dan in andere sectoren: in de politiek zijn quotawetten van kracht. De pas verkozen gemeenteraden tellen 36% vrouwen, het federale en Vlaams parlement halen 39%. De raden van bestuur van beursgenoteerde ondernemingen blijven daarentegen mannenbastions: 13% vrouwen. Maar één van de vijf procureurs-generaal is vrouw. Aan de universiteiten zijn er nauwelijks 14% vrouwelijke hoogleraren.

Monitoring maakt ondervertegenwoordiging zichtbaar. De ondervertegenwoordiging van vrouwen is in de eerste plaats een democratisch deficit. Het gaat immers om de helft van de bevolking die buiten spel blijft op de hoogste beslissingsniveaus. Het is ook een verspilling van de talenten van hoogopgeleide vrouwen waarin de maatschappij geïnvesteerd heeft. Bovendien studeren er vandaag meer hoogopgeleide vrouwen af dan mannen. Het argument dat er geen vrouwen te vinden zijn, gaat dan ook niet op. Quota zijn niet beledigend voor de vrouwen die hierdoor kansen krijgen. Vrouwen die dankzij quota doorgroeien, moeten zich evengoed bewijzen. Vrouwen in topfuncties die tonen dat het kan, fungeren als rolmodel voor

jonge vrouwen om uit het traditionele rollenpatroon te breken.

Quota dwingen vrouwen niet om tegen hun zin jobs op te nemen waar ze niet klaar voor zijn. Wel dwingen ze politieke partijen, overheden, bedrijven ... om de blinde vlek in hun rekruteringsprocedures onder ogen te zien. 'Old boys network', overwegend mannelijke selectiecomités, culturele conventies en verwachtingspatronen ten aanzien van vrouwen en mannen spelen een rol in het selectieproces. Quota die een minimum van één op drie opleggen, laten trouwens nog altijd heel wat marge aan ambitieuze 35-jarige mannen.

Het is bij uitstek een
taak van de overheid om
machtsonevenwichten
te corrigeren en de
grondwettelijke gelijkheid
tussen vrouwen en mannen
te realiseren

Vandaag is er heel wat protest tegen de quota voor beursgenoteerde ondernemingen en overheidsbedrijven. Net zoals er heel wat protest was toen quota in de politiek werden ingevoerd. Maar de quota in de politiek deden wel wat ze moesten doen: de discriminatie van deskundige vrouwen op dit terrein helpen wegwerken. Het komt ons voor dat de politiek niet onder de quota heeft geleden. Bedrijven en overheden zullen daar ook geen kwalijke gevolgen van dragen. Uit onderzoek blijkt dat bedrijven met gemengde raden van bestuur

beter presteren. En het is wel degelijk aan de overheid om in te grijpen. De overheid organiseert en reglementeert zoveel van het dagelijks en economisch leven. Het is bij uitstek een taak van de overheid om machtsonevenwichten te corrigeren en de grondwettelijke gelijkheid tussen vrouwen en mannen te realiseren.

Quota alleen zullen niet volstaan om de ondervertegenwoordiging van vrouwen op topniveau ongedaan te maken. Veel vrouwen botsen al op een zorgplafond nog voor ze zich kunnen afvragen hoe ze het glazen plafond zullen doorbreken. Maatschappelijke verwachtingen maken dat de verantwoordelijkheid voor het huishouden en de zorg voor kinderen, ouderen en personen met een handicap veelal een vrouwenzaak is. Want waarom wordt steeds aan de vrouwelijke manager gevraagd hoe ze werk en gezin combineert? De loopbaankloof zal niet opgelost raken als ook niet de zorgkloof aangepakt wordt. Sensibiliseringscampagnes, roldoorbrekend onderwijs en goede zorgvoorzieningen zijn nodig. Coaching en mentorschap van jonge vrouwen ondersteunt hen bij hun loopbaanontwikkeling.

En misschien wordt het wel tijd om ook eens aan 'omgekeerde quota' te denken. Bijvoorbeeld voor mannen in de zorg en het onderwijs. Al dan niet quota invoeren, brengt op zijn minst een debat op gang en stimuleert alvast het zoeken naar hoe talenten van vrouwen én mannen in onze samenleving maximaal in alle sectoren in te zetten.

Sofie De Graeve

women in de raad het glazen plafond?

Vrouwen aan de top ... zowel in het bedrijfsleven als in de politiek zijn weinig vrouwen terug te vinden in de raden van bestuur van ondernemingen en in topfuncties. Iedereen is het er nochtans over eens dat genderdiversiteit loont. Bedrijven waar vrouwen participeren in topfuncties zijn doorgaans succesvol, adaptief en kunnen crisissen beter de baas. De opvatting dat genderdiversiteit nodig en nuttig is, wordt door niemand betwist.

Hoe komen we tot deze genderdiversiteit? Dát is een ander verhaal. Het instrument 'quota' zorgt steeds voor heftige emoties en principiële tegenstellingen. Wij zijn geen voorstander van het opleggen van quota in de raden van bestuur van privé-ondernemingen. Een wettelijk verplicht quotum – met bijhorende sancties – getuigt immers van wantrouwen in het bedrijfsleven. Bovendien is het niet aan de overheid om te bepalen hoe de privésector zich organiseert: dat wringt bij liberalen. Daarentegen heeft Open Vld absoluut geen moeite met het hanteren van streefcijfers op het vlak van genderverhouding in overheidsbedrijven. Het is de taak van de overheidssector om *good practices* terzake te promoten.

Men fixeert zich in het debat over het glazen plafond te veel op de raad van bestuur, alsof dit hét orgaan is dat bepalend is voor de genderdiversiteit in het bedrijf en het doorstromen van vrouwen naar de top. De raad van bestuur neemt de grote strategische beslissingen, kijkt naar rentabiliteit. Denken dat 'meer vrouwen in de raad van bestuur' leidt tot meer vrouwelijke CEO's, is verkeerd gedacht. Dit werd ook in Noorwegen vastgesteld na het

invoeren van wettelijke quota in de raden van bestuur van beursgenoteerde bedrijven: de impact op lagere echelons was minimaal.

Een wettelijk verplicht
quotum getuigt van
wantrouwen in het
bedrijfsleven. Het is niet aan
de overheid om te bepalen
hoe de privésector zich
organiseert

Uiteraard is het zoals reeds gesteld noodzakelijk een goede mix van mannen en vrouwen te hebben in de raden van bestuur. En toch lukt dit niet. De reden waarom vrouwen ondervertegenwoordigd zijn in deze raden, is uiteraard allesbehalve hun gebrek aan competentie. Integendeel. Evenmin is het zo dat mannen onder elkaar afspreken om vrouwen de toegang te weigeren. Het heeft echter wel te maken met netwerking. Uit studies blijkt dat vrouwen hierin niet zo sterk zijn, vaak om redenen waar zij geen vat op hebben. Dit speelt bij het invullen van een zitje in de raad van bestuur net omdat deze raden zeer besloten organen zijn en het toekennen van mandaten doorgaans op uitnodiging gebeurt. Initiatieven om de netwerking van vrouwen te ondersteunen zijn dan ook belangrijk.

Om vrouwen te laten toestromen en hun doorstroom naar de top te bevorderen zijn bijgevolg andere maatregelen nodig dan het invoeren van quota in raden van bestuur. In Nederland

© www.frankwilrycx.be

CONTRA

Frank Wilrycx is burgemeester van Merkplas en volksvertegenwoordiger Kamer Open VLD. Hij maakt deel uit van de Kamercommissie Handelsrecht

hebben ze dit goed begrepen met hun charter 'Talentnaardetop'. Dit charter is er gekomen op initiatief van de overheid, werkgevers en bedrijven en is gebaseerd op vrijwilligheid en harde doelstellingen die worden gemonitord. Het is een bewezen onmisbaar instrument voor een duurzaam diversiteitsbeleid van bedrijven en instellingen.

Het debat mag zich echter niet blindstaren op een aantal topfuncties. Omgevingsfactoren voor carrières, op welk niveau ook, moeten verbeterd worden. Vooral vrouwen moeten vaak een keuze maken tussen carrière en gezin en nemen nog te vaak het volle gewicht van het huishouden op zich. Vrouwen moeten bewuste keuzes durven en kunnen maken wat hun carrière betreft. Opdat vrouwen maar ook mannen die keuze kunnen maken, moet het debat zich meer richten op een gezinsvriendelijk beleid. Maatregelen als flexibele arbeidstijden en het gebruik van dienstencheques voor kinderopvang zijn cruciaal. Het is ook nodig om bedrijven beter te sensibiliseren en te overtuigen van de meerwaarde van gemengde teams. Kortom, in plaats van het opleggen van quota werken we beter aan een mentaliteitsverandering op het vlak van genderdiversiteit. En die kan niet met een wettelijk instrument afgedwongen worden.

Frank Wilrycx

(Spelregels: de auteurs 'pro' en 'contra' nemen vooraf geen kennis van elkaars standpunt.) Bezoek onze website voor deelname aan de poll.

©Tilman Stamer/SWR

DE INTERNATIONALE AVANT-GARDE IN DE KLASSIEKE MUZIEK KOMT TEGENWOORDIG UIT HET WAASLAND

Het Nadar Ensemble en nieuwe muziek

‘Het oude stort ineen, de tijden veranderen, een nieuw leven bloeit op uit de puinhopen’, aldus de Duitse dichter Friedrich von Schiller. Zit er ook nieuw leven in de hedendaagse klassieke muziek? ‘Enkel de meest doorwinterde postmodernist denkt dat een avant-garde in de muziek vandaag onmogelijk is’, zo schrijft Bas Matthynssens. Het Nadar Ensemble – uitvalsbasis: Sint-Niklaas – bewees vorige zomer al het tegendeel met een opgemerkte passage op de Darmstädter Ferienkurse für Neue Musik. In maart staan ze in BOZAR, in het kader van Ars Musica, met werk van de Belgische componist Stefan Prins en zijn Duitse geestesgenoot Alexander Schubert.

DE DARMSTÄDTER FERIENKURSE FÜR NEUE MUSIK IS DECADENT EN ONTAARD

Zomer 2012. Bierzuipende marginalen, jongeren op weg naar een shoppingdate en Turkse vrouwen met plastic buggy's die de tram willen nemen, verzamelen op de Luisenplatz: het centrale plein van Darmstadt. Een oude, dandyachtige Japanner kruist het plein met een zakje in zijn hand. Mijn gok: partituren. Vooroordeel bevestigt wanneer niet veel later enkele keurige jongens en meisjes met zeer herkenbare fietsjes van de Darmstädter Ferienkurse zich bij hem voegen. Ze horen hier niet thuis.

Om de twee jaar verzamelen componisten, muzikanten en academici met een obsessie voor ‘hedendaagse’ klassieke muziek in Darmstadt en opent er zich gedurende twee weken een parallel universum waarvan sommige bewoners zich ver zwevend boven de massa's wanen. Weten zij veel dat vanavond een gedreven groepje gedegenerende geïlaards, technouten en noisefreaks uit België het hele Fe-rienschap de grond in zullen sturen richting underground om het nooit meer boven te laten komen.

Geen gereserveerde fauteuils, maar stoeltjes (veel te weinig zo zal snel blijken), bierverkoop in de zaal en een lichtin-

stallatie die waarschijnlijk zelfs groene lasers het publiek in kan sturen. Deze zaal echoot decadente technofeestjes. *Play Loud* verschijnt er op een scherm. Een onverlaat duwt op *play* en de storm barst los.

Charlie Chaplin gaat de strijd aan met een roltrap, begeleid door loeiharde metal. Naadloos hierop aansluitend speelt het ensemble een werk van Schubert. Alexander Schubert. De dirigent is behangen met bewegingssensoren en kan zijn ultieme controlefetisj beleven. Hij manipuleert de door free jazz beïnvloede muziek met zijn lichaam, wat resulteert in een spastisch spektakel dat Herbert von Karajan doet omdraaien in zijn graf. Net goed. Volgen elkaar nog op in niet-willekeurige volgorde: een in twee delen geknipte horrorfilmcollage van elkaar opvretende beelden door Nicolas Provoost, een aan *MIDI files* schatplichtig, cartoonesk werk van performanceartiest/componist/valse clown Johannes Kreidler (die later op de week de compositieprijs van het festival zal binnenrijven), Stefan Prins' *glitchende* en aan *delay* onderhevige, virtuele *Piano Hero*, en als apotheose de technocalyps van Jorge Sánchez-Chiong, die aan de draaitafels het puffende, hortende ensemble richting trance begeleidt. Het werk eindigt abrupt, het

publiek snakt naar adem, we kloppen af op exact een uur.

Luid applaus in de zaal, enkele bestofte Duitse componisten roepen boe, maar zij weten, op een paar naïevelingen na die denken dat het allemaal nog wel goed zal komen, dat het met hen gedaan is. Het in Sint-Niklaas gebaseerde Nadar Ensemble heeft net het festival, waar enkele decennia geleden onder zovele anderen Schönberg, Adorno en Stockhausen graag geziene gasten waren, de 21ste eeuw binnengeloodst. Geen flauw schikken van partituren en voorzichtig gekuch tussen de werken, maar een strakke show, gebruikmakend van alle mogelijkheden die beeld, belichting, geluid en techniek te bieden hebben. Concertpubliek bezit wel degelijk meer dan één zintuig.

Gemompel over de onmogelijkheid om los te geraken van de erfenis van de voorgangers, eindeloos doorgevoerde spelletjes met referenties, koketterie met – en een vermoedend vasthouden aan – een verkeerd begrepen atonaliteit: het platgewalste open geluidslandschap dat John Cage naliet ziet er anno 2013 niet altijd even best uit, maar enkel de meest doorwinterde postmodernist denkt dat een avant-garde in de muziek vandaag onmogelijk is. Het is dan ook vreemd dat veel ensembles en componisten de oneindige mogelijkheden en het uitzicht op waarachtige vernieuwing dat de huidige technologie te bieden heeft, maar niet weten te benutten.

De specifieke positie van het Nadar Ensemble in het huidige 'klassieke' muzieklandschap ligt in de vanzelfsprekende, spontane en toch doordachte manier waarop het ensemble en de componisten waarmee ze samenwerken technologie en nieuwe speeltechnieken incorporeren in hun muziek. Niet enkel 'experimenteren' of 'onderzoeken', wat al te vaak codewoorden zijn voor vrijblijvende gimmicks, maar een open geest gecombineerd met een ver doorgedreven professionaliteit. Of het instrument nu een ballon, *gamecontroller*, cello of samplemachine is, enkel een muzikant die er op een waarachtige manier mee omspringt kan muziek maken die de moeite waard is om te beluisteren. Al de rest is lawaai.

BODY-POLITICS VOOR DE PLAYSTATIONGENERATIE

'Sonically speaking, the posthuman era is not one of disembodiment but the exact reverse' schreef Kodwo Eshun in de jaren '90. Hoe visionair deze uitspraak is kunt u op 23 maart in de Bozar aanschouwen. Het Nadar Ensemble speelt dan in het kader van Ars Musica een programma met werk van mede-artistiek leider van het ensemble Stefan Prins en de Duitser Alexander Schubert. Beide componisten maken gretig gebruik van digitale technologie, maar in de plaats van de steriele, onmenselijke dystopie die sciencefiction-schrijvers en Expo '58ers in gedachten hadden, blijkt deze binaire toekomst niet ontdaan van vlees en bloed. Eerder Cronenberg dan de Jetsons. De interactie tussen lichaam en techniek leidt in het werk van beide componisten onmiddellijk naar het probleem van controle. Is de technologie een verlengstuk van het lichaam of is het net

omgekeerd? En ook: hoe exact verloopt de transpositie tussen idee, beeld en muziek?

Alexander Schubert rust in *Point Ones* de dirigent uit met bewegingssensoren aan de polsen, die deze in staat stellen om live elektronica te bedienen en te bewerken. De muziek van viool, cello, piano, klarinet, gitaar en percussie lijkt soms op improvisatie, maar alle noten zijn keurig uitgeschreven, alsook de choreografie van de dirigent. Minimale verschillen in de bewegingen van de dirigent leiden wel tot andere resultaten.

Wie ooit een spelletje Mario Bros heeft gespeeld op de 8-bit gameconsole van Nintendo, kent wel de onstuitbare drang om de *controller* richting scherm te hengsten wanneer het titelpersonage alweer een afgrond insukkelt omdat het signaal dat je als speler doorgeeft via de *controller* net dat ietsje trager wordt uitgevoerd op het scherm dan je gepland had. Het woord *controller* verwijst al naar de illusie dat de band tussen wat je ziet, hoort, denkt of wilt, bemiddeld door kabels, schermen en boxen, een een-op-een-relatie is. Het is vaak pas wanneer er fouten optreden zoals *glitches*, ruis of vertragingen dat het valse karakter hiervan duidelijk wordt.

Zowel *Piano Hero #1, 2 & 3* als *Generation Kill*, de werken van Stefan Prins die zullen worden gebracht in Brussel, refereren naar dit gegeven. De pianist die *Piano Hero* uitvoert gaat de strijd aan met zijn virtuele versie (avatar), door vooraf opgenomen beeld- en geluidssamples van zichzelf aan te vuren met behulp van een keyboard. Vertragingen en het bijna vastlopen van de virtuele pianist leveren een vreemd schouwspel op, waarbij de handelingen van de persoon die voor je op het podium zit er schijnbaar niet meer toe doen.

In *Generation Kill*, dat door invloedrijk muziekcriticus Alex Ross in *The New Yorker* werd omschreven als '*as if Philip K. Dick had written a novel about chamber Music*', worden hieraan nog enkele lagen toegevoegd. Muzikanten zitten achter transparante schermen, waarop regelmatig zij of hun avatars geprojecteerd worden. Deze worden aangevuurd door andere muzikanten met *playstationcontrollers*, die ook beeld- en geluidssamples van de door president Obama zo geliefde *drone*-aanvallen kunnen oproepen. Een door merg en been snijdend schouwspel dat virtuele oorlogsvoering heel reëel maakt, omdat de illusie van controle via *drones* en bewakingscamera's gespiegeld en doorprikt wordt en er van de geruststellende afstand die de moordende *gamer* gewend is niet veel meer overschiet, wanneer deze op het einde van het werk zichzelf en zijn anonieme slachtoffers tegenkomt.

Bas Matthynssens

Nadar speelt op 23 maart in BOZAR in het kader van Ars Musica: voor meer info zie www.bozar.be en www.nadarensemble.be. Van Stefan Prins verscheen de cd 'Fremdkörper' in 2012 op het label SubRosa.

'Zorn at 60' op Gent Jazz

John Zorn viert in september zijn zestigste verjaardag en Gent Jazz onderneemt een en ander om dat in de verf te zetten. Niet alleen komt er een volledige festivaldag als hommage aan Zorn, maar ook de beeldende kunstenaars die door Zorn zijn verenigd in het collectief 'The Obsessions Collective' komen naar Gent.

In 2011 was ik in het conservatorium van de Hogeschool Gent voor de uitreiking van de eretitel 'Magister Artium Gandensis' aan (jazz-) muzikant John Zorn. Hij was toen in de Arteveldestad voor een optreden op Gent Jazz. De man had een beetje moeite met het begrijpen van de titel die hem werd toegekend, en hij was heus niet alleen. Het jaar voordien reikte de Hogeschool de titel – je zou het een soort ere-doctoraat kunnen noemen – uit aan het olijke kunstenaarsduo Gilbert & George. Ik weet niet of Zorn ermee vereerd was, maar het feit dat hij hem persoonlijk kwam ophalen was toch veelbetekenend.

Zorn is overigens een graag geziene gast op Gent Jazz en Jazz Middelheim, en dat is wederzijds. Toen Ornette Coleman vorig jaar zijn optreden op Jazz Middelheim moest afzeggen wegens ziekte, was Zorn bereid om deze *top of the bill* te vervangen. Hij speelde er een fantastische set met Bill Laswell en Milford Graves, de jazzliefhebbers waren in de wolken.

Zorn is een bijzondere muzikant, die niet in één woord kan omschreven worden. Zijn projecten zijn daarvoor te uiteenlopend. John Zorn is zonder enige twijfel een van de meest getalenteerde musici van zijn generatie: hij verdiende zijn sporen als saxofonist, componist, producer en orkestleider en bewandelde in de loop van zijn car-

rière zowat alle muzikale paden. Zorn verwierf grote bekendheid vanaf de jaren tachtig en wordt beschouwd als een vertegenwoordiger van de downtown experimentele muziek. Zijn Joodse afkomst klinkt duidelijk door in zijn Masada-project, dat sterk beïnvloed is door de Joodse, traditionele Klezmermuziek. Daarnaast richtte hij zijn eigen platenlabel op: Tzadik records. Hiermee wil hij de avantgarde en experimentele muziek van componisten die hun werk moeilijk of helemaal niet via de conventionele kanalen kunnen verspreiden, zonder toegevingen uitbrengen. Ook zijn eigen projecten verschijnen allemaal op dit label (surf naar www.tzadikrecords.com voor meer informatie).

14 JULI: ZORNMANIA

Gent Jazz 2013 vindt plaats van 11 tot 21 juli op de Bijlokesite. Van het programma is tot nu toe alleen het *special event* rond John Zorn op 14 juli bekend. Hij heeft zelf het programma mee vormgegeven, en zal er enkele van zijn talrijke muzikale projecten voorstellen. Het wordt een uitgebreide demonstratie van zijn veelzijdig talent als saxofonist, componist en orkestleider. Om het feestje af te sluiten duikt hij, op het einde van een hele dag *live* Zorn, in zijn persoonlijke platen- en cd-kast.

Het feestje start om 16:30 met Song

© Zorn Gallery

Project. Mike Patton, Jesse Harris, Sean Lennon en Laurie Anderson schreven op vraag van Zorn de teksten voor een aantal van zijn composities. Dit project wordt uitgevoerd door Mike Patton, Jesse Harris en Sofia Rei, die instaan voor de zang; met John Medeski op piano, Trevor Dunn op bas, Marc Ribot op gitaar, Kenny Wollesen op vibrafoon, Joey Baron op drums, Cyro Baptista aan de percussie en Zorn als dirigent. Ze brengen muziek van Naked City, Masada, The Dreamers en Moonchild. Song Project is dus een soort retrospectieve van Zorns werk, en biedt hem als dirigent de mogelijkheid om met het ensemble te experimenteren. Verschillende musici komen later op de avond nog aan bod, zo is Marc Ribot nog te horen met Electric Masada en ook Trevor Dunn en Joey Baron zullen we die dag meermaals aan het werk kunnen zien.

Nadien wordt de pianocompositie *Illuminations* uitgevoerd door Steve Gosling op piano, begeleid door een free jazz ritmesectie met Trevor Dunn op bas en Kenny Wollesen op drums. Het stuk is gebaseerd op het gelijknamige werk van de Franse poëet Arthur Rimbaud en is terug te vinden op het in 2012 verschenen album *Rimbaud*. Een van Zorns illustere voorgangers op dit terrein is Benjamin Britten, die met *Les Illuminations opus 18* het werk van de in 1854 geboren Rimbaud al van muziek voorzag. Rimbaud, die na een woelig leven in 1891 vrij jong stierf, vormde ook voor de popcultuur een grote inspiratiebron. Zo beïnvloedde hij mensen als Jim Morrison, Patti Smith en Bob Dylan.

Dit trio wordt gevolgd door Moonchild met *Templars - In Sacred Blood*. Mike Patton (zang), Medeski (orgel), Trevor Dunn (bas) en Joey Baron (drums) voeren de zesde cd in Zorns

Moonchild-serie uit. Zoals de titel laat vermoeden is het een ode aan de tempeliers, die altijd al tot de verbeelding van veel schrijvers en componisten hebben gesproken. De arme soldaten van Christus en van de tempel van Salomon werden door de Franse koning Filips de Schone, die grote schulden had aan deze geldtransporteurs *avant la lettre*, in 1307 vervolgd wegens ketterij. Hun laatste grootmeester eindigde op de brandstapel in Parijs. In deze hommage zal de veelzijdigheid van Mike Pattons stem ten volle tot zijn recht komen. Patton was een hele tijd de frontman van de in 1998 ontbonden alternatieve metalband Faith No More. In 2009 trok de band toch terug op tournee, zoals dat gaat, en deden ze onder meer Pukkelpop aan.

Headliners op 'Zorn at 60' zijn The Dreamers en Electric Masada. The Dreamers is één van Zorns recentere projecten. Opnieuw dirigeert hij de groep met Marc Ribot (gitaar), Jamie Saft (keyboards), Kenny Wollesen (vibrafoon), Trevor Dunn (bas), Joey Baron (drums) en Cyro Baptista (percussie). The Dreamers maken onder de dirigerestok van Zorn muziek die allerlei genres vermengt in een heel nieuwe muzikale wereld.

De dag wordt afgesloten met Electric Masada, een groep waarmee Zorn zijn Masada-project een nieuwe start gaf en verschoof in de richting de noise-rock en jazz fusion. De band heeft dezelfde bezetting als The Dreamers, maar dan met Zorn op saxofoon en aangevuld met Ikue Mori (elektronica). Electric Masada wordt terecht omschreven als een downtown-supergroep die de rauwe kracht van Naked City combineert met de improvisatorische gekte van Cobra en de lyrische kracht van het Masada Songbook. Op de site van Gent Jazz wordt de groep getipt als een opwindende band, we geloven het graag.

Het feestje is dan nog lang niet over. Wie maar geen genoeg krijgt van Zorn kan na Electric Masada nog wat op Gent Jazz blijven, want *Zorn himself* zal na het live-gedeelte instaan voor

de dj-set. De tickets voor 'Zorn at 60' zijn al een tijd in voorverkoop. Wees er snel bij, want dat deze dag uitverkocht zal zijn is nogal voor de hand liggend.

BEELDDE KUNST

John Zorn is niet alleen actief in de muziek maar heeft ook een grote belangstelling voor de hedendaagse beeldende kunst. Zo vormde hij in 2010 het 'Obsessions Collective'. Met dit initiatief ondersteunt Zorn een twintigtal, overwegend jonge, beeldende kunstenaars die (nog) niet door een galerie vertegenwoordigd worden. Het zijn professionele kunstenaars die onafhankelijk van het commerciële circuit werken en zo een alternatief vormen voor de commerciële kunstscene. Je vindt hun werk online op www.obsessionscollective.com.

Voor 'Zorn at 60' exposeren ze hun werk vanaf 20 juni in de Zebratraat (in samenwerking met de stichting Alain Liedts). Een heel mooie locatie, trouwens, die over een volwaardige galerie-infrastructuur beschikt. Op 28 juli, de voorlaatste dag van de Gentse Feesten, sluit deze tentoonstelling haar deuren met een finissage. Voor tickethouders van Gent Jazz is de inkom gratis, anderen betalen een symbolische toegangsprijs. Als curator kan ik een bezoekje aan deze tentoonstelling alleen maar aanbevelen, Gent Jazz en de Alain Liedts stichting zijn de eersten die het kunstenaarscollectief naar Europa halen en daarmee een ander aspect belichten van de artistieke duizendpoot John Zorn.

In juni en juli 2013 zwaait Zorn de scepter in Gent. Wie weet welke verrassingen er nog allemaal uit de bus kunnen vallen. De pers blijven volgen is dus de boodschap als je niets wil missen van deze zomerse Zorngekte. Uiteraard blijft Gent Jazz in zijn geheel een absolute aanrader voor de muziekfreak: dit festival (lid van de International Jazz Festivals Organisation) behoort tot de beste jazzfestivals van de wereld (zie: www.Gentjazz.com).

Dany Vandenbossche

Vroeger was er later

Vera Marynissen

In beperkte literaire kringen was Vera Marynissen al eerder opgemerkt met enkele publicaties in verscheidene tijdschriften. Met *Vroeger was er later*, haar tweede roman, breekt ze nu – geheel terecht – door bij een breder publiek. Als geen ander kan Marynissen in het hoofd van iemand anders kruipen. In haar debuutroman, *Ingewikkeld kind*, dat een speciale vermelding kreeg van de jury van de Debuutprijs, kroop ze in de huid van een meisje van tien dat opgroeit in de verstikkende katholieke sfeer van de vroege jaren zestig. Haar tweede roman speelt zich af in het hoofd van een bejaarde man die dementeert.

Marynissen liet zich hiervoor inspireren door het levenseinde van haar eigen vader. Ze stelt zich in haar roman de moeilijke vraag of hij wel een humaan levenseinde heeft gehad. En of het niet beter kon. Door zijn beperkingen moet hij immers in een rust- en verzorgingstehuis (RVT) verblijven, met alle negatieve aspecten die daarbij horen. Arnon Grunberg vatte *Ingewikkeld kind* al samen als '[...] een *document humain* over de hel van het burgerlijk fatsoen [...]

Marynissen liet zich inspireren door het levenseinde van haar eigen vader. Ze stelt zich de moeilijke vraag of hij wel een humaan levenseinde heeft gehad

Net zoals het meisje Carol zich in die roman moet plooiën naar de kleinburgerlijke eisen van haar omgeving, zo moet Paulus, het hoofdpersonage uit *Vroeger was er later*, zich confor-

meren aan de eisen van een modern RVT. Maar dat wil hij niet. Hij probeert dan ook op zijn eigen, beperkte manier in opstand te komen. Een typisch citaat van Marynissen met een verrassende wending (die echter wel duidelijk wordt in de context van het verhaal): 'Ik wil niet, zeggen ze. Ik werk tegen, zeggen ze. Ik doe er alles aan om het te laten mislukken, zeggen ze. Ik doe niets. Pantoffels plots onder mijn bed vertrouw ik niet.'

Paulus wacht uiteindelijk gewoon op zijn dood, elke dag worstelend met zijn aftakeling en zijn herinneringen, die zich soms nog in flarden aandienen. Via flashbacks krijgen we een mooi beeld van Paulus' verleden: zijn arbeidersbestaan in Duitsland, de grote liefde die hij daar vond en zijn kleinburgerlijke huwelijk met Anna.

Thans is er bovenal de sleur van elke dag. Marynissen legt hier een accent door verscheidene keren in haar roman, enkele bladzijden lang, de dagindeling van Paulus te noteren: '7.15 uur: gewassen en verzorgd. Wachten tot ontbijt. 8 uur: ontbijt. 8.20 uur: terug op de kamer. Wachten

op de krant. Krant lezen.' Et cetera. Die herhaling komt ook terug in het taalgebruik: Marynissen herhaalt veel zinnen om de eentonigheid van het dementerende levenseinde te benadrukken. Paulus verwoordt het treffend en pijnlijk: 'Het is niet anders dan andere dagen. Er zijn dagen dat ik zonder reden verwacht dat er iets gaat gebeuren. Dan gebeurt er niets. Er zijn dagen dat ik zonder reden verwacht dat er niets gaat gebeuren. En gebeurt er werkelijk niets.'

Er is niemand die zoals Marynissen een overtuigende minimalistische taal heeft gemaakt waarmee ze met weinig woorden en via rake observaties perfect treffende beelden kan neerzetten

Paulus – een man die nota bene per definitie bijna alles vergeet en zich moeilijk kan houden aan welke regel dan ook – krijgt dikwijls op zijn donder voor gedrag waar hij zelf niets aan kan veranderen. Ook het geduld van Eva, zijn dochter die elke zondag langskomt, wordt soms danig op de proef gesteld.

Hier toont Marynissen de beide kanten van het verhaal: er is de aftakeling van de stervende, maar ook de onmacht en de onkunde van anderen om daarmee om te gaan. Zo wordt Paulus door 'de zusters' behandeld als een baby. Hij wordt denigrerend 'Polleke' genoemd en er wordt tegen hem geroepen – hoewel hij dus wel dement is, maar niet doof. Die vernedering en ontmenselijking weet Marynissen genadeloos en met slechts enkele pennentrekken te verwoorden: "Doe

jij Miel?’ vraagt de ene zuster aan de andere. ‘Dan neem ik Paulus.’

Hoewel Vera Marynissen meer en meer aandacht krijgt in de pers (zelfs hier en daar in Nederland), kan het geen kwaad om nog eens extra te wijzen op de unieke plaats die ze inneemt in de hedendaagse Nederlandstalige literatuur. Er zijn uiteraard nog au-

teurs die een geheel eigen stijl hebben ontwikkeld, een eigen wereld hebben gecreëerd of een eigen stem hebben gevonden. Maar er is niemand die

zoals Marynissen een overtuigende minimalistische taal heeft gemaakt waarmee ze met weinig woorden en via rake observaties perfect treffende

‘Hier ben ik nu. Ik weet niets meer, ik ben alles vergeten. Mijn hoed ligt onder in de kast, je zou het een vreemde plek kunnen vinden.’

beelden kan neerzetten. Ze gebruikt bewust korte zinnen. In *Ingewikkeld kind* kon dat perfect verantwoord worden door te wijzen op de jonge leeftijd van het hoofdpersonage.

Dat het echter geen gimmick is, wordt bewezen in *Vroeger was er later*. Uiteraard kunnen we de stijl koppelen aan het dementeringsproces van het hoofdpersonage: samen met het leven verliest hij immers ook de taal. Maar in haar tweede roman bewijst Marynissen dat haar taalgebruik – los van het onderwerp – haar literatuur een eigen gezicht geeft. Haar spaarzame gebruik van woorden wordt bovendien nog mooier als het wordt verrijkt met ironie of bittere spot. Bij momenten zijn de zinnen dan ook – in alle eenvoud – adembenemend mooi. Sommige zinnen zouden ingekaderd aan de muur kunnen hangen: ‘Hier ben ik nu. Ik weet niets meer, ik ben alles vergeten. Mijn hoed ligt onder in de kast, je zou het een vreemde plek kunnen vinden.’

Kris Velter

Vera Marynissen, *Vroeger was er later*.
De Bezige Bij Antwerpen: 2012, 240
pag. ISBN: 9789085424314.

Heldin van boek en doek

Feministische studiediensten hebben zich vaak gebogen over vrouwelijke personages in de kunst. Daaruit bleek dat de kunstenaar dikwijls een haat- liefdesverhouding had met zijn personage. De angst voor het vrouwelijke liet hen vaak karakters neerzetten die wel strookten met een mannelijk denk- en gezagspatroon, maar niet met het vrouwelijke. In deze filmrubriek wil ik twee heldinnen uit de artistieke wereld naar voor schuiven die in de loop der jaren totaal anders op beeld vastgelegd werden dan pakweg vijftig jaar geleden.

Anna Karenina – een van de grootste literaire heldinnen bij uitstek – is een figuur die vrouwen deed dromen, maar tegelijkertijd ook angst inboezemde. Haar passie was te benijden; haar uiteindelijke lot te vrezen. Heel wat grote sterren (onder andere Greta Garbo) schitterden in haar rol op het witte doek. Erg opvallend is dat dit personage niet in de tijd van Leo Tolstoj is blijven steken, maar telkens een emanciperende toets meekrijgt.

Tegen alle verwachtingen in schenkt de film *Renoir* alle aandacht aan de figuur van Andree Madeleine Heusch-

ling en in mindere mate aan Pierre-Auguste Renoir. Zij is de dominante persoonlijkheid in deze prachtige film. Uiteindelijk was zij de muze voor twee belangrijke kunstenaars uit de twintigste eeuw. Zij was model voor vader Pierre-Auguste Renoir, trouwde met zoon Jean Renoir en speelde onder de naam Catherine Hessling diverse hoofdrollen in de films van haar echtgenoot.

Anna Karenina en Andree Madeleine Heuschling: twee vrouwen die tot inspiratie uitnodigen in boek en op doek.

Anna Karenina

Lew (Leo) Nikolajewitsj Tolstoj, afstammeling van een van de oudste adellijke Russische geslachten, studeerde Oosterse talen en rechten aan de hogeschool te Kazan. Later trok hij in krijgsdienst, maar na de Krimoorlog besloot hij zich terug te trekken op zijn vaderlijk landgoed. Tolstoj was een getalenteerd verteller, met groot psychologisch inzicht.

In het buitenland werd hij bekend door zijn roman *Oorlog en Vrede*, daarna volgde zijn tweede hoofdwerk *Anna Karenina*, een verhaal over een grote tragische liefde. Telkens weet hij de sociale achtergrond zeer goed te schetsen.

Regisseur Joe Wright (*Pride & Prejudice*, *Atonement*) trok scenarioschrijver/acteur Tom Stoppard – goed thuis in de Russische cultuur – aan om deze vuistdikke roman om te toveren tot een degelijk scenario. Hoofdpersonage Anna (Keira Knightley) leidt niet direct een passievol leven met haar echtgenoot, de invloedrijke politicus Alexei Karenin (Jude Law), en hun zoontje. De aanwezigheid van haar zoontje brengt wel licht in haar saaie

© Cinebel

bestaan. Hoewel ze het vuur en de hartstocht mist, gooit ze haar rijk-luisleventje niet meteen overboord. Dat verandert als ze wordt uitgenodigd voor een bal en daar de charmante legerofficier Vronsky (Aaron Taylor-Johnson) ontmoet. Anna wordt verliefd en kan geen controle krijgen over de vlinders in haar buik. Toen haar broer Oblonsky (Matthew Macfadyen) zijn vrouw Dolly (Kelly MacDonald) bedroog, wees ze hem terecht. Maar nu ze zelf in deze situatie is verzeild geraakt, weet ze niet wat te doen. Parallel aan Anna's verhaal loopt dat van Levin (Domhnall Gleeson), die net als zij uit liefdesverdriet handelt, maar wel een radicaal andere

keuze maakt om zo toch het geluk te vinden met zijn Kitty.

Dat Wright zijn film in een artificiële, theatrale vorm giet, is enerzijds wel gedurfd en mooi, maar het levert wel een hinderlijke koelheid en afstandelijkheid op

Dat Wright zijn film in een artificie-ele, theatrale vorm giet, is enerzijds wel gedurfd en mooi – zeker dankzij de zorgvuldige choreografie van Sidi Larbi Cherkaoui en weelderige

kostuums en mooie decors – maar het levert wel een hinderlijke koelheid en afstandelijkheid op. De personages komen niet direct uit de verf en dat ligt zeker niet aan de acteerprestaties van Knightley en Taylor-Johnson, die heel charmant overkomen. *Anna Karenina* is een prachtig prentjesboek, maar met personages uit het museum van Madame Tussaud. Voor de fans van het boek blijft echter ook deze verfilming een aanrader.

Anna Karenina, regie: Joe Wright, met Keira Knightley, Jude Law en Aaron Taylor-Johnson. VK/Frankrijk, 2012, 130 min.

Renoir

Pierre-Auguste Renoir, de Franse meester van het impressionisme, beleeft zijn oude dag niet rimpelloos. Hij worstelt met uiterst pijnlijke gewrichtsreuma, daarenboven is zijn vrouw nog maar net overleden en vernoot hij dat zijn twee zonen zwaar gewond geraakt zijn door de oorlog (WO I).

Het verhaal is gebaseerd op het boek 'Le tableau amoureux' van Jacques Renoir, de achterkleinzoon van de schilder. De regisseur heeft er een indrukwekkend tableau vivant van gemaakt

Materieel gaat het hem echter voor de wind. Hij heeft een aantal huishoudsters die hem – ook al is hij soms sikkeneurig – op alle mogelijke manieren verwennen. Maar nog aangenamer wordt het wanneer de piepjonge en beeldmooie Andrée voor hem als model komt poseren. De vrouw van Renoir ontsloeg net voor haar dood een ander model en duikelde dit frisse meisje op. Andrée stelt zichzelf voor als artieste en straalt zoveel levenslust uit, dat zelfs een marmeren beeld

© Cinebel

haar zou willen schilderen. De oude Renoir, altijd al een vrouwenliefhebber geweest, knapt er helemaal van op en zo geeft zijn speelse muze zijn werk een nieuwe impuls.

Als zijn zoon Jean – die aan het been verwond is – thuis komt revalideren, valt ook hij als een blok voor de aantrekkelijke Andrée die graag met weinig textiel om het fraaie lijf door het huis en de tuin paradeert. Zij wakkert in hem de liefde voor het nog nieuwe medium film aan, een liefde die van hem een wereldberoemd cineast zal maken. Het verhaal is gebaseerd op het boek *Le tableau amoureux* van Jac-

ques Renoir, de achterkleinzoon van de schilder en regisseur Gilles Bourdos heeft er zowel een schitterende, onthaastende biopic als een indrukwekkend tableau vivant van gemaakt. Mark Ping Bing Lee, de cameraman van Hou Hsiao-hsien en van *In the Mood for Love*, transformeert elk beeld tot een schilderij.

Renoir, regie: Gilles Bourdos, met Michel Bouquet, Christa Theret en Vincent Rottiers. Frankrijk, 2012, 111 min.

André Oyen

Het iksein van het wit

Hedwig Speliers laat vleugels zingen

wit is het iksein van zwaan
in het wijland der dingen
wil hij zijn vleugels zingen
schoon is amper raken aan

Het naamloze kwatrijn, in de inhoudsopgave opgenomen onder het incipit 'wit is het iksein van zwaan', is het laatste en kortste gedicht van *Fortuna's lieveling*, een bloemlezing uit de poëzie van Hedwig Speliers (°1935), samengesteld en ingeleid door Peter Theunynck (Gent, Poëziecentrum 2011).

Maar dit gelegenheidsgedicht, geschreven voor een witte kunstgalerie in het Vlaamse wijde Westen die Wijland heet, is geen zwanenzang. Het is een grandioos gedicht.

Novalis, de grote dichter van de romantiek, stelde dat een dichter alleen begrippen nodig heeft. Zo ver gaat Speliers niet. Maar wel schrijft hij in een van zijn poëtische essays: 'Dichten blijf ik een vorm van denken vinden, maar zonder de mechanismen van de verdichting is het gedicht en dus de gedachte onmogelijk.' Van deze stellingname, die het afwijzen van sentimentele lyriek, parlando en neo-realisme impliceert, is zijn kwatrijn een overtuigende – zij het onnadrukkelijke – illustratie.

Vier regels van elk zeven lettergrepen. Het eerste en het laatste vers omarmen met hun mannelijk rijm

de gepaarde vrouwelijke middenregels. Op het eerste gehoor ontgaat je wellicht de inventieve gelaagdheid die bereikt wordt door 'verschrijvingen' die meteen neologismen zijn. Het gedicht is in zijn geheel te lezen als een metafoor.

Het wit zijn is een dominerend kenmerk van de soort 'zwaan' (hoewel er ook zwarte bestaan, minstens even mooi); aan dit wit zijn, dit witsein, herkent men een specimen als representant van de soort.

In een weiland, weide, zal een zwaan opvallen alleen al omdat hij daar zelden wordt aangetroffen, maar ook midden in het *wijland* der dingen is hij een opvallende verschijning.

Wijland zal hier wel 'ons land' betekenen, een wij-gevoel uitdrukken, een gevoel van verbondenheid wellicht met, gezien de context, kunstenaars.

Niet voor niets, en niet toevallig, wil hij – de dichter vereenzelvigd met de zwaan – 'zijn vleugels zingen'. De zwaan is een lyrisch icoon, de gezelschap van Apollo, de god van muziek en poëzie, van helderziendheid en intuïtie, en een attribuut van Venus. Hij staat symbool voor fierheid, goedheid, zuiverheid.

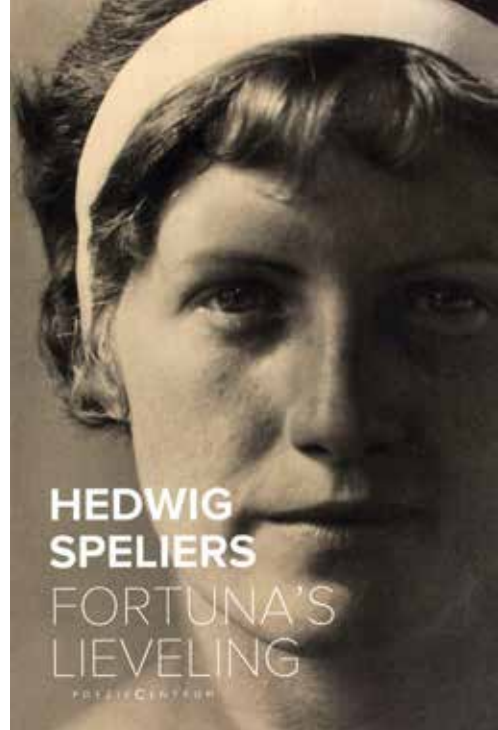
Volgens een klassieke legende – en klassieke legenden zijn niet altijd ongegrond – vindt de ziel van een dode dichter verblijf in een zwaan. En de zwaan, alvorens te sterven, zingt een lied.

Dat de vier versregels elk zeven lettergrepen tellen, zal ook wel niet toevallig zijn – Speliers laat in zijn poëzie weinig aan het toeval over – want ook het heilige getal zeven, het getal van de perfectie, staat in verband met Apollo: zeven blanke zwanen zwommen zeven maal rond Delos, de dag dat de god er geboren werd. Vader Zeus schonk hem een lier en een wagen die door zeven zwanen werd getrokken.

De romantische zwaansymboliek vindt wel haar hoogtepunt in het sterrenbeeld cygnus, te zien aan de noordelijke sterrenhemel waar hij zijn vleugels over de witte melkweg spreidt. Wit, symbool van overgave, stilte, vrede. Een van de zwarte aforismen uit *Le chat de Schrödinger* van Alain Germon luidt: '*Dieu a laissé un blanc que l'homme noircit*' en daarmee wil onder meer gezegd zijn dat wit niet kan verbeterd worden. Wit is schoonheid tout court.

Het kwatrijn begint zonder hoofdletter en eindigt zonder punt, alsof het een open onderdeel van een wei/wijland van woorden is. Nee, het is de schoonheid van een voltooid fragment.

Renaat Ramon

Er zijn zo van die rottdagen ...

Er zijn zo van die rottdagen in het leven. En dat hoeft niet per se een vrijdag de dertiende, Sint-Valentijnsdag of Allerzielen te zijn. Het kan ook een gewone, doordeweekse dag zijn. Een doodgewone, doordeweekse rottdag na een slapeloze nacht of in het vooruitzicht van een langdurig schoonmoederlijk bezoek met etentje.

Een ellendige rottdag bij uitstek die ik nooit ofte nimmer zal vergeten, is die memorabele woensdag 7 november 2012. Uitgerekend op die woensdag zouden wij – ik en mijn vrouw, sorry, mijn vrouw en ik – zoals gebruikelijk op woensdagmiddag een lekkere omelet met grijze garnalen eten met daarbij frietjes, mayonaise en een West-Vlaams tomatenslaatje.

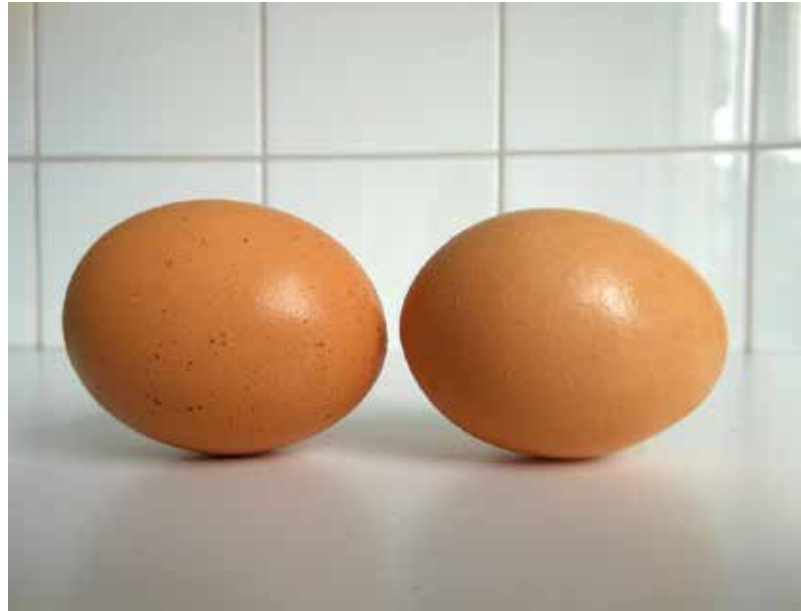
Dit laatste had ik reeds 's morgens vroeg bij het ochtendgloren klaargemaakt, want zo 'n slaatje moet enkele uren op smaak komen in een mengsel van gewone slaolie (géén olijfolie want de olijfbomen zijn tot op heden nog niet doorgedrongen tot in de West-Vlaamse lochtings), behoorlijk wat alcoholazijn, véél ajuin, peterselie, bieslook, peper en zout. Géén Provençalse kruiden, want het moet allemaal puur en pover West-Vlaams blijven.

Toen de Westminster klok op de schoorsteenmantel met overtuiging twaalf uur had geslagen, stond de elektrische frietketel al klant en klaar op het aanrecht; de frieten waren reeds op ouderwetse wijze met de hand gesneden, niet te dik en niet te dun.

Toen het uur der hongerige waarheid naderde, begaf ik mij naar de eiermand die zich in de koele kamer bevond, maar helaas – zo stelde ik mij tot mijn algehele verbijstering vast – slechts twee eieren bevatte, alhoewel onze omelet op woensdag ten gevolge van de grootte van de bakpan noodgedwongen minstens vijf eieren vergde. Geen nood – aldus dacht ik – onze tuin beschikt immers over een kippenren, alwaar drie kippen gevestigd zijn en normaliter in het leghok enkele eieren op mij liggen te wachten om geraapt te worden. Neen dus! In het met hooi en strooi beklede eierlegkuiltje lagen er alleen maar enkele sierlijke uitwerpselen, die enige gelijkenis vertoonden met Leonidaspralines, levend vers en met enkele witgestreepte exemplaren tussenin.

Geen eieren dus! En dit was begrijpelijk, want het was een koude 7 november en zoals de boeren zeggen: 'Als het koud wordt trekken de kiekens hun hol toe.'

Nu stelde zich niet alleen het probleem van het dichtgetrokken hol en het daaruit voortvloeiende schrijnende

gebrek aan eieren, maar ook het probleem van een al te uitbundige overvloed aan grijze garnalen. Normaal zou het nu voor de hand liggen lekkere tomaten crevettes te produceren, maar dit was nu niet meer mogelijk, aangezien ik in de vroege morgen de laatste tomaten reeds tot West-Vlaamse tomatensla had omgevormd.

Na enig overleg tussen de koele kamer en de keuken hebben we – ik en mijn vrouw, sorry, mijn vrouw en ik – ons die memorabele rottdagmiddag noodgedwongen tevreden gesteld met elk één (helaas te hard) gekookt eitje, een droge boterham (volkorenbrood) en een slechtgehumeurde siësta.

Afgezien van dergelijke rottdagen zijn er uiteraard ook fijne dagen in het leven, zo bijvoorbeeld het Feest van de Dynastie, Marie klimop (zoals dit zo onfatsoenlijk in het Gentse dialect wordt omschreven), het einde van de Ramadan en, niet te vergeten, Moederkes- en Vaderkesdag.

Een overrompelend fijne dag was dinsdag 15 mei 2012, de dag waarop ik 77 jaar werd. Wanneer men zich op hoge leeftijd eventueel nog jong, fit en gezond voelt, klinkt het in de volksmond: 'Hij voelt zich nog driemaal zeven.' Maar 15 mei 2012 – toen ik dus 77 werd – was dus wel een extra fijne dag, omdat ik kon zeggen: 'Ik voel mij tweemaal zeven!' (snap je hem?) Temeer omdat ik dit zonder te liegen 365 keer kon herhalen, want zo een rotjaar duurt inderdaad 365 dagen.

Johan Soenen

DEGEUS NIEUWSBRIEF

MAGAZINE VRIJZINNIGE ACTUALITEIT OOST-VLAANDEREN

AALST

ZONDAG 3 MAART 2013, 12.30

Banket

WILLEMSFONDS AALST

Jaarlijks banket, met tafelrede door staatssecretaris Maggie De Block (o.v.).

Deelname: menu aan € 48.

Info en inschrijving: Godelieve Van Gijsegem
0474 07 83 79.

Locatie: Salons Carlton, Zonnestraat 32, 9300 Aalst.

ZONDAG 24 MAART 2013, 13.00

Milieuboottocht

WILLEMSFONDS AALST

Milieuboottocht (14:00 tot 17:00) met start in Schellebelle.

Deelname: € 5 / € 2 (kinderen).

Info: www.milieuboot.be.

Inschrijving: Godelieve Van Gijsegem
godelieve.vangijsegem@skynet.be - 0474 07 83 79.

Locatie: afspraak aan de Houtmarkt, 9300 Aalst
(autodelen tot startplaats in Schellebelle).

DEINZE

ZATERDAG 16 MAART 2013, 14.30

Bezoek aan Historium Brugge

WILLEMSFONDS DEINZE

Historium is een totaalbeleving waar decors, film, muziek en speciale effecten versmelten tot een magische ervaring. Je stapt in het verleden en ruikt, voelt, proeft wat er toen was. Een zinnelijke, zinderende ervaring. Met als rode draad een meeslepend liefdesverhaal. Daarna wandelen we onder leiding van een gids langsheen verschillende locaties in Brugge die in de Historium-attractie beleefd werden. Hierdoor krijg je een duidelijk en interessant beeld van de evolutie van de stad Brugge door de eeuwen heen. Daarna wandelen we terug naar het Brugse station met een tussenstop in Brouwerij De Halve Maan voor een drankje en een hapje.

Praktische info: voor wie met de trein komt, verzamelen we om 13:00 in het station van Deinze, waar we de trein nemen van 13:06 naar De Panne. Aankomst in Brugge om 13:53. Een mooie wandeling van 1,5 km brengt ons naar de Markt van Brugge. De start van het Historium is voor onze groep om 14:43 stipt.

Deelname: € 15 (inbegrepen: ticket Historium + wandeling met gids).

Info: Bart Provijn - 0474 07 83 79

bart.provijn@telenet.be.

Inschrijving: wegens het beperkte aantal tickets (maximum 24 deelnemers) vragen we u om eerst te reserveren via Bart Provijn

De deelname is pas definitief na betaling via overschrijving op rekeningnummer van het Willemsfonds Deinze: 442-7601481-09 met vermelding: Historium + naam + aantal personen.

Gelieve tijdig te verwittigen bij annulering.

Locatie: Historium, Markt 1, Brugge.

DENDERLEEUV

DONDERDAG 7 MAART 2013, 10.00

Een dag ondergedompeld in de vrijmetselarij

HVV DENDERLEEUV - UPV

'Over vrijmetselarij kan ik een hele dag vertellen', zei onze gids bij ons vorig bezoek aan het Belgische Museum van de Vrijmetselarij. We houden hem aan zijn woord en organiseren een hele dag rond vrijmetselarij.

In het museum bezoeken we in de voormiddag de collectie van deze oudste en grootste vrijmetselaarsloge van het land. De vrijmetselarij in België blijft groeien. Vandaag zijn bijna 25.000 landgenoten lid van de loge. Wat zoeken mensen in die geheimzinnige tempels? De gids neemt ons in de namiddag mee binnen in de vrijmetselaars-tempels en vertelt er ons daar het fijne over.

Vrije lunchpauze tussen 12:00 en 14:00 (niet inbegrepen).

Deelname: € 20 (leden UPV, VKP VUB/EhB/UZ Brussel, alle studenten en personeel VUB) / € 22 (anderen).
Info: info.hvvdenderleeuw@gmail.com.
Inschrijving: rechtstreeks op de website van UPV, <http://upv.vub.ac.be/aanbod/een-dag-ondergedompelde-vrijmetselarij>. Als u samen wil trainen met leden van HVV Denderleeuw geeft u hen na inschrijving een seintje via info.hvvdenderleeuw@gmail.com.
Locatie: Belgisch Museum van de Vrijmetselarij, Lakensestraat 73-75, 1000 Brussel.

DONDERDAG 28 MAART 2013, 14:00

Kwalitatieve kinderopvang, meer dan een goede verzorging?

Heidi Desmet

HVV DENDERLEEUEW I.S.M.
UPV, MET STEUN VAN DEMENS.NU

Vroeger was een goede verzorging hét kwaliteitsbeeld van een goed kinderdagverblijf.

Heden ten dage ligt de kwaliteitslat terecht heel wat hoger.

Op 28 maart 2012 werd een nieuw *Decreet Kinderopvang voor baby's en peuters* goedgekeurd door het Vlaams Parlement, dat opvallend veel aandacht besteedt aan een 'optimaal pedagogisch klimaat'.

Dit nieuwe decreet en de bijhorende vergunningsvoorwaarden gelden voor alle voorzieningen, ook voor die van de zelfstandige sector. Wat mag je als ouder nu verwachten van een kwalitatief hoogstaand kinderdagverblijf? Op welke manier bewaakt een goed functionerend kinderdagverblijf het uitgangspunt dat 'elk kind uniek maar niet identiek' is?

Twee leidinggevenden van twee Brusselse kinderdagverblijven van het GO! met een jarenlange expertise in het kwaliteitsvol runnen van een kinderdagverblijf zullen samen met Heidi Desmet, opdrachtgever voor kinderopvang van het GO!, dit kluwen aan recente vernieuwingen voor u proberen te ontwarren.

Inkom: € 3 (incl. koffie).
Info en inschrijving: 053 66 99 66
info.hvvdenderleeuw@gmail.com.
Locatie: 't Kasteeltje, Stationsstraat 7, 9470 Denderleeuw.

DENDERMONDE

DONDERDAG 7 MAART 2013, 20:00

Informatie-avond voor kandidaat-pleegouders

PLEEGZORG OOST-VLAANDEREN / OPVANG VZW

Gezocht: pleegouders voor tijdelijke opvang.

Op deze avond kunnen alle kandidaat-pleegouders terecht met al hun vragen.

Gratis toegang.
Info: Opvang vzw - 09 245 27 26.
Locatie: Jeugdzorg In Gezin, Heidepark 13, 9200 Dendermonde.

GENT

DONDERDAG 7 MAART 2013, 13:00 - 16:30

Middagprogramma 'Levensbalans'

HUISVANDEMENS GENT I.S.M. VC GEUZENHUIS

De balans opmaken van je leven is deugd-doend en kan je tot een nieuw evenwicht brengen. Er worden drie workshops aangeboden die hiervoor aandacht hebben, elk vanuit hun eigen invalshoek.

PROGRAMMA

13:00 Onthaal deelnemers
13:30 Keuze uit 1 van de 3 workshops:

Een natuurlijk evenwicht vinden in je ontwikkeling (Benjamin Ball)

Het aanbod persoonlijke ontwikkelingstrajecten is de laatste jaren niet meer te overzien. Benjamin Ball geeft je een intuïtieve maatstaf mee om te bepalen in hoeverre iets aansluit bij jouw noden en persoonlijkheid. Hij schetst een kader waarbinnen jij op een natuurlijke manier aan je ontwikkeling kan werken.

Kennismaking met de Alexandertechniek (Monique Vanormelingen en Dirk van de Velde)

De Alexandertechniek is een educatieve methode die het evenwicht en de coördinatie verbetert. Deze techniek geeft ons een middel om onbewuste schadelijke bewegingsgewoonten te herkennen, te vermijden en beoogt een constructieve bewuste controle van onszelf.

Stemexploratie (Luc Van Nyvelseel)

We gaan op zoek naar de mogelijkheden welke onze stem buiten onze 'spreek- en zangstem' biedt. De manier waarop we hier met de stem werken, gaat ervan uit dat onze stem een fysiek en energetisch gegeven is waarbij het lichaam in zijn totaliteit betrokken is. Er wordt gewerkt met allerlei ademhalings-, bewegings- en stemoefeningen, improvisatie met klanken, stemrelaxatie en massage.

16:00 Plenaire samenkomst: korte reflectie over de workshops
16:10 Napraten met koffie en gebak
16:30 Einde

Deelname: € 10 (incl. toegang, vormingsattest en koffie met gebak) ter plaatse te betalen.
Info en inschrijving: griet@geuzenhuis.be - 09 220 80 20.
Locatie: Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

ZATERDAG 9 MAART 2013, 10:00 - 13:00

Internationale Vrouwendag

HVV VRIJINNIGE VROUWEN

Dit jaar is het de beurt aan HVV Vrijzinnige Vrouwen Limburg om Internationale Vrouwendag in de kijker te zetten. Ze organiseren het debat: *Ik denk dus ik ben*. Met Monica Deconinck als een van de gasten.

Deze dag heeft plaats in het Cultureel Centrum van Hasselt.

Vrijzinnige Vrouwen Oost-Vlaanderen roepen iedereen op om mee te gaan. Ze verzamelen in het Sint-Pietersstation van Gent rond 07:00.

Inkom: € 5.
Info: sandra.de.brauwier@telenet.be of katrienvanhecke@telenet.be.
Locatie: afspraak om 07:00 aan het Sint-Pietersstation Gent.

DONDERDAG 14 MAART 2013, 13:45

Voorlichtingsnamiddag: 'Ondanks ouder worden, toch gezond en vitaal blijven'

Jan de Boer

GENTSE GRIJZE GEUZEN

Allerlei interessante weetjes worden toegelicht bij koffie en lekkere Limburgse vlaai. Bovendien gaat elke deelnemer naar huis met een nuttig geschenkje!

Om praktische redenen graag vooraf inschrijven met opgave van het aantal deelnemers. Geen beperking op het aantal, hoe meer volk hoe gezelliger! Iedereen welkom!

Gratis toegang.
Info en inschrijving: Solveig Henderick - 09 226 88 44.
Locatie: Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

DONDERDAG 14 MAART 2013, 20:00

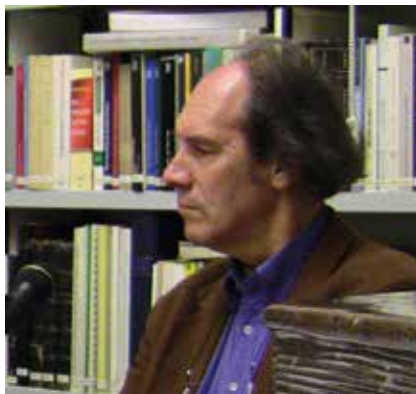
Boekvoorstelling

Jaqes Rifflet en Rik Pinxten

HUMANISTISCH VERBOND GENT I.S.M. ZEBRASTRAAT N.V.

L'islam dans tous les états van em. prof. dr. Jacques Rifflet (Université Mons-Hainaut), beschrijft de geschiedenis van de islam van de oorsprong ervan tot heden. Zijn bedoeling is om de oorsprong van de huidige conflicten in het Nabije en Midden-Oosten te identificeren. Hij begeleidt de lezer met een analyse van beslissingen, gebeurtenissen en opeenvolgende confrontaties.

Em. prof. dr. Rik Pinxten (UGent) verdeelt in zijn boek *Kleine Revoluties* de stelling dat het nuttig is om oog te hebben voor de huidige macro-tendensen, maar dat het even belangrijk is om aandacht te hebben

voor onze directe leefwereld. Op de grote internationale machten kunnen we als individu nauwelijks invloed uitoefenen, maar we kunnen wel een stukje van de wereld verbeteren door binnen de school, stad of werksfeer een steentje bij te dragen.

Beide heren zullen hun kritische blik op elkaar loslaten in een gesprek.

Na de boekvoorstelling bent u welkom in de foyer van de 'Zebrastraat' waar u bij een glaasje kan genieten van de swing-time door Nomad Swing met Koen de Caeter.

Gratis toegang.
Info en inschrijving: Ria Gheldof (bij voorkeur via mail) hvv.gent@geuzenhuis.be - 09 220 80 20.
Locatie: Zebrastraat 32, 9000 Gent.

VRIJDAG 15 MAART 2013, 20:00

Jazzkwartet Boutons de Nacre

WILLEMSFONDS GENT

Tijdens het interbellum beleefden de Parijse dansorkesten met musettes, java's en tango's hun hoogdagen. In de twintiger jaren werd de Swing geïntroduceerd en had de Franse hoofdstad een enorme aantrekkingskracht op jonge Amerikaanse jazz-artisten. Tegelijkertijd kwamen de Manouches, zoals de legendarische Django Reinhardt, met hun typisch swingende gitaren, de accordeonisten vervoegen. De Swing Musette was geboren! Onsterfelijk gemaakt door artiesten als Django, Gus Viseur en Ferret, kende dit swingende genre nog tot ver na de bevrijding een groot succes. Boutons de Nacre haalt zijn inspiratie uit deze kleurrijke muziekperiode.

Het kwartet is samengesteld uit:

Gerry Creve: accordeon, accordina
Marie-Anne Standaert: trompet, bugel, zang
Bart Vervaeck: gitaar
Sebastiaan Gommeren: contrabas

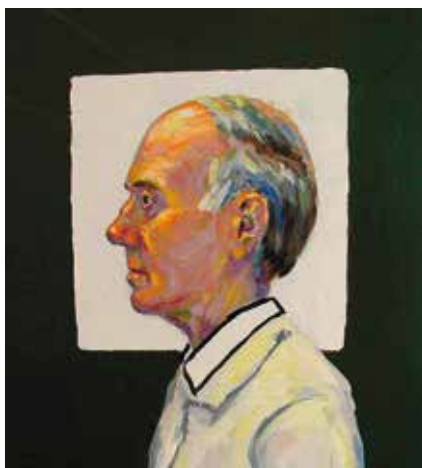
Inkom: VVK € 10 (leden WF) / € 12 (niet-leden). ADD: € 14.
Info: Walter De la Ruelle
walter-nicole@telenet.be - 0496 86 07 36.
Inschrijving: door storting van € 10 of € 12 (uiterlijk tegen 11 april, met vermelding BDN, uw naam en aantal personen)
op rekeningnummer 290-0330-416 van
Walter De la Ruelle, Korteboeken 38, 9930 Zomergem.
Locatie: Lakenmetershuis, Vrijdagmarkt 24-25, 9000 Gent.

VRIJDAG 15 MAART 2013, 20:00

Jan Hoet en Roland Jooris over Roger Raveel

HV GENT, VERMEYLENFONDS, KIG

Naar aanleiding van het overlijden van Roger Raveel komt Jan Hoet, de flamboyante kunstpaus van Gent, het werk van de kunstenaar toelichten. Hij wordt bijgestaan door diens goede vriend en dichter, Roland Jooris.

Een ongetwijfeld boeiende en onvergetelijke avond in het Geuzenhuis!

In deze Geus kunt u als voorsmaakje een interview lezen met Jan Hoet op pagina 22.

Gratis toegang, mits inschrijving op voorhand.

Plaatsen zijn beperkt.

Info en inschrijving: Ria Gheldof (bij voorkeur via mail)

hvv.gent@geuzenhuis.be - 09 220 80 20.

Locatie: Geuzenhuis (Zuilenzaal), Kantienberg 9, 9000 Gent.

DINSDAG 19 MAART 2013, 19:30

Filosofische babbel: 'Het besef van een norm'

HVV ZAHIR GENT

Mag ik liegen, stelen, arrogant zijn of hoort dit niet? Hoort het niet omdat het zo bepaald is door de normen van de maat-

schappij waarin we leven? Worden normen bepaald door religieuze, culturele, sociale en algemeen aanvaarde maatschappelijke waarden? Zijn normen universeel of sterk afhankelijk van de leefomgeving en dus wisselend per regio?

Hebben normen ook te maken met waarden als rechtvaardigheid, mensenrechten, vrijheid? Worden normen bepaald door de dominante cultuur in een maatschappij?

Dient een mens zich altijd te houden (te onderwerpen) aan de gestelde normen of kan hij zich in bepaalde gevallen hieraan onttrekken?

Dit zijn enkele bedenkingen die ons filosofisch gesprek kunnen stimuleren. Je bent van harte welkom op deze open en ongedwongen filosofische babbel.

Gratis deelname.

Info: Gustaaf de Meersman

videokontakt.gdm@telenet.be - 09 330 35 77.

Locatie: Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

DINSDAG 19 MAART 2013, 20:00

Informatie-avond voor kandidaat-pleegouders

PLEEGZORG OOST-VLAANDEREN / OPVANG VZW

Gezocht: pleegouders voor tijdelijke opvang.

Op deze avond kunnen alle kandidaat-pleegouders terecht met al hun vragen.

Gratis toegang.

Info: Opvang vzw - 09 245 27 26.

Locatie: Opvang vzw, Blaisantvest 105, 9000 Gent.

WOENSDAG 20 MAART 2013, 15:00

Leesclub Zot van lezen! bespreekt 'Exit geest'

KUNST IN HET GEUZENHUIS

De leesclub bespreekt *Exit geest* van Philip Roth.

Info: griet@geuzenhuis.be - 09 220 80 20.

Locatie: Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

WOENSDAG 20 MAART 2013, 20:00

Transgenderzorg: mogelijkheden en problemen

Prof. dr. Guy T'Sjoen

FONDS LUCIEN DE CONINCK

Guy T'Sjoen is endocrinoloog en transgender specialist aan het UZ Gent, en mocht in 2012 de Prijs Prof. Lucien De Coninck in ontvangst nemen. Hij probeert een antwoord te bieden op de vele vragen die transgenderzorg oproept.

Gratis toegang.

Info: fonds Luciendeconinck@gmail.com.

Locatie: Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

DONDERDAG 21 MAART 2013, 11:00 - 12:30

Intergenerationele ontmoeting 'Geluk in tijden van crisis'

HVV OOST-VLAANDEREN I.S.M. GENTSE GRIJZE GEUZEN

Hoe hebben de senioren de verschillende periodes van crisis en materiële welvaart tijdens hun leven beleefd? Heeft het invloed gehad op hun geluksgevoel? Hoe kijken de jongeren aan tegen de crisis en in welke mate bepaalt dit hun geluksgevoel?

In samenwerking met de Hogeschool Gent

organiseren we in 2013 vijf intergenerationale gesprekken over het thema 'Geluk in tijden van crisis'. Gent is aan de beurt op 21 maart.

Een intergenerationeel gesprek is een gesprek tussen jongeren en senioren. Vanuit hun verschillende leefwerelden ontmoeten ze elkaar rond een thema dat diepgang mogelijk maakt.

Iedereen is van harte welkom! Na de activiteit wordt een receptie aangeboden.

Gratis deelname.

Info en inschrijving: HHV Oost-Vlaanderen
hvv.ovl@geuzenhuis.be - 09 222 29 48.

Locatie: Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

VRIJDAG 22 MAART 2013, 20:00

Vernissage 'Terra Viva' (keramiek)

Nicole De Pue en Hans Westerweel

KUNST IN HET GEUZENHUIS

Nicole De Pue verenigt een doordringende visie op mensen van nu met een verrassend nieuwe interpretatie van keramiek. Onvermogen tot bewegen, immobiliteit, is het centrale thema. De Pue presenteert ook maskers, van onderwerp geïnspireerd door de Inuit-cultuur. De laatste werken

zijn gesluierde vrouwen die in massa worden voorgesteld, elk met een eigen verhaal.

Hans Westerweel gaat in zijn keramiek, die gekenmerkt wordt door een strakke omlijning, steeds uit van de traditionele schaal- en vaasvormen. Aan deze vormen kan soms nog een gebruiksfunctie worden toegekend. Bij de raku-objecten herinnert alleen de grondvorm nog aan hun oorsprong. Door het karakter van de raku-keramiek hebben deze hun gebruiksfunctie volledig verloren. In de raku-keramiek combineert Hans Westerweel de zorgvuldig ontworpen vorm van een object met het toeval van de toegepaste raku-techniek.

Gratis toegang.

De tentoonstelling loopt van 23 t.e.m. 31 maart 2013 in het Geuzenhuis. Open: maandag tot vrijdag van 9:00 tot 12:00 en van 13:00 tot 16:30 (na telefonische afspraak via 09 220 80 20); zaterdag/zondag van 14:00 tot 17:00.

Info: KIG - griet@geuzenhuis.be - 09 220 80 20.

Locatie: Geuzenhuis (Zolderzaal), Kantienberg 9, 9000 Gent.

ZONDAG 24 MAART 2013, 17:00

Optreden Contraband

WILLEMSFONDS GENT

Contraband brengt Nederlandstalige pop die zowel geïnspireerd wordt door de kleinkunsttraditie van de lage landen als door beatbands uit de jaren '60. Hun teksten

omarmen fijne en subtiele humor en worden gecombineerd met dromerige pop en opwindende rock die je zo op sleeptouw nemen.

Contraband bouwt een gezellig onderonsje en laat de vonk overslaan op het publiek. Met thema's als liefde, kinderlijke fantasie, drank, vriendschap, allemaal bestjes en vooral met veel plezier spreken de liedjes tot ieders verbeelding. Zowel binnen (café of intieme huiskamer) als buiten (een gezellig pleintje), niets houdt Contraband tegen om de mensen een leuke avond te bezorgen.

Contraband is Bart Decler (zang, gitaar), R. Bauwens (gitaar, zang), Vanessa Salamon (viool, zang), Jan Vermeulen (basgitaar, zang) en Brecht Decroos (drum).

Deelnameprijs: VVK € 9 (WF-leden) / € 10 (niet-leden) / € 5 (kinderen). ADD: € 15 euro.

Info en inschrijving: reserveren op info@contraband.be met vermelding Contraband - releaseconcert

'Ik weet dat er iets leeft', naam en aantal personen.

Locatie: Lakenmetershuis, Vrijdagmarkt 24-25, 9000 Gent.

LOCHRISTI

VRIJDAG 22 MAART 2013, 20:00

Theatervoorstelling 'Tot nut van 't algemeen'

WILLEMSFONDS LOCHRISTI

Toneelstuk *Tot nut van 't algemeen* van Walter Van Den Broeck door toneelgroep LUDIO, in een regie van Roger Bolders.

Inkom: € 7.

Info en inschrijving: Robert Steens
robertsteens@hotmail.com - 09 355 81 98.

Locatie: Zaal Orphanimo, Kon. Albertlaan 29B, 9080 Lochristi.

MOERBEKE-WAAS

ZATERDAG 30 MAART 2013

Bezoek tentoonstelling 'Bonaparte aan de Schelde'

WILLEMSFONDS MOERBEKE-WAAS

Uitstap met bezoek aan de tentoonstelling 'Bonaparte aan de Schelde', belang van het Bonapartedok en het Willemdok rond het MAS (Museum aan de Stroom) Antwerpen. Aanvangsuur wordt later meegedeeld.

Vive Napoleon?! Antwerpen leeft tussen

1794 en 1814 onder Frans bestuur. Die korte periode heeft een grote impact op de Scheldestad en het leven van de sinjoren. Zeker wanneer Napoleon zich vanaf 1803 met de zaak gaat bemoeien.

De twee grote dokken rond het MAS, het Bonapartedok en het Willemdok, zijn belangrijke overblijfselen uit die Franse periode. Ze worden het begin van de 'moderne' haven. De 200ste verjaardag van de opening van het Willemdok (°1813) is de feestelijke aanleiding voor een overzicht van twee wervelende decennia uit het leven van Antwerpen.

Bonaparte aan de Schelde. Antwerpen in een Franse stroomversnelling puzzelt de bijzondere erfenis samen aan de hand van schilderijen, prenten, kaarten, scheepsmoellen en archiefstukken.

Inkom: onbekend bij ter perse gaan.
Info en inschrijving: Rudy Van Megroot
rudyvanmegroot@skynet.be.
Locatie: MAS, Hanzestedenplaats 1, Antwerpen.

UDENAARDE

ZONDAGEN 3 EN 17 MAART 2013, 10:00 - 13:00

Vrijzinnige toogabbel

VC LIEDTS I.S.M. LIEDTSKRING EN OGG

De gelegenheid tot nadere kennismaking met het Vrijzinnig Centrum Liedts en de morele dienstverlening Oudenaarde, een gezellig vriendentreffen.

Het aperitief wordt verzorgd door de Liedtskring telkens op de eerste, derde en vijfde zondag van de maand van 10:00 tot 13:00. Iedereen welkom!

Gratis deelname.
Info: VC Liedts - info@vcliedts.be - 055 30 10 30.
Locatie: VC Liedts, Parkstraat 2/4, 9700 Oudenaarde.

ZATERDAG 9 MAART 2013, 13:27

Geleid bezoek STAM

WILLEMSFONDS OUDENAARDE

Uitstap naar Gent voor een geleid bezoek aan het STAM, Stadsmuseum Gent.

Deelname: onbekend bij ter perse gaan.
Info en inschrijving: Johan Vanommeslaeghe
johan.vanommeslaeghe@telenet.be - 055 31 55 46.
Locatie: afspraak aan het station van Oudenaarde,
Jozef Braedstraat 94, 9700 Oudenaarde.

MAANDAG 18 MAART 2013, 19:00 - 22:00

Cursus: Diversiteit leeft. De verbindende kracht van verhalen

Lodewijk De Raet en
Adinda Taelman

VC LIEDTS I.S.M. VORMINGPLUS, VZW VOLKSHOGESCHOOL
VLAAMSE ARDENEN EN LIEDTSKRING VZW

Vrouwen, alloctonen, Walen, gelovigen, ouderen, Humo-lezers ... we delen onszelf en anderen voortdurend in schuifjes en vakjes op.

Tijdens deze cursus gaan we aan het rommelen in onze kast met schuifjes en vakjes.

We gaan met elkaar in dialoog, ontdekken de verbindende kracht van verhalen en verkennen hoe we daarmee in de praktijk aan de slag kunnen. (Dit is de tweede sessie van de cursus die op 28 februari begon.)

Deelname: € 14 (standaard) / € 2,8 euro (aangepast tarief).
Info en inschrijving: online via Vormingplus met
code 130880U - www.vormingplus-vlad.be

vlad@vormingplus.be - 054 41 48 02.

Locatie: VC Liedts, Parkstraat 2/4, 9700 Oudenaarde.

MAANDAG 25 MAART 2013, 20:00

Wijndegustatie: Zuidelijke rode Rhône-wijnen

VC LIEDTS I.S.M. LIEDTSKRING, OGG EN WIJNRANK

We proeven onder leiding van Jan Blommaert enkele bekende rode wijnen uit de Rhonestreek, zoals Gigondas, Vacqueyras, Lirac en Vinsobres.

Deelname: € 15.
Info en inschrijving: VC Liedts - info@vcliedts.be
055 30 10 30.
Locatie: VC Liedts, Parkstraat 2/4, 9700 Oudenaarde.

WOENSDAG 27 MAART 2013

'Chanson, een gezongen geschiedenis van Frankrijk'

Bart Van Loo

WILLEMSFONDS OUDENAARDE

De conference is een vurig pleidooi voor het chanson. Een muzikale slalom door de Franse geschiedenis. Een zoektocht naar de ziel van het chanson. Met de bereidwillige medewerking van Jacques Brel, Charles Aznavour, Joe Dassin, Barbara, Edith Piaf, Claude François, Georges Brassens, Jacques Dutronc en vele anderen. Gelardeerd met muziek. Meezingen is toegestaan.

Aanvangsuur wordt later meegedeeld.

Inkom: onbekend bij ter perse gaan.
Info en inschrijving: Johan Vanommeslaeghe

johan.vanommessaeghe@telenet.be - 055 31 55 46.
Locatie: Gemeentelijke Bibliotheek
Wortegem-Petegem, Rozenhof 128,
9790 Wortegem-Petegem.

RONSE

DINSDAG 5 MAART 2013, 19:30

Info avond: 'LETS Vlaamse Ardennen'

VC DE BRANDERIJ

LETS of voluit *Local Exchange and Trading System* is overgewaaid uit Canada en kent een felle opmars in de Vlaamse Ardennen!

LETS brengt opnieuw leven in de eeuwenoude gekende burenhulp en ruilhandel, maar dan in een modern jasje.

Gratis toegang.

Info en inschrijving: VC De Branderij - 055 20 93 20
de.branderij@skynet.be of

LetsVlaamseArdennen@gmail.com - 0472 28 76 40.

Locatie: VC De Branderij, Zuidstraat 13, 9600 Ronse.

WOENSDAGEN 13 EN 27 MAART 2013.

DIVERSE UREN

De essentie van mindfulness: kracht, bezieling en evenwicht door mentale training

Bruno Cappelle

HUISVANDEMENS RONSE

Een training van weinig woorden waarin het ontwikkelen van mindfulness centraal staat: een houding van open opmerkzaamheid, ontspannen alertheid, zonder on-

middellijk te oordelen of te reageren. Een bevrijde manier van zijn waardoor rust en bewustzijn kunnen toenemen.

Mindfulness training is een training van aandacht en opmerkzaamheid, een vorm van meditatie. De beoefening ervan kent talloze voordelen, meer en meer gestaafd door wetenschappelijk onderzoek. Effecten gaan van stress- en pijnhantering, over herhalpreventie van depressie en verslaving, naar diepgaand psychologisch en existentieel inzicht. Of 'gewonere' dingen, zoals zorgeloos genieten, schoonheid zien en met een glimlach leven.

Deze training loopt over acht sessies. Het volgen van de volledige reeks geniet zeker de voorkeur, maar voor wie dat wenst is er ook de mogelijkheid om een aparte sessie te volgen of om later in te stappen. Motivatie is de enige echt noodzakelijke voorwaarde tot deelname. Mindfulness training laat zich niet verplichten.

Er is een ochtend- en een avondgroep, én een namiddaggroep speciaal gericht op jongeren.

Op elke trainingsdag zijn er ook 'open' momenten voorzien. Deze momenten zijn vrij toegankelijk voor iedereen die een uurtje wil mediteren of relaxen, ongeacht de invalshoek. Hiervoor hoeft je niet in te schrijven.

Om de training te kunnen volgen is het noodzakelijk om Nederlands te begrijpen. De vrije momenten zijn uiteraard ook toegankelijk voor anderstaligen.

PLANNING:

De training gaat tweewekelijks door op woensdag, buiten de schoolvakanties.

De volgende sessies zijn op 24 april, 15 en 29 mei, 12 en 26 juni.

Ochtendgroep: van 9:00 tot 11:00.

Open momenten: van 11:30 tot 12:30 en van 17:00 tot 18:00.

Jongereengroep (+/- 14j tot 20j): van 14:30 tot 16:30.

Avondgroep: van 19:00 tot 21:00.

Deelname: € 8 (jongeren) / € 10

(vermindering mogelijk bij financiële moeilijkheden).

Info en inschrijving (noodzakelijk):

huisvandeMens Ronse - 055 21 49 69 - ronse@deMens.nu.

Locatie: Portus, Ephrem De Malanderplein 7, 9600 Ronse.

SINT-NIKLAAS

MAANDAG 4 MAART 2013, 19:30 - 22:00

Inspraak in je eigen levenseinde

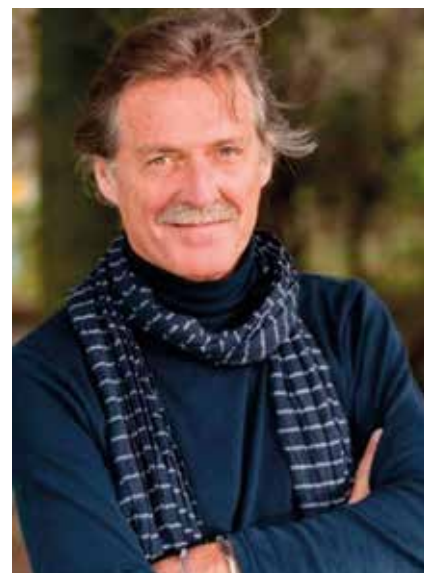
Wim Distelmans

HUISVANDEMENS SINT-NIKLAAS

I.S.M. VORMINGPLUS WAAS-EN-DENDER.

CC SINT-NIKLAAS - VRIJE ATELIER

België is het enige land waar er zowel een wet op patiëntenrechten, een wettelijk regeling voor palliatieve zorg als een euthanasiewet is. We hebben dus inspraak bij het eigen levenseinde, maar wat betekent dit?

Prof. dr. Wim Distelmans (oncologie en palliatieve geneeskunde VUB), pionier in deze materie en daarvoor in 2003 al bekroond met de Arkprijs van het Vrije Woord, overloopt in deze lezing de keuze-

mogelijkheden en geeft praktische informatie mee over wat je zelf (vooraf) kan beslissen en regelen. Nadien is er gelegenheid tot vragen stellen. Aarzel dus niet om taboes te doorbreken en stel je vragen over euthanasie en levensbeëindiging.

Inkom: € 7,5 / € 3,75 (kortingsgerechtigden).
Info: huisvandeMens Sint-Niklaas - 03 777 20 87
sintniklaas@demens.nu.
Inschrijving: Vormingplus Waas-en-Dender
03 775 44 84.
Locatie: CC Sint Niklaas
Vrije Ateliers, Rode Kruisstraat 25, 9100 Sint-Niklaas.

ZATERDAG 9 MAART 2013, 16:00

50 jaar OVM Sint-Niklaas, viering & receptie

OVM SINT-NIKLAAS I.S.M. HUISVANDEMENS SINT-NIKLAAS

De Oudervereniging voor de Moraal Sint-Niklaas viert haar 50-jarige bestaan.

PROGRAMMA:

- Verwelcoming door dhr. Laurens Van den Berghe, voorzitter OVM Sint-Niklaas,
- Mevr. Christine Moulart, voorzitter HVV Oost-Vlaanderen,
- Mevr. Marlene Stevens, inspecteur niet-confessionele zedenleer basisonderwijs,
- Dhr. Jean-Pierre Daman, gewezen voorzitter OVM Sint-Niklaas,
- Mevr. Sofie Heyrman, schepen voor welzijn en diversiteit, flankerend onderwijsbeleid en burgerzaken

Muzikale omkadering door Edwin Vanvinckenroye.

De receptie wordt u aangeboden door de stad Sint-Niklaas en OVM Sint-Niklaas.

Gratis toegang.
Info en inschrijving:
aanwezigheid op de viering en/of de receptie bevestigen via huisvandeMens Sint-Niklaas
sintniklaas@demens.nu - 03 777 20 87.
Locatie: Stadhuis, Grote Markt 1, 9100 Sint-Niklaas.

ZATERDAG 23 MAART 2013, 15:00 - 17:00

Fluooflitsfuif

OVM SINT-NIKLAAS & HUISVANDEMENS SINT-NIKLAAS

Poppenkasten, flauwe clowns en goochelaars hebben helemaal afgedaan. Kinderen willen muziek, dansen en show! Op de Fluo-Flits Fuif zal DJ Klutske twee uur lang hippe muziek en uitgebreide lichteffecten animeren!

Inkom: onbekend bij ter perse gaan.

Info: huisvandeMens Sint-Niklaas
sintniklaas@demens.nu - 03 777 20 87.
Locatie: 't Bau-Haus, Slachthuisstraat 60,
9100 Sint-Niklaas.

ZONDAG 24 MAART 2013, 10:30

Lentefeest en Feest Vrijzinnige Jeugd Stekene: 'Appartemens'

HVV DE MOLENBERG

Feest voor de 6- en 12-jarigen van Stekene!

Info: huisvandeMens Sint-Niklaas
sintniklaas@demens.nu - 03 777 20 87.
Locatie: GO De Molenberg, Kerkstraat 153A, Stekene.

ZOMERGEM

VRIJDAG 1 EN 8 MAART 2013, 19:30 - 22:00

Introductie wereldgodsdiensten en levensbeschouwingen

VC ZOMERLICHT

Een boeiende introductie tot de verschillende wereldgodsdiensten en levensbeschouwingen in twee delen.

Gratis toegang.
Info: Freddy Verleye - 09 328 57 86
0475 31 79 67 - f.verleye@telenet.be.
Locatie: VC Zomerlicht, Weldadigheidstraat 30,
9930 Zomergem.

VRIJDAG 15 MAART 2013, 19:00 - 22:00

Bierdegustatie Trappisten

VC ZOMERLICHT

Blind proeven van een aantal Trappisten. Aantal deelnemers beperkt. Activiteit in samenwerking met Bart De Baets van De Gouden Leeuw in Maldegem.

Deelname: € 5.
Info en inschrijving (vóór 12 maart): Freddy Verleye
0475 31 79 67 - f.verleye@telenet.be.
Locatie: VC Zomerlicht, Weldadigheidstraat 30,
9930 Zomergem.

ZONDAG 17 MAART 2013, 14:00

Vrijzinnig aperitief

VC ZOMERLICHT

Iedereen welkom.

Gratis toegang.
Info: Freddy Verleye - 09 328 57 86
0475 31 79 67 - f.verleye@telenet.be.
Locatie: VC Zomerlicht, Weldadigheidstraat 30,
9930 Zomergem.

DINSDAG 19 MAART 2013, 19:00 - 21:00

Infosessie 'De iPad'

Freddy Verleye
Geert De Coster

VC ZOMERLICHT

Dat de iPad superpopulair is, is een feit. Maar ken je nog niet al de mogelijkheden? In deze sessie gaan we iets dieper in op de mogelijkheden met tekstverwerking (Pages), rekenblad (Numbers) en presentatie (Keynote). Later volgen er nog sessies.

Voorkennis van deze apps is niet noodzakelijk, wel is een klein beetje voorkennis van de iPad vereist. De besproken apps kunnen ter plaatse worden gedownload via uw eigen Apple-account. Eigen iPad meebrengen!

Deelname: € 7.

Info en inschrijving: VC Zomerlicht

vrijzinnig.zomergem@telenet.be - 0475 31 79 67.

Aantal plaatsen is beperkt. Uw inschrijving is pas definitief na toezegging van Freddy Verleye en na betaling.

Locatie: VC Zomerlicht, Weldadigheidstraat 30, 9930 Zomergem.

ZOTTEGEM

MAANDAG 11 MAART 2013, 19:00

Voordracht 'LETS'

GRUIZE GEUZEN ZOTTEGEM

LETS is een alternatief betaal- en ruilmiddel.

Gratis toegang.

Info: zottegem@demens.nu - 09 326 85 70.

Locatie: Ontmoetingscentrum Godveerdegem, Tweekerkenstraat 185, 9620 Zottegem.

DINSDAGAVOND 12 MAART 2013, 20:00

Lezing 'De oorsprong van de liefde'

Marc Vermeersch

UPV I.S.M. HVV EN GRUIZE GEUZEN.

EEN INITIATIEF VAN DEMENS.NU

Marc Vermeersch is auteur van de reeks *De geschiedenis van de mens* en van *Om zich te reproduceren moet de mens zich ook ideologisch reproduceren*.

Hij brengt een voordracht over de liefde. Hoe is de liefde ontstaan? Bij chimpansees en bonobo's is er seks, maar kan er nauwelijks sprake zijn van liefde. Bij de mens is er liefde tussen partners. Het houdt ons bezig. Soms vaak, soms obsessief, soms weinig, maar hoe dan ook.

Gratis toegang.

Info: huisvandeMens Zottegem

liesbeth.geeroms@demens.nu - 09 326 85 70.

Locatie: Boekenolder Egmontkasteel, Heldenlaan 2, 9620 Zottegem.

DONDERDAG 14 MAART 2013, 20:00

Lezing: 'De scheiding tussen kerk en staat'

Prof. dr. em. Michel Magits

De scheiding tussen kerk en staat in België is slechts schijn. Vanuit historisch oogpunt bekeken weliswaar. VUB-professor Michel Magits, em. en oud-voorzitter van de Unie Vrijzinnige Verenigingen, zegt dat er van een scheiding tussen kerk en staat in België geen sprake was, gezien de staat in hoge mate levensbeschouwingen toelagen verschaft. Ook het verschil met de Franse lekenstaat is slechts schijnbaar. Hoe het precies in elkaar zit en zat hoort u hier.

Gratis toegang.

Info en inschrijving: huisvandeMens Zottegem

Johan.vanderspeeten@demens.nu - 09 326 85 70.

Locatie: Huis van het Vrije Denken, Markt (zonder nummer), 9500 Geraardsbergen.

OPROEP

ZONDAG 24 MAART 2013

Protestmanifestatie tegen de anti-abortusmars

HVV VRIJZINNIGE VROUWEN OOST-VLAANDEREN

Sinds enkele jaren organiseert de prolifebeweging een Mars voor het Leven met als centrale eis de afschaffing van het recht op abortus. Een platform van progressieve (vrouwen)verenigingen plant een tegenactie op dezelfde dag, 24 maart, te Brussel.

Vrijzinnige Vrouwen Oost-Vlaanderen roepen iedereen op om mee te protesteren.

We verzamelen aan het Sint-Pietersstation.

Meer info op www.vrijzinnige-vrouwen-ovl.blogspot.be.

VASTE ACTIVITEITEN VC LIEDTS

Elke maandag om 20:00:

Workshop hatha yoga, ingericht door het Willemsfonds (geen yoga tijdens schoolvakanties).

Elke maandag om 14:00 en elke woensdag om 19:30

Bridgewedstrijd. Organisatie: Liedts Bridge Club, Oudenaardse Grijsse Geuzen en Liedtskring (uitgezonderd feestdagen).

Elke dinsdag om 20:00

Bijeenkomst SOS Nuchterheid (ook tijdens schoolvakanties).

De vrijzinnig humanistische bibliotheek is te bezoeken na afspraak via 055 30 10 30 of info@vcliedts.be (uitgezonderd feestdagen en schoolvakanties).

Openingsuren VC Liedts: van maandag tot vrijdag van 9:00 t.e.m. 15:30.

Info en locatie: VC Liedts - Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde
055 30 10 30 - info@vcliedts.be - www.vcliedts.be.

VASTE ACTIVITEIT VC DE BRANDERIJ

Elke woensdag om 19:30 tot 21:30:

Bijeenkomst van SOS Nuchterheid, zelfzorg bij verslaving.

SOS Nuchterheid is een vrijzinnig en humanistisch zelfzorginitiatief en is een lidvereniging van deMens.nu

Info SOS Nuchterheid: 0486 25 66 71

info@sosnuchterheid.org - www.sosnuchterheid.org.

Info en locatie: VC De Branderij - Zuidstraat 13, 9600

Ronse - 055 20 93 20 - de.brandery@skynet.be

www.brandery.be.

VASTE ACTIVITEIT VC ZOMERLICHT

Elke derde zondag van de maand, van 11:00 tot 13:00

Vrijzinnig praatcafé

Info: vrijzinnig.zomergem@telenet.be.

Locatie: VC Zomerlicht, Weldadigheidstraat 30, 9930 Zomergem.

De volgende nieuwsbrief verschijnt op 29 maart 2013. Bijdragen hiertoe worden ten laatste op 4 maart verwacht op onze redactie.

Hoofredactie:

Fred Braeckman

Eindredactie:

Griet Engelrelst, Thomas Lemmens

Redactie:

Kurt Beckers, Albert Comhaire,
Freia De Buck, Annette De Vos,
Frederik Dezutter

Vormgeving: Gerbrich Reynaert

Druk: New Goff

Verantwoordelijke uitgever: Sven Jacobs
p/a Kantienberg 9, 9000 Gent

Werken aan dit nummer mee:

Sofie De Graeve, Ellen De Wolf, Freddy Evers, Thierry Franck, Erika Frans, Bas Matthyssens, Pierre Martin Neirinckx, André Oyen, Alex Polfiet, Renaat Ramon, Johan Soenen, Els Van Decraen, Dany Vandenbossche, Norbert Van Yperzeele, Kris Velter, Dirk Verhofstadt, Frank Wilrycx.

Cover: © Studio Edelweiss

De Geus is het tijdschrift van het Vrijzinnig Centrum-Geuzenhuis vzw en de lidverenigingen en wordt met de steun van de PIMD verspreid over Oost-Vlaanderen.

Het VC-Geuzenhuis coördineert, ondersteunt, bundelt de Gentse vrijzinnigen in het **Geuzenhuis**, Kantienberg 9, 9000 Gent
09 220 80 20 – f09 222 70 73
admin@geuzenhuis.be
www.geuzenhuis.be

U kan de redactie bereiken via Thomas Lemmens, thomas@geuzenhuis.be of 09 220 80 20.

De verantwoordelijkheid voor de gepubliceerde artikels berust uitsluitend bij de auteurs.

De redactie behoudt zich het recht artikels in te korten. Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag gereproduceerd of overgenomen worden zonder de schriftelijke toestemming van de redactie. Bij toestemming is bronvermelding – De Geus, jaargang, nummer en maand – steeds noodzakelijk.

Het magazine van De Geus verschijnt tweemaandelijks (5 nummers). De nieuwsbrief van De Geus verschijnt maandelijks (10 nummers).

Fred Braeckman

Griet Engelrelst

Thomas Lemmens

Kurt Beckers

Albert Comhaire

Annette De Vos

Frederik Dezutter

Freia De Buck

Gerbrich Reynaert

LIDMAATSCHAPPEN

Kunst in het Geuzenhuis: €12 op rekening IBAN BE38 0013 0679 1272 van Kunst in het Geuzenhuis vzw met vermelding 'lid KIG'.

Grijze Geuzen: €10 op rekening IBAN BE72 0011 7775 6216 van HVV Ledenrekening, Lange Leemstraat 57, 2018 Antwerpen met vermelding 'lid GG + naam afdeling (bv. lid Gentse Grijze Geuzen)'.

Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging: €10 op rekening IBAN BE72 0011 7775 6216 van HVV Ledenrekening, Lange Leemstraat 57, 2018 Antwerpen met vermelding 'lid HVV + naam afdeling (bv. lid HV Gent)'.

Vermeylenfonds: €10 op rekening IBAN BE50 0011 2745 2218 van VF Ledenrekening, Tolhuislaan 88, 9000 Gent met vermelding 'lid VF'.

Willemsfonds: €15 op rekening IBAN BE39 0010 2817 2819 van WF Ledenrekening, Vrijdagmarkt 24-25, 9000 Gent met vermelding 'lid WF'.

ABONNEMENTEN

De Geus zonder lidmaatschap: €13 op rekening IBAN BE54 0011 1893 3897 van het VC-Geuzenhuis met vermelding 'abonnement Geus'. Prijs per los nummer: €2.

Het Vrije Woord: gratis bij lidmaatschap HVV en GGG.

Combinaties van lidmaatschappen met of zonder abonnementen zijn mogelijk.

LIDVERENIGINGEN VC-G

De Cocon, dienst voor Gezinsbegeleiding en begeleid zelfstandig wonen vzw
info: 09 222 30 73 of 09 237 07 22
info@decocon.be - www.decocon.be

De Geus van Gent vzw
open van ma t.e.m. vr vanaf 16:00
za en zo vanaf 19:00
info: www.geuzenhuis.be
09 220 78 25 - geusvangent@telenet.be

Feest Vrijzinnige Jeugd vzw
info: Thomas Lemmens - 09 220 80 20
thomas@geuzenhuis.be

Feniks vzw
info: www.plechtigheden.be
huisvandeMens - 09 233 52 26
gent@deMens.nu

Fonds Lucien De Coninck vzw
info: www.fondsluciendeconinck.be
fondsluciendeconinck@gmail.com

Humanistisch Verbond Gent
info: R. Gheldof - 09 220 80 20
hvv.gent@geuzenhuis.be

Humanistisch - Vrijzinnige Vereniging Oost-Vlaanderen
info: T. Dekempe - 09 222 29 48
hvv.ovl@geuzenhuis.be

Gentse Grijze Geuzen
info: R. Van Mol - 0479 54 22 54
rvanmol@hotmail.com

Kunst in het Geuzenhuis vzw
info: Griet Engelrelst - 09 220 80 20
griet@geuzenhuis.be

Opvang - Oost-Vlaanderen vzw
Dienst voor pleegzorg
info: A. Roelands - 09 222 67 62
gent@opvang.be

SOS Nuchterheid vzw
In Gent, woensdag en vrijdag (alcohol en andere verslavingen).
info: 09 330 35 25(24u op 24u)
info@sosnuchterheid.org
www.sosnuchterheid.org

UPV Gent
Info: Geert Boxstael
geert.boxstael2@telenet.be

Vermeylenfonds Oost-Vlaanderen
info: 09 223 02 88
info@vermeylenfonds.be
www.vermeylenfonds.be

Willemsfonds Oost-Vlaanderen
info: 09 224 10 75
info@willemsfonds.be
www.willemsfonds.be

Werkgemeenschap Leraren Ethiek vzw
info: thierry.vervoort@digimores.org
www.digimores.org

PARTNER

huisvandeMens Gent
Het centrum biedt hulp aan mensen met morele problemen.
U kan er terecht van ma t.e.m. vr van 9:00 tot 16:30
De hulpverlening is gratis!
info: Sint-Antoniuskaai 2, 9000 Gent
09 233 52 26 - f 09 233 74 65
gent@deMens.nu

50jaar **Feest** **Vrijzinnige** **Jeugd** **Gent**

Donderdag 2 mei 2013, 20:00

Vernissage tentoonstelling

50 jaar FVJ , Geuzenhuis

De tentoonstelling loopt tot en met 8 mei

Vrijdag 3 mei 2013, 18:00

Ontvangst op het Gentse stadhuis

Zaterdag 4 mei 2013, 8:30 – 15:00

Feest Vrijzinnige Jeugd 2013

Meer info:

Thomas Lemmens

09 220 80 20

thomas@geuzenhuis.be

www.geuzenhuis.be